

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2016. DECEMBER | 72. ÉVF. 10. SZÁM | 600 FT

Boldog Karácsonyt!

Ady Endre:

Karácsony

*Harang csendül,
Ének zendül,
Messze zsong a hálaének
Az én kedves kis falumban
Karácsonykor
Magába száll minden lélek.*

*Minden ember
Szeretettel
Borul földre imádkozni,
Az én kedves kis falumban
A Messiás
Boldogságot szokott hozni.*

*A templomba
Hosszú sorba'
Indulnak el ifjak, vének,
Az én kedves kis falumban
Hálát adnak
A magasság Istenének.*

*Mintha itt lenn
A nagy Isten
Szent kegyelme súgna, szállna,
Az én kedves kis falumban
Minden szívben
Csak szeretet lakik máma.*

Felsőbb osztályba léphet

Szöveg: **Kaposi József**, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet főigazgatója

2013-ban a *Köznevelés* újraindításával, sőt, mondhatni, „újrateremtésével” az volt a célunk, hogy az OFI hagyományos kiadványainak palettáján helyet kapjon egy olyan magazin is, amely a köznevelés mindennapi gyakorlatában megvalósuló jó példákat, követhető gyakorlatokat mutatja be. Azzal a szándékkal is, hogy az elhivatott pedagógusokat ismertté, népszerűvé tegyük a pedagógustársadalom mellett az oktatás iránt érdeklődők szélesebb körében is. Közel négy év távlatából elmondhatjuk – és ezt igazolja a folyamatosan emelkedő példányszám is –, hogy ezt a célt elértük: a lap témái és nyelvezte a visszajelzések szerint a szakmán kívüli érdeklődők számára is élvezetesek. Az indulás óta eltelt idő alatt a lap szerkesztősége – folyamatosan állandósuló szakmai stábbal – egyre határozottabban képviselte a kezdetben még csak körvonalozódó küldetését, a szellemiséghez fokozatosan hozzáigazítva az egyre egységesebb arculatot és kiegyensúlyozottabbá váló terjedelmi arányokat is. A címoldalakon ma már nem kell ismert hírességeket megjelentenni azért, hogy a lapot kézbe vegyék, az ott megjelenő tanárok, valamint a tudományos vagy szakmai élet különleges, izgalmas szereplői önmaguk hitelesítik az újságot. A minden iskolába eljutó lapnak 2014 óta online változata is elérhető, laptársaival együtt külön honlapja van, sőt az OFI könyvesboltjában is kapható.

Végigtekintve az elmúlt négy éven, jó pedagógusként azt mondhatnánk, a lap sikeresen elvégezte az alsó tagozatot, és eredményei alapján felsőbb osztályba léphet. Ugyanakkor – felelős osztályfőnökként – azzal is szembe kell néznünk, hogy az Intézet év végével bekövetkező megszűnése-átalakulása biztosan nem marad hatás nélkül a lap életére sem. Az eddig nevelt diákokat át kell adnunk az új tanítónak, és csak remélni tudjuk, hogy az új kiadó – ismerve, elismerve és megtartva a lap által teremtett értéket – a jövőben is megőrzi és továbbfejleszti azokat.

Most minden szempontból a várakozás heteit éljük, amelyben sokszor idézzük magunk között Nagy Gáspár alábbi sorait:

„- ... kívül és belül:
poklosan örvényült, háborult világ,
de a remény sohasem meghaló,
ha minden utolsó szalmaszál
ABBÓL A JÁSZOLBÓL VALÓ!”
(*Jegyezvén szalmaszállal*)

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Kaposi József: Felsőbb osztályba léphet

AKTUÁLIS

- 3 Nemzeti Pedagógus Kar:
Kölcsönös bizalom és szakmaiság

KARÁCSONY

- 7 Karácsony az iskolában
10 A karácsonyi fényeken túl
12 Aczél Petra: December 23.
13 Balázs Géza: Ünneptelenedés – ünnepvárás

OKTATÁS-NEVELÉS

- 14 *Óvodapedagógia*: Testvér születik
16 *Egészségünkre!:* Teljes körű Iskolai
Egészségfejlesztés
20 *Élménypedagógia*: Környező világunk anyagai
(3. rész): A fa

A HÓNAP TÉMÁJA:
JÓ GYAKORLATOK

- 25 Bevezető
26 A Komplex 3+T módszer mindenkinek
32 Az iskolakertek sokszínűsége
39 Stratégiai-taktikai társasjátékok az iskolában

A MI VILÁGUNK

- 44 *Digitális*: Adaptív oktatás a moodle segítségével
48 *Tanári szoba*: Egy kis odafigyelés
52 *Humor*: Karácsonyi válogatás
53 Évfordulók
54 Iránytű
56 Programajánló

20

52

32

Felölős szerkesztő: Pálfi Erika • **Főszerkesztő:** Balatoni Kinga Cecília • **Szerkesztőbizottsági tagok:** Aczél Petra elnök, Balatoni Monika, Glociczki Zoltán, Horváth Vanda, Indri Gyula, Ötvös Zoltán • **Tanácsadó testület:** Bagdy Emőke, Gáspár Mihály, Lányi András, Lévai Balázs
Szerkesztő: Indri Dániel • **Layout-tervek:** Salt Communications Kft. • **Tördelés:** Pattantyus Gergely • **Olvasószerkesztő:** Földes Zsuzsanna
Felölős kiadó: Kaposi József

Megrendelés/hirdetés: Hirmondó Ágnes, Telefon: [06-1] 235-7212, E-mail: kiado@ofi.hu • **Előfizetés** a folyoiratok.ofi.hu/folyoirat-elofizetes/uj-koznevelés-elofizetes címen. Az Új Köznevelés lapszámait minden iskola egy példányban ingyenesen megkapja. További példányszámok, illetve egyéb megrendelés esetén egy lapszám ára 600 Ft.

Szerkesztőség: 1143 Budapest, Szobránc utca 6–8., Telefon: [06-1] 235-7276, E-mail: koznevelés@ofi.hu, Honlap: folyoiratok.ofi.hu
Kiadja: Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet • **Nyomda:** Komáromi Nyomda és Kiadó Kft. [2900 Komárom, Igmándi u. 1.] • **Terjesztés:** Magyar Posta Zrt. • **Címdalton:** iStock/Kaleidoscope_ • **Fotók:** Europress Fotóügynökség
Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

Terjedelem: 3,5 ív • **Készült:** 4700 példányban • **ISSN 2064-0625**

Kölcsönös bizalom és szakmaiság

Beszélgetés a Nemzeti Pedagógus Kar elnökével

Szöveg: **Sallai Éva** | Fotó: Krizzán Csaba

2016. október 26-án a Nemzeti Pedagógus Kar Országos Elnöksége ülést tartott, amelyen állandó meghívottként részt vett az Országos Felügyelő Bizottság és az Országos Etikai Bizottság elnöke is. A megbeszélésen többek között döntés született a soron következő Országos Küldöttgyűlés tervezett időpontjáról, mely 2016. december 10. Továbbá megjelent a Nemzeti Pedagógus Kar Tájékoztató füzeté, mely a köztestület honlapján is megtekinthető. **Horváth Péterrel**, a Nemzeti Pedagógus Kar elnökével, a győri Révai Miklós Gimnázium igazgatójával az elért eredményekről és a további tervekről beszélgettünk.

– Az elnökségi ülést követően hogy látja elnök úr, mennyire működőképes a 2014-ben megalakult szervezet?

– Mára kialakult az a struktúra, ami alapja lehet egy olyan működésnek, amiről álmodom. A működésünk mikéntjét természetesen a feladatunk határozza meg. Az egész Nemzeti Pedagógus Kart fel lehet fogni kötelezettségnek is, én azonban elsősorban egy lehetőségnek tekintem, hiszen senkire sem kényszerít semmit, de minden pedagógusnak megadja a lehetőséget, hogy szervezett keretek között elmondhassa a véleményét. Reményeim szerint ezek a vélemények becsatornázódnak egy struktúrába, és végül eljutnak az Elnökséghez. Az Elnökségnek a tagság véleményét kell képviselnie és továbbítania az ágazat irányítóihoz. Ez lenne az optimális. A végső elképzelésünk, hogy minden tantestületben, minden óvodában legyen olyan ember, aki a pedagógusok véleményét és javaslatait eljuttatja a Megyei Elnökséghez, ahonnan a közös véleményt az Országos Elnökséghez továbbítják. Bár ettől még messze vagyunk, jelenleg is teljesítjük azt a feladatunkat, amit előír számunkra a jogszabály: hogy javaslatainkkal, véleményünkkel hatékonyabban tegyük az oktatási rendszert.

– Miben látja az eddigi működés legfőbb eredményeit, és melyek azok a célok, tervek, amelyeket nem sikerült megvalósítaniuk?

– Már a kezdet kezdetén az első nagy problémák a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal (KLIK) voltak kapcsolatosak, a másik probléma pedig, amire azonnal reagálni próbáltunk, a tankönyvterjesztés volt. A tanév rendjével kapcsolatban is rendszeresen tudunk szakmai véleményt adni, pl. a két félév hosszával vagy a szünetek rendjével kapcsolatosan. Ezek nem látványos, nagy sikerek, de szerintem apró és fontos mozzanatok a mindennapi munkában. Az intézményfenntartásról lehetett látni, hogy eredeti formájában a KLIK nem képes ellátni azt a feladatot, amit az állam szánt neki. Azt gondolom, az önálló költségvetéssel működő, önálló hatáskörökkel rendelkező tankerületi rendszer létrejötte jobb pozíciót fog jelenteni. Kíváncsian várjuk, milyen hatással lesz ez az intézményekre, és 2017. január 1-től az intézményvezetők valóban megkapják-e a döntési jogokat akár a munkavállalók felvételével, akár a gazdasági döntésekkel kapcsolatban.

– Mi segítené elő a Nemzeti Pedagógus Kar hatékonyabb működését, és mi az, ami gondot, problémát jelent?

– Akkor tudunk majd jól működni, ha erősödik a kölcsönös bizalom, tehát ha az oktatásirányítás elhiszi, hogy javaslataink jobbitó szándékúak, és valóban a szakmát képviselik, másfelől a tagság is elhiszi, hogy értük dolgozunk, az ő véleményüket képviseljük. Mi azt szeretnénk, hogy a szakmai érvek domináljanak a döntéshozatalban, mert nem szerencsések azok a döntések, amelyek nem találnak szakmai konszenzusra. Amikor nem tudják a pedagógusok elfogadni magát a döntést, az nehezíti a munkát is. Például a szakképzés átalakítása rengeteg vihart kavart. Néhány szakmai javaslatot be tudtunk vinni a rendszerbe, ezért szerencsésebben alakult a közismereti és a gyakorlati órák száma, mint az eredeti tervben volt, a tagintézmények vezetői megkapták az intézményvezetőket illető juttatásokat. Tehát apró, de fontos eredményeket sikerült elérnünk, de még nem lehetünk elégedettek.

A legnagyobb probléma szerintem, amiben szinte egyáltalán nem tudunk előbbre jutni, az a pedagógusok munkaterhének csökkentése. Nem állítom azt, hogy a pedagógusok mindenkinél többet dolgoznak, de folyamatosan azt a kritikát kapjuk, hogy „nektek csak 22-26 órát kell tanítani”. Azonban a pedagógusok munkája nemcsak a tanításból áll, hanem sok minden másból. Ráadásul egy idősödő pedagógusgenerációról van szó, és ha folyamatosan 24-26 órát kell tanítaniuk, akkor nagyon nagy az elfáradás, a fáradt emberek gyorsabban betegszenek meg, a betegséget lassabban pihenik ki, tehát újra és újra helyettesíteni kell őket, ami az egész rendszer, így természetesen a gyerekek és a szülők számára is kedvezőtlen.

– Segíti-e az elnöki munkáját, hogy a közoktatás területén dolgozik, intézményvezető, a győri Révai Miklós Gimnázium igazgatója?

– Feltétlenül, hiszen így közvetlen tapasztalataim vannak oktatási, nevelési kérdésekben és a vezetői feladatok ellátásának feltételeiről. Nagyon sokszor elmondtuk már, hogy szerencsés lenne egy vezetői életpálya kialakítása, hiszen az igazgatói munka döntő részét nem a tanítás teszi ki. Sajnos még a minősítéshez is mint pedagógus kellett elkészítenem a portfóliómat, annak ellenére, hogy csak egy osztályban tudok tanítani. Egy intézményvezetőnek szerintem arra kellene a legtöbb idő, hogy folyamatosan kapcsolatot tartson a kollégákkal, segítse őket a munkájukban, a problémáik megoldásában. Hiszen egyre ziláltabbak a családok, egyre több olyan probléma van, amivel a gyermekvédelemhez vagy a szociális ellátáshoz kell fordulni. Mindegyikben segíthetne az intézményvezető, ha lenne rá ideje. Valljuk be, nagyon sok az adminisztráció, és nagyon sok olyan kérdés van, amivel foglalkozni kellene. Így a tanfelügyelettel, a minősítésekkel, a kapcsolattartással a fenntartóval, és még hosszan lehetne sorolni, ezért is kellene vezetői életpálya. És sokkal többet kellene vezetőképzéssel foglalkozni!

– Melyek lennének Ön szerint azok a területek, ahol csökkenteni lehetne a pedagógusok terhelését? Az Önökhöz már beérkezett javaslatok alapján mit kellene tenni az oktatás hatékonyságának növeléséért és annak érdekében, hogy boldog és elégedett pedagógusok foglalkozzanak boldog gyerekekkel?

– Ez nagyon tetszik, amit most Öntől hallottam, mert szerintem annak kellene az egész oktatási rendszer legfontosabb részének lennie, hogy mind a diákok, mind a pedagógusok úgy menjenek iskolába, hogy ne túlélni akarják az ott eltöltendő órákat, napokat, hanem megélni a saját örömeikkel, sikereikkel, nehézségeikkel és erőfeszítéseikkel. Mert ettől formálódik majd a gyerek. Az lenne az optimális, ha mindenki azzal a tudattal menne iskolába, hogy el tudja végezni a rá váró feladatokat. Ha ez a fajta önbizalom megvan a gyerekekben és a pedagógusokban, és nem az idő szorításában dolgoznak, nem lesznek frusztráltak a gyakran befejezhetetlen tananyag miatt, és az egész rendszer sikeresebb lesz. Ha jókedvűen mennének be a kollégák az órákra, akkor lehetne azt mondani, hogy jó az oktatási rendszerünk. Ma tényleg sok az ellátandó feladat, sok a tananyag, ráadásul nem is feltétlenül olyan jellegű, amiről a diákok úgy gondolják, hogy hasznos a számukra. Amikor 18-19 évesen azt érzékelik, hogy amit megtanultak, azt röviddel az iskola elvégzése után gyorsan elfelejtik, vagy csekély mértékben használják, akkor azért valamit nagyon át kellene gondolni az oktatási rendszerünkben.

– Mely területeken lehetne legelőször csökkenteni a pedagógusok terhelését?

– Elsősorban a tanítási órák számát kellene csökkenteni. Erről nem tudok lemondani! Heti 26 órát megtartani, az azt jelenti, hogy több mint napi öt tanítási órát kell tartani. Ezekre fel kell készülni. És még egy tévhitet szeretnék eloszlatni a laikusokban. A tanítási órákra nem azért kell fölkészülni, mert nem tudjuk a tananyagot, hanem azért, mert minden egyes csoport más. Egy humán osztályban máshogy kell tanítani a matematikát, mint egy reálban. Vagy egy olyan iskolában, ahol van tehetséggondozó és hátránykompenzáló osztály is, vagy ha az első után a hatodik osztályba megyek, és beesek egyik osztályból a másikba, az nem fog menni. Tehát más és más módszereket kell alkalmazni. Egy ideje a továbbképzések sem igazán működnek. A továbbképzések nagy része inkább a tudományhoz kapcsolódik, csakúgy, mint a pedagógusképzés előadásainak a nagy része. Leginkább tudós tanárokat képeznek, ahelyett, hogy módszereket tanítanának. Pedig tudós tanárookra az iskolák nagyon kis százalékában van szükség, míg módszertanilag felkészült, emberileg kiegyensúlyozott tanárookra mindenütt. A klasszikus gyakorlóiskolák mellett több gyakorlati lehetőség kellene, ahol a pedagógusok felkészülhetnek a hivatásukra. Ki kellene vinni a hallgatókat a terepre, így elkerülhetőek lennének azok a helyzetek, amire nagyon sok borsodi, szabolcsi iskola panaszkodik, hogy odamegy a pedagógus, és három hét vagy már három nap múlva otthagyja az iskolát, mert őt nem a gyakorlatra, a valós helyzetre képezték ki.

A másik fontos dolog, hogy sokkal több tanítást, oktatást segítő szakemberre lenne szükség (oktatótechnikusra, rendszergazdára, gyermek- és ifjúságvédelmi felelősre, pedagógiai asszisztensekre, védőnőre, iskolapszichológusra), akik a diákok speciális problémáival tudnak foglalkozni. Egy osztályfőnök, aki tanít is abban az osztályban, nem ért feltétlenül szakmailag ezekhez a speciális problémákhoz, bármennyire szereti is a diákjait. Neki más a feladata. Tehát minden olyan dolog, ami tervként megjelent, de nem valósult meg, az nehezíti a pedagógusok munkáját. Ezáltal kevesebbet tudnak az oktatással, a neveléssel, a saját szakmai továbbképzésükkel foglalkozni, ami az iskola, a diákok és a szülők számára egyaránt problémát jelent.

- Itt jutunk vissza az Ön által javasolt óraszámcsökkenés kérdéséhez. Mennyire sikeres a Kar érdekképviseleti szervként? Elő tudja segíteni például az óraszám csökkenését?

- Számunkra a jogszabály azt teszi lehetővé, hogy javaslatokat tegyünk. A véleményünket mondhatjuk el. Azt nem tudjuk megígérni egyetlen pedagógusnak sem, hogy meg fog változni miattunk a jogszabály, mert nem mi döntünk ebben a kérdésben. Mi csak bízunk abban – és megint a bizalmat hangsúlyoznám –, hogy a szakmai érveket meghallgatják, és lehetőség szerint beépítik azokba a jogszabályokba, amelyek meghatározzák az iskolai működés feltételeit. A Nemzeti Pedagógus Kar elsősorban szakmai érdekvédelmi szervezet, tehát nem egyéni érdeksérlemekkel, munkavállalói problémákkal foglalkozik, mert ezt nem teszi lehetővé számára a jogszabályok. Bár ezekben a kérdésekben is állást foglalunk, elsősorban a szakmai érdekképviselet a célunk.

- Kapnak-e visszajelzést az oktatásirányítástól a javaslatokra?

- Ott vagyunk a tárgyalásokon, elmondjuk a véleményünket, és aztán megjelennek a jogszabályok, amelyek közül néhány módosításban kapunk visszajelzést. Például a miniszterelnök úrnak az Arany János Tehetséggondozó Programmal kapcsolatban írtunk levelet, erre választ is kaptunk, és azt hiszem, ennek is köszönhető, hogy a program most ismét úgy működik, mint fénykorában, és megkaptuk a szükséges támogatást.

- Keveset hallani a Nemzeti Pedagógus Kar szakmai tagozatainak a munkájáról.

- A konkrét szakmai kérdésekkel, javaslatokkal a szakmai tagozatok foglalkoznak. Így például a matematikaérettségiről vagy a most fölmerült digitális érettségiről – amit egyébként kissé elhamarkodottnak tartunk – véleményt formálnak, javaslatokat tesznek. Kötelező szakmai tagozatok és öt nem kötelező tagozat is dolgozik, tehát az alapok megvannak, de nagyon szeretnénk, ha ez még továbbfejlődne, és be tudnánk teljesíteni a Kar megalakításának a célját, hogy szervezetten foglaljon állást minden szakmai kérdésben, ezzel is segítve az oktatási ágazat irányítóinak a munkáját. Vannak olyan tagozatok, amelyek nagyon jól működnek, ilyen például az óvodai tagozat, amelynek több mint 500 tagja van. Ezt a munkát szerintem sokan méltatlanul nem azon a helyen kezelik, ahol kellene, pedig nagyon fontos a korai fejlesztés időszaka. A szaktanácsadói, szakértői tagozatunk is nagyon komolyan működik, és az is igaz, hogy vannak tagozatok, amelyek passzívabbak.

LEGFONTOSABB FELADATOK

Véleményezési és konzultációs jog gyakorlása:

A Kar véleményét ki kell kérni a köznevelést és pedagógusképzést érintő jogszabályok megalkotása és módosítása esetében.

Javaslattevési jog gyakorlása:

A Kar feladat- és hatáskörét érintő bármely kérdésben javaslatot tehet az oktatásért felelős miniszternek.

Fejlesztési javaslatok előterjesztése:

A Kar fejlesztési javaslatokat terjeszthet elő a köznevelést érintő kérdésekben (pl.: pedagógusfoglalkoztatás, életpálya, minősítés, tanfelügyelet, önértékelés, tartalomfejlesztés, fenntartás-működtetés, tankönyvellátás).

Közösségi szolgálat ellenőrzése:

A Kar feladata monitorozás végzése minden tanévben megyéenként két oktatási intézményben.

Intézményvezetői pályázatok véleményezése:

A pályázó kérésére a Kar véleményt adhat a vezetői pályázathoz.

Szakmai napok, konferenciák szervezése

Etikai eljárás:

A Kar tagjával szemben etikai eljárást folytathat.

HOGYAN VALÓSÍJTJUK MEG?

A területi szerveken, valamint a szakmai tagozatokon keresztül közvetlenül gyűjtjük be a pedagógusok észrevételeit, véleményeit. Az Országos Elnökség ezek összesítése után alakítja ki azt az álláspontot, melyet közvetít a jogalkotó felé.

www.nemzetipedkar.hu

– Ön a területi elnökök részére a Kar működéséről és céljairól egy tájékoztató anyagot bocsátott rendelkezésre, ami a Nemzeti Pedagógus Kar honlapján is olvasható. A Nemzeti Pedagógus Kar elnökeként melyek a további tervei, céljai?

– Fontos lenne, ha az aktuális kérdésekben minél többen elmondanák a véleményüket az egyes tagozatokban, mert a tagozatvezetőség ezeket a véleményeket tovább tudja adni. Még egyszer hangsúlyozom, fontos lenne, hogy ne a tagozatvezetők vagy az Elnökség mondjon véleményt, mert nem láthatjuk minden kistélepülés minden kisiskoláját vagy óvodáját. Szeretnénk, hogyha a szakképzéstől az óvodáig mindenhol kapnánk jelzéseket, és ezért mondtam el több előadásomban is, hogy célszerű lenne ezeket a véleményeket, javaslatokat intézményenként összegyűjteni és továbbítani a területi elnökségeken keresztül az Országos Elnökség számára. Ha a Nemzeti Pedagógus Kar erős és aktív lenne, sokkal inkább felkeltené a kormányzat és a média figyelmét, és talán nagyobb esély lenne arra, hogy a szakmai kérdések még inkább az előtérbe kerüljenek, még inkább figyeljenek ránk.

– Miben látja annak az okát, hogy a pedagógusok bátortalanok a javaslataik megtételét illetően?

– Szerintem nagyon sok pedagógus megfogalmaz hasznos és fontos dolgokat, de ezek a javaslatok általában megmaradnak a tanári szobákban. Lehet, hogy nem bíznak abban, hogy valami történik, vagy valaki meghallgatja őket. És szerintem az is benne van, hogy nem akarnak sem az igazgatónak, sem a KLIK-nek „panaszkodni”. Ezen változtatni kell! Fontos ismerni a véleményeket, abban, hogy én elvállaltam ezt a tisztséget, szerepe volt annak is, hogy például az Arany János Program révén minden megyében van élő kapcsolatom intézményekkel, mert ezek a kapcsolatok segítenek a tájékozódásban.

– Ön mit vár a december 10-re tervezett országos küldöttgyűléstől?

– A küldöttgyűlés alapvetően hivatalos dolgokkal foglalkozik. Így az alapszabályunkat kell módosítani, mert több kérdésben is aktualizálni kell. El kell készítenünk a költségvetésünket, ami viszonylag alacsony, és beszámolót hallhatunk majd a Kerekasztal munkájáról, az eredményekről és a következő célokról. A küldöttgyűléstől azt is várom, hogy lesznek hozzászólók, akik elmondják, mi az, amiben problémákat látnak. Leonidas spártai király 300 emberével feltartóztatta a perzsa sereget, ugyanennyi aktív, a saját környezetét jól ismerő pedagógussal nagyon sok mindent el lehet érni.

– Mivel foglalkozik szívesen a szabadidejében? Hogyan készül a karácsonyra?

– Igazából nincs túl sok szabadidőm, de azt próbálok értelmesen használni, és figyelni kell arra is, hogy jusson idő a pihenésre. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy négy gyermekünk van, közülük kettő már kilépett a közoktatás rendszeréből, kettő pedig még benne van, de mindnyájan itthon laknak. Így sok olyan alkalom van, amikor esténként együtt a család, és tudunk beszélgetni, tudunk érdeklődni egymás iránt. Szerintem a karácsonyi készülődésnek is ez a legfontosabb része. Nálunk nem az ajándékozás a legfontosabb, inkább a meghitt, a gyertyafényben kicsit lebegősebb hangulat. A születés misztériumát mi négyszer is átélhettünk Karácsonykor kicsit lelassul a világ, halkabbak, csendesebbek az emberek, mindenhol ott van a karácsonyi hangulat. Én nagyon szeretem ezt az érzést, és már nagyon várom.

– Mit vár a 2017-es évtől magánemberként, igazgatóként és a Nemzeti Pedagógus Kar elnökeként?

– Megfordítanám a sorrendet. A Kar elnökeként azt várom, hogy továbbra is minden különösebb látványosság nélkül minél eredményesebben végezzük a dolgunkat. Szeretném, hogy jobban figyeljenek a szakma véleményére a döntéshozók, és higgyenek abban, hogy ezek jó szándékú, a pedagógusszakma érdekeit képviselő javaslatok. Mert nemcsak a pedagógusoknak lesz jobb ezeknek a javaslatoknak a megvalósításától, hanem a rendszert használók mindegyikének. És ha a pedagógusoknak jobb, akkor jobb lesz a diákoknak, és egészen biztos vagyok benne, hogy jobb lesz a családoknak is. Eredményesebb közoktatás lehetne így Magyarországon! Mint igazgató, azt gondolom, a tantestületünk nagyon jó közösséget alkot. Örülök annak, hogy mindenki megoszthatja a többiekkel az örömét és a bánatát, mert mindig van, aki segít a másikat átlendíteni bizonyos holtponthoz. Igazgatóként nyilván azt szeretném, hogy az iskola és a tanuló teljesítménye, valamint a tanulóknak az az érzése, hogy jó az iskolába bemenni, és ott jó érzéssel tudják végezni a munkájukat, minél tovább megmaradjon. Mint magánember, azt kívánom, hogy a munkámmal, a családommal és a hobbijaimmal kapcsolatos dolgok harmóniában legyenek egymással. Legyen olyan szép a családi és a magánéletem, amittől feltöltődve tudok menni az iskolába, és legyenek elfoglaltságaim, legyenek barátaim. Korábban a foci volt a legeslegnagyobb hobbi, de ma már ez nem megy, így marad a bridzs és az üdítő beszélgetések, amiket nagyon szeretek.

Karácsony az iskolában

Rákóczi karácsonyok

Szöveg: **Harkályné Kovács Katalin** igazgatóhelyettes

Iskolánkban, a **Szerencsi Rákóczi Zsigmond Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában** immár harmincéves múlttra tekint vissza a karácsonyi ünnepsorozat. 2014 óta működünk református iskolaként, azóta igyekszünk még meghittebb, lelkileg is feltöltődést nyújtó adventi időszakot teremteni diákjainknak. Számunkra ez a négy hét a befelé fordulás, az elcsendesedés időszaka. Fontos hagyományokat alakítottunk ki az elmúlt évek során. Az iskola aulájában elhelyezett adventi koszorú első gyertyájának meggyújtásával veszi kezdetét az ünnepi készülődés. A hétfő reggeli áhítatok ilyenkor még bensőségebbek. A református templomban is a gyerekek gyűjtik meg az adventi koszorú gyertyáit, verset mondanak, énekelnek ezen alkalmakkor. Az adventi várakozás következő fontos eleme az óriási fenyő megérkezése az aulába. A hatalmas hófehér díszek a gyerekek munkái, akik alig várják, hogy végre feldíszítsék közös karácsonyfánkat. Advent időszakában fontosnak érezzük, hogy különböző adománygyűjtéseket szervezünk rászoruló gyerekek, felnőttek javára. Az összegyűlt adományo-

kat református szeretetotthonba visszük el. Nemcsak ajándékokkal igyekszünk segíteni, hanem elmegyünk óvodákba, idősök otthonába, hogy műsorainkkal is örömet szerezzünk.

A népdalénekesek, furulyások a karácsonyi népszokásokat – lucázás, regölés, betlehemezés – elevenítik fel kisebb közönség (osztályok, napközisek) előtt. Az osztályközösségek külön is ünnepelnek az utolsó héten. Kis fenyőfát visznek a termekbe, és közösen feldíszítik. A nagyobbak általában megajándékozzák egymást, a kisebbek műsorral készülnek, amit szüleiknek mutatnak be.

Iskolánk jellegéből fakadóan szoros kapcsolat van az általános iskola és a művészeti iskola között. A négy művészeti ág (zene, tánc, dráma, képzőművészet) együttes szereplése teszi teljessé az ünnepeinket ilyenkor is. A karácsonyi ünnepség is a zenészekkel közös ünnepünké vált az elmúlt években.

Az utolsó héten rendezzük meg a karácsonyi hangversenyt az iskola aulájában, mely az egyik legjelentősebb eseménye az ünnepi időszaknak. A hangszeres zenét tanuló gyerekek ilyenkor kamaracsoportokban lépnek fel. A koncert végén a pedagógusok közös énekükkel lepik meg a közönséget.

A gyerekek által a legjobban várt esemény az utolsó tanítási napon az iskolai közös karácsonyi műsor. ▶

Ilyenkor nemcsak a gyerekek vannak jelen, hanem meghívjuk a város nyugdíjas pedagógusait is. Hagymányosan a drámacsoport vállalja magára évről évre a műsor elkészítését, ami idén kiegészül a hangszeres zenével, a néptáncosok népi játékaival, a betlehemessel. A képzősök dekorációja, a díszletek meghitt karácsonyi hangulatot varázsolnak az iskola aulájába.

Ünnepi készülődés

Szöveg: **Bencs Zoltánné** igazgatóhelyettes

Intézményünk, a **kaposvári Nagyboldogasszony Gimnázium, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola** nevében és szellemiségében katolikus iskola. Törekszünk arra, hogy ez hétköznapjainkban és ünnepeinken is tükröződjön. Adventben az iskola melletti főtér és a város fényben fürdik, karácsonyi dallamok és az adventi vásár adok-veszek hangjai hallatszanak. Mi itt a falakon belül csendesebben és meghittebben várakozunk.

A gimnazistákkal és a felső tagozatosokkal az adventi reggeleken közösen imádkozunk, énekelünk, és magunkkal viszünk egy-egy napi igét, ami eszünkbe juttatja a Jézus-várás örömét és az egymáshoz szeretettel odafordulás fontosságát. A legkisebbek a heti iskolai szentmiséken gyűjtják meg sorra az adventi koszorún a gyertyákat, és kis verses-énekes műsorokkal szépítik mindnyájunk ünnepvárását. Az alsó tagozatosokat a tanítóik és a nálunk tanító papjaink Mikulás-váró műsorral szokták meglepni, a felsősök pedig a kicsiket saját készítésű apró ajándékokkal, hiszen az ajándékozás és a megajándékozottság örömét is jó átélni. Az adventi játszóházainkon is meglepetésajándékokat készítünk. Két nap az adventben iskolai lelkigyakorlatot szervezünk a diákoknak és a pedagógusoknak is. A lelkigyakorlat lényege az elcsendesedés, ráhangolódás az elkövetkező ünnep valódi tartalmára, személyes feladatainkra.

A kicsik és a nagyok egyaránt adventi versünnepeken lepik meg egymást és családtagjaikat, szeretetet és karácsonyi örömet közvetítő versekkel. Ezeket a verseket meg a gitáros dalokat nem tartjuk benn az iskola falai között, viszünk belőle az óvodásoknak és az időseknek is, akiknek más ajándék talán nem is jut. A gimnazisták a helyi börtönbe is elviszik a karácsony örömét. Iskolánk fúvószenekara a város nagyon sok rendezvényén segít az adventi és karácsonyi készülget derűjét megteremténi színvonalas előadásával.

A téli szünet előtt tartjuk iskolai karácsonyi műsorunkat, melyet alapvetően a mindenkori harmadik osztályos tanítók szerveznek. Szerepelnek itt a kicsik és nagyok, a fúvószenekar és a tanári kar tagjai is. Szülők, pedagógusok és diákok ünnepelelnek együtt ezen a műsoron szereplőként vagy nézőként.

Ezzel kívánunk egymásnak boldog karácsonyt.

Karácsonyvárás a Hunyadiban

Szöveg: **Ercsényi Judit** igazgatóhelyettes

*„Székre állok,
nagy leszek,
ajtórésen belesek.
Sül a beigli teteje,
menni, menni befele.
Ezüst csengő szól szerényen,
csillag ragyog fenn az égen. (...)
Betlehemi csillagok,
én is, én is itt vagyok.”*

(Szathmáry József Maryjóz)

Valahogy így kezdődik a várakozás a budapesti **Hunyadi Mátyás Általános Iskolában**.

A decemberi hetekben már mézeskalácsszall száll a technikateremből, nagy a sürgés-forgás. „Hol a liszt, hol a méz, ki látta a kiszűrő formámat?” – ettől hangos az alagsor. A Katalin-napi vásár, az osztálydekorációs verseny és a Mikulás a kicsiknél a várakozási időszak első programja. A technikaórákon készülnek el a szebbnél szebb és ötletesebb apró ajándékok, amik szépen becsomagolva várják a decemberi ünnepnapot. Kétévente „Csillagszóró” előadást tartunk, ekkor részesülnek a szülők, a nagyszülők és a testvérek abból a szeretetből, amely az adventi időszakot jellemzi az iskolánkban.

A tavalyi tanévben a RAM-ban tartottunk egy kiemelkedően nagy sikerű előadást: volt ebben ének, próza, balett és modern tánc. Néptáncosaink egy betlehemes játékot adtak elő. Egyszerre 102 gyerek volt a színpadon, egyszerre 102 szempár csillogott, és adta át a várakozás örömét a nézőknek. Énekkarosaink, hangszeren játszó diákjaink fellépésükkel is a karácsony hangulatát varázsolták a színpadra.

A Hunyadi egyik különlegessége saját fuvolaegyüttese, az Allegretto. Az együtttest mostani és régi diákjaink alkotják. Az ő gyönyörű játékok mindig az utolsó szám. A művészi élmény áthatja a nézőket, a műsor lezárásaként kicsik és nagyok együtt énekelnek. És amikor már majdnem minden kész, akkor még egy csoda történik: az év utolsó kiállítása, ami nálunk mindig valami ünnepi, valami meglepő. Belépve az iskolai AULART Galériába, mindig valami különlegesség tárul elénk. Legutóbb jégcsapokkal teli lámpás kis házak közé érkeztünk, de volt, amikor egy nagy szobába, ahol már a karácsonyfát is feldíszítették, és mindenhol ajándékok kandikáltak ki a díszcsomagokból. És milyenek az ökoiskolás, hunyadis karácsonyfadíszek? Újrahasznosítottak! Volt, amikor teafilterekből hajtogatott csillagokkal dekoráltunk, volt, amikor egy műanyag lapot fűztünk körbe a fán. Mindkét alkalommal kiállításra kerültek a csodálatos zöld fenyők.

A FŐKERT pályázatán külön elismerést és I. díjat is nyertünk. Évek óta a legnagyobb öröm, hogy annyi jó szívvel összeállított cipősdobozt tudunk elvinni a MikulásGyárba! Minden évben több és több doboz az ajándékunk, a legutóbb 102 db volt. Hagyományosan Luca-napkor rendezzük a Jóságfa elnevezésű programunkat. Ezen az eseményen a tanév kezdete óta megrendezett versenyek eredményhirdetésére kerül sor. Az osztályfőnökök egy-egy szép üzenetet írnak az osztályuknak, a kedves írások pedig felkerülnek a közös karácsonyfára. Bárki, aki bejön az iskolába, nagy kíváncsisággal olvassa őket. Ezen a délelőttön egy-egy osztály műsort mutat be: egyszer angol karácsonyi dalokat hallunk, máskor egy karácsonyi történetet adnak elő a gyerekek, vagy az énekkar mutatja be karácsonyi műsorát. A kerületben minden évben adventi templomi koncertet adnak az iskolai énekkarok, amelyen a mi kórusunk is szépen szerepel. Az osztályok a téli szünet előtti napokban osztálykarácsonyt tartanak. A nagyok már maguk szervezik: vannak, akik műsort állítanak össze, mások vetélkedőt szerveznek, és akadnak olyanok is, akik kihúzzák egymás nevét, és a saját maguk által készített ajándékokkal lepik meg egymást. A kisebbek a tanító nénik segítségével készülődnek. A karácsonyi hangulathoz tartoznak a téli sportok is, hisz diákjaink nagyon szeretnek korcsolyázni. Az év utolsó testnevelésóráin több osztály is korcsolyát húz, és az óbudai vagy a városligeti jégpályán koriznak. De akik bent maradnak, azok is lelkesen részt vesznek az ún. Mikulás-kupán, ahol sor- és váltóversenyeken mérik össze ügyességüket. A játékvezetők a Mikulás „helyi küldöttei”. A Hunyadiban a tanárok és a diákok együtt teremtik meg az advent és a karácsony hangulatát, ami áthatja a várakozás örömteli, békés idejét, megszépítve hétköznapjainkat.

A karácsonyi fényeken túl

Szöveg: Csímár Kamilla

A karácsony a legtöbb ember számára a meghittséget, a biztonságot és a szeretetet jelképezi. Sokak számára azonban inkább jelent feszültséget és krízist ez az időszak, mintsem boldog együttlétet. Mely gyermekekre kell jobban odafigyelni az ünnepek alatt, és miként nyújthat egy felnőtt segítséget – erről kérdeztük **Reményiné Csekeő Borbálát**, a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány szakmai vezetőjét.

- A Kék Vonalnál érdekes jelenség, hogy akik év közben többször telefonálnak, ilyenkor egy kicsit visszavonulnak, és inkább a nagyobb horderejű problémákkal jelentkező fiatalok kerülnek előtérbe. Mi ennek az oka?

- A Kék Vonalat gyakran hívják olyan gyerekek is, akik alapvetően jól érzik magukat a bőrükben, és megtartó környezetben élnek, csak éppen egy aktuális helyzetben egy ingyenes telefonszám tűnik a legkönnyebben elérhető csatornának számukra, hogy egy felnőttel elbeszélgethessenek, együtt gondolkodhassanak, vagy egyszerűen csak elpanaszolhassák valakinek az aznapi sérelmeiket. A hétköznapi rohanásban elmaradnak a meghitt beszélgetések, de remélhető, hogy a szülők ünnepek közötti szabadsága lehetőség arra is, hogy ezekre ilyenkor otthon is könnyebben sor kerüljön. Viszont aki családi körben is magányos, aki lelki bajokkal küzd, aki nem érzi biztonságban magát otthon, abban az ünnepek felerősítik a rossz érzéseket, a feszültséget. Talán sokakban ez érleli meg azt a gondolatot, hogy ez így nem lehet tovább, és segítséget kér.

- Kik azok a gyerekek, fiatalok, akik a legveszélyeztetettebbek a karácsonyi időszakban?

- Mindazok számára válhat kifejezetten veszélyeztető időszakká a karácsony, akiknek a felnőttek – akár a család, akár a szakemberek – nem tudnak érzelmileg biztonságos, meleg környezetet biztosítani. Különösen nehéz ez az időszak egy válás közben-után, gyászban, éppen formálódó mozaikcsaládban és természetesen akkor, ha valaki nem töltheti családi körben az ünnepet.

- Milyen nehézségek merülhetnek fel az ünnepek alatt?

- Akinek sosem adatott meg a biztonságot, elfogadást, szeretetet adó család körében töltött karácsony, annak ezzel a veszteséggel évről évre meg kell küzdenie. Akinek pedig van szerető családja, de bármilyen okból nem lehet velük, attól sem lehet elvárni, hogy az ünnepnapok beköszöntével ne a hiány, a világ igazságtalansága miatt érzett harag, a szomorúság vagy akár a depresszív gondolatok erősödjenek benne. Ha családban telik az ünnep, de a család nem a meghittségről szól, az is nagyon fájó lehet. Létezik egy képeslapokról és reklámokból ismert kép a „szeretet ünnepéről”, de sokaknak az ünnep valójában kényszerű együttlétet jelent. Van, hogy a több közösen töltött idő csak arra jó, hogy a hétköznapi sodrásában szőnyeg alá söpört konfliktusok

és feszültségek kirobbanjanak, így a viszonylag békésen folyó élet az ünnepek alatt valóságos rémálommá válik. Sokszor a szülők saját feldolgozatlan (akár gyerekkoruk óta hurcolt) sérelmei öntudatlanul is megmérgezik az ünnepi időszakot: akinek sosem volt gyerekként része a meghitt ünneplésben, nehezen tud segítség nélkül ehhez háttérrel adni a gyerekeinek. A gyerekek viszont évről évre várják a Csodát, és ha a felnőttek nem tudnak túllépni a saját a frusztrációjukon és játszmáikon, akkor Csoda helyett csak a csalódás jön el.

- Azoknak a gyerekeknek, akik gyermekotthonban vagy nevelőszülőknél élnek, hogyan tudnak a környezetükben lévő felnőttek segíteni? Mire kell az ő esetükben odafigyelni?

- Fontos a lehetőségekhez mérten a legszebbé varázsolni a családjuk nélkül élő gyerek számára is a karácsonyt, de ne tekintsük hálátlanságnak, ha minden erőfeszítésünk ellenére sem mosolygós arcokat látunk. A negatív érzéseket el kell fogadni, meg kell engedni, sőt ezek kifejezését bátorítani kell. Meg kell érezni, ha a nálam nevelkedő gyerek még nem tart ott, hogy őszintén örülni tudjon az ünnepeknek, neki az ünnep most (reméljük most még) a veszteségek feldolgozásáról szól. A gyermekotthonokból nagyon sokan hazamehetnek a vér szerinti családjukhoz az ünnepnapokra – ez azoknak, akiknek ez a lehetőség nem adatik meg, többszörösen magányossá teheti a karácsonyt. Fontos, hogy tartalommal töltsük meg számukra ezeket a napokat, legyünk mellettük, kiemelten figyeljünk rájuk. Ha van olyan nevelő, akivel bizalmi kapcsolatban vannak, akkor egy jó beszélgetés vele a legszebb ajándékká válhat.

- Gyerekeknél komoly konfliktusforrást jelenthet az összehasonlítás: kinek van jobb telefonja, divatosabb ruhája – ezalól a karácsonykor kapott ajándékok sem képeznek kivételt. Ráadásul a közösségi médiumok, a megannyi valós vagy photoshopolt szelfi még inkább kiélezik a helyzetet. Hogyan lehet ezt kezelni?

- A legjobb eszközünk a beszélgetés és a példamutatás. Mit posztolnak a felnőttek? Ajándékhegyeket és roskadozó asztalt? Magazinba illő lakásbelsőt dizájnkarácsonyfával? Miről beszélgetnek a karácsonyi asztalnál? Ha leginkább arról, hogy ki kinek mennyiért mit vett, akkor ne csodálkozzunk, ha ez lesz a fő téma a gyerekek körében is.

„Marley meghalt. Tudta-e Scrooge, hogy Marley meghalt? Hát persze, hogy tudta. Üzlettársak voltak, nem is tudom, hány esztendeig...”

Így kezdődött a *Karácsonyi ének*, Dickens története, amelyet 35 éve minden karácsonykor meghallgatok. Nagymamám talált rá a bakelitlemezek között. A történet Törőcsik Mari hangján szólalt meg a fukar, rideg, lelketlen Ebenezer Scrooge-ról, akit egykori üzlettársa, Marley „vált meg” a karácsony számára. Úgy, hogy szellemeket küld hozzá: a múlt, a jelen és a jövő szellemét.

Emlékszem a lemezjátszó finom és bizalmas surrogására, arra, hol ért véget az első oldal, és mikor kellett fordítani. Aztán átvettük magnószalagra, és úgy hallgattuk, évente egyszer, december 23-án. Általában ugyanabban az órában. Nem sokkal azután, hogy megérkeztünk nagymamámhoz, és elkezdtek csomagolni az ajándékainkat. Ő felhúzta az aranygömböt, amelyből a *Csendes éj* szólt, és dicsérte ügyességünket, készülődésünket. És közvetlenül azelőtt, hogy nagymamám elővette volna az *Innen és túlt*, a „verseket az Isten-kereső emberről”, ahogy az alcím írta. Ebből olvastunk ünnepi-karácsonyi verseket, és választottunk egyet-egyet, hogy legyen mivel kiállnunk a karácsonyfa elé, másnap, a nagy éjszakán. Majd megkóstolhattuk, csakis mi, az öcsémrel a bejglit, elsőként mindenki közül. Közben pedig égett a gyertya.

Azok a dickensi szellemek minden évben eljöttek értem is. Olyan mélyen, illatokkal, érintésekkel, áldott reménységgel burkolva él bennem a történet, hogy álmomból felébresztve is el tudom mondani. Kívülről. Hallom Törőcsik hangszüleit, a szüneteket, és átélem újra és újra a gyerekkori, boldogságos karácsonyt.

December 23.

Szöveg: **Aczél Petra** | Fotó: Nagy Gábor

Ezt meséltem életem első osztályában, fiatalon, még a szünet előtti utolsó órán. Ezt hallgatja már a fiam is, tizennyolc éve, amióta megszületett.

És ennek utolsó sorát mondtam el, amikor nagymamámtól három éve örökre elbúcsúztunk. Nehéz volt megformálni a szavakat, olyan sokat kellett gyakorolnom, hogy ne zokogjak, végig. De igyekeztem órá gondolni, ahogy mindig biztatott, hogy sikerülni fog, és érte, csakis érte el tudtam mondani: „Most pedig, ahogy a pici Tim mondta – aki persze nem halt meg –, Isten áldjon meg mindnyájunkat!” Csend lett, ott, a virágoktól dús illatú ravatalozóban, és én éreztem, biztosan éreztem, hogy velem van. December 23. volt, akkor is. Azóta se hagyott el, kísér, most is, amikor ezeket a sorokat írom.

Dickensnek igaza van – és nemcsak neki, Pilinszkynek, Rónaynak, annyi mindenki másnak is –: aki a karácsonyt meg tudja ünnepelni, aki képes átélni a várakozás és megérkezés kegyelmét, az mindent tud az életről. Annak számára az idő az öröklétbe fut. Kívánom, hogy találkozzunk ajándékozni tudó, tanító, átlényegítő emberekkel és történetekkel, kívánom, hogy váljunk – a készülődés küzdelmei ellenére – magunk is ilyenné. Kívánom, hogy teremtsük meg szeretteink, gyerekeink, tanítványaink számára az ünnep születésének szép körülményeit.

És kívánom, hogy mindannyiunknak legyen valakije, aki meggyújtja a gyerekkorba nyúló fenyőág gyertyáját.

Soha nem vagyunk a helyünkön. Ami volt, nem jó, ami van, nem jó, és ki tudja, hogy mit hoz a jövő. Az ünnep azért van, hogy megállítsa az időt. Örülni kellene a pillanatnak, percnak, napnak. A sorrend fontos. Mert az öröm mindig csak egy pillanat. De a pillanat meghosszabbítható. Lehet belőle akár egy nap is. Ha szerencsés valaki: egy élet.

De inkább ünneptelenedünk. Lehangelő a már november elején elkezdődő konzumkarácsonyi rohangálás, vásárlás. Éles ellentétben van egymással a minden bevásárlóközpontban szüntelenül szóló *Happy Christmas* a fékevesztett vásárlási rohammal, tülekedéssel, lökdösődéssel. A szeretet jegyében tülekedni? Szürkülnek a nagy nemzeti ünnepek is. A közterületekre kikerülnek a zászlók, szép látvány a fellobogózott település. Ám a lakóházak többségén – a jogszabályi előírás ellenére – alig vannak lobogók. Évek óta körbesétálok Zuglóban március 15-én, október 23-án, jó, ha minden tizedik házon látok zászlót. Az ünnep pusztá szabadnappá válik: nem kell tanulni, dolgozni, el lehet végezni az összehortolódott teendőket, mosni-vasalni, tenni-venni, lehet délig aludni és egész nap tévézni, internetezni, esetleg a szerencsésebbeknek: irány egy wellness-hotel. Az ünneptelenedés jellemzője: Egy szál ötletem sincs, hogy mit vegyek ajándékba. Majd a bevásárlóközpontban találunk valamit...

Másik részről azért mintha éledezne valamiféle vágy az ünnepre. S mivel saját ünnepeink valamiért nem felelnek meg, hát importálunk. Februárban Valentin-nap, október végén halloween, a télapózás is számos új elemmel bővült (bérelhető Mikulás). Viszonylag új keletű szokás a felfokozott születésnapozás: egészen pontosan, a közösségi oldalak által földobott aznapi születésnapok köszöntése. Pedig a születésnap a mi kultúránkban

Ünneptelenedés – ünnepvárás

Szöveg: **Balázs Géza** | Fotó: Nagy Gábor

magánügy. A névnap köszöntés a hagyományos, s a közösséghez is kapcsolhat: közös névnapozással. Persze mindenkinek jólesik, ha reggel megnyitja a közösségi oldalát, és több tucat születésnap köszöntést talál. De érdemes végiggondolni: Valóban van ennyi barátunk? Valójában mit is ér egy ilyen konzervbe foglalt (bármikor bárkinek küldhető, nem romlandó) üdvözlő? Persze több, mint a semmi. Annyira vágyjuk az ünnepet, hogy képesek vagyunk újakat is kitalálni. Ma már minden faluban van falunap, leginkább fesztiválnak hívják. Lassan minden szakmának, érdeklődési körnek van éjszakája (egyébként miért kell pont éjszaka múzeumozni, kutatni, színházba járni?). És egészen új ünnepek is alakulnak, mint a sokszor túlzott szabadosságba fúló leány- és legénybúcsúk vagy éppen gyermekük születésekor az ifjú apák hámból való kirúgása: a tejfakasztó buli.

Erdélyben tanúja voltam egy „kortárstalálkozóknak”. Évente rendszeresen visszajárnak falujukba az egy évben születettek: hozzák a családot, részt vesznek az istentiszteleten, egész nap hazaiból kínálgatják egymást, és beszélgetnek. Igazi ünnepek láttam.

Karácsonykor állítsuk meg egy pillanatra az időt. Hamvas Béla így figyelmeztet: „Senki közülünk nem él a mának és a mában és a pillanatban. Mindnyájan ma a holnapot éljük – holnap: a holnapután. Sorsunkat a jövőbe vetjük: azt hisszük, holnap érünk el oda, ahol aztán már igazán el lehet kezdeni élni. Mert azt senki sem gondolja komolyan, hogy amit ma csinál, az teljes értékű élet. Az el nem ért emberi lét felé való szüntelen sietésbe és gondba vagyunk beleágyazva...”

Emlékezzünk korábbi karácsonyokra: mondatokra, dalokra, ízekre, illatokra... és élvezzük, hogy itt vagyunk, hogy vagyunk.

Szöveg:
Szódy Judit

Testvér születik

Felnőtt szemmel nehezen feltérképezhető, hogy milyen sok szinten érinti a kisgyereket az, hogy testvére született. Óvónőként pedig nemcsak a gyerek, de a szülők világába is bele kell helyezkednünk ahhoz, hogy megértsük, mi történik a „mi ovisunkkal” a bővülő családban.

„Képzeld el, hogy a párja odamegy önhöz és megöleli. – Drágám, annyira szeretlek, és olyan csodálatos vagy, hogy elhatároztam: még egy nőt feleségül veszek! Aki pont olyan, mint te!”

Adele Faber és Elaine Mazlish *Testvérek féltékenysége nélkül* című tanácsadó könyvében így indul az egyik érzékenyítő gyakorlat. A történet továbbgördül ezen az úton: mit szólnánk, ha az új feleség megkapná a szobánkat, a ruháinkat, ha ellenkezésünk dacára használná az új számítógépünket, és ráadásul mindig minden eddigi közös barátunk vele akarna beszélgetni? Kemény példa, de igazán érzékletes. Vajon hogy viselnénk?

A két helyzet hasonlít, de semmiképpen nem azonos. A testvér születése valóban okozhat érzelmi krízist, de ezzel együtt az élet természetes fordulópontjának kell tekintenünk.

Mit él át az óvodás?

Az ovis nagy lépésekkel indul el az önállóság útján: szobatisztává vált, beszél, egyedül öltözik, eszik, többnyire gond nélkül alszik a nagyinál, ismerkedik más gyerekekkel, felnőttekkel. Nincs szüksége a szülei huszonegy órás testközelségére, mint korábban. Ám a szülők nyújtotta érzelmi biztonságra nagyon is szüksége van. Amikor testvére születik, az oviskorú „nővér” vagy „báty” nemcsak a szülők eddig osztatlan figyelmét kénytelen nélkülözni, nemcsak az együtt töltött idő csökken, hanem elveszít egy csomó biztos pontot, ami-be kapaszkodhatott. Lehet, hogy a szülők helyett más viszi mostantól oviba vagy különórára, felborul az eddigi napirendje, lehet, hogy másik szobába kell költöznie, vagy éppen az ágyát vagy a szekrényét kell átadnia a picinek. Emellett megváltoznak a szokások és a vele szemben támasztott elvárások. Mostantól ő a „nagy”, bármilyen kicsi is. Az eddiginél nagyobb önállóságot várnak tőle, viszont kevesebb dologban tudnak neki

segíteni. Ráadásul nem feltétlenül érti, hogy mi miért történik körülötte, hiszen fogalma sem lehet arról, hogy egy újszülött szinte teljes embert kíván. Három-öt éves korban lehetetlen mélységében megérteni, hogy az újszülött nem képes várni: ha enni akar, azt azonnal akarja, ha fáj valamije, azt teljes intenzitással fejezi ki, ha elaludt, akkor pedig hagyni kell aludni. Az oviskorú éppen azért kap rettentő sok dicséretet, hogy képes késleltetni a szükségletkielégítést, hogy kivárja a sorát, hogy elvisel olyasmit is, amit nem könnyű. Érthetetlen lehet számára, hogy a testvére „bármit megtehet”, és a picit sokszor olyasm miatt is megdicsérik, amiért őt megszüldjék.

Mit él át a szülő?

Ma, amikor a születésszabályozás már szinte minden család számára elérhető, a szülők szabadon dönthetnek a gyermekvállalásról. Ez fantasztikus lehetőség, (általában) tervezhetővé válik az élet, de a szabadságnak vannak kellemetlen mellékhatásai is. Mivel a mi kezünkben a döntés, megpróbáljuk a lehető legjobbat kihozni a helyzetből, így aztán sokszor azzal szembeesülünk, hogy egymásnak ellentmondó igényeknek akarunk megfelelni. A szülők sokszor órlódnak azon, hogy az új baba érzelmileg, gazdaságilag és a karrier szempontjából is ideális pillanatban érkezzen, de ez általában lehetetlen.

Sok anya el sem tudja képzelni, hogy a kisebbet is úgy tudja szeretni majd, mint a nagyot, sokan épp fordítva, attól tartanak, hogy a kicsivel nem tudnak annyit foglalkozni, mint a naggyal, akivel anya-magzat kommunikációs terápiától kezdve a babaiszásig mindenhova volt idejük eljárni. Már a kisbaba születése körül is költ a bűntudat, ez az egész család további működésére is rányomhatja a bélyegét, jó esetben csak az első hónapokban.

Feldmár András remekül fogalmazta meg a bővülő család dilemmáját a *Hogyan lesz a gyerekből felnőtt?* című könyvében. „Ha a pár úgy áll hozzá a gyerek születéséhez, hogy mindent úgy csinálnak tovább, mintha mi sem történt volna, akkor a gyerekük azt fogja érezni, hogy nem akarták őt. Vagyis a kéttagú párnak meg kell halnia, hogy hármasként újjászülethessenek. Ha egy újabb gyermek érkezik, akkor a hármasként is meg kell halnia, hogy négyesfogatként szülessenek újjá.” El kell fogadni, hogy a kétgyerekes család teljesen máshogy működik, mint az egygyerekes, mások a prioritások, mások a lehetőségek, mások a viszonyok. Ha a szülők ezellen harcolnak, folyamatosan kudarcot élnek át. Természetesen léteznek olyan családok, ahol ezek a dilemmák nem jelennek meg, ahol a szülők (és ezáltal többnyire a gyerekek is) könnyen alkalmazkodnak, és az adódó nehézségeket természetesnek veszik. Az éppen fennálló körülmények között megpróbálják a legjobbat kihozni a helyzetből, megelégednek az „elég jó szülő” címmel, nem esnek kétségbe attól, hogy képtelenség mindent kontroll alatt tartani, és minden problémát tökéletesen megoldani.

Hogyan reagálhat az óvodás?

Az óvis, mint azt sejteni lehet, nem érzi úgy magát, mintha megütötte volna a főnyereményt a lottón. Illetve nem mindig érzi úgy magát. Változhatnak az érzése, időnként ösztönösen örül a babának, időnként el is feledkezik róla, úgy belemerül a játékába vagy a barátaival való foglalatosságba, és időnként úgy érezheti, hogy kicsúszik a lába alól a talaj. Az érzelmek teljes palettája megjelenhet a dühtől a tehetetlenség érzésén át a felhőtlen boldogságig. A viselkedése is ennek megfelelően változhat.

Ám nem ritka, hogy tartós változás jön létre, állandósul a rosszkedv, visszahúzódó, szorongó lesz az óvodás, vagy éppen dühkitörései lesznek, folyton izgatott vagy dacos. Az is előfordul, hogy a környezet figyelmét úgy tudja újra magára vonni, ha „úgy viselkedik, ahogy a kisbabák”, vagyis újra bepisil, nem hajlandó egyedül enni, öltözködni vagy éppen aludni. Ez általában nem tudatos viselkedésválasztás a gyerek részéről, nem manipulálni szeretné a szüleit. A gyerek mindig keresi azt a helyzetet, amelyben a leginkább biztonságban érzi magát, és legjobban csökken a szorongása.

A testvért szeretni kell?

Valószínűnek tartom, hogy soha nem fordult elő a világtörténelemben, hogy az egyik ember ösztönösen megkedvelte a másikat, pusztán azért, mert közölték vele, hogy szeretnie kell. Rengeteg csodálatos történetet hallunk a régi időkből, amikor még nem érzelmi alapokon kötötték a házasságok, hogy hogy megszerették egymást, és az életüket áldozták volna a másikért. Ez egyáltalán nem hihető, ám abban biztosak lehetünk, hogy a szeretet nem varázsütésre alakult ki, hanem évek során. A testvéri szeretet is hasonló. Az első érzelmek leggyakrabban a harag és a féltékenység. Fontos tudnunk, hogy az érzelmeiért senki nem felelős, azért

viszont igen, hogy mit cselekszik érzése hatására. Ha félünk a magasságtól, nem azért félünk, mert úgy döntöttünk. Attól, hogy a barátunk kitudszkol minket az erkély szélére, és azt hajtogatja, hogy ne félj, nem fogsz leesni, még nem fog azonnal elmúlni a tériszonyunk. Ugyanígy hatástalan, sőt, további feszültséget okoz, ha a felnőttek folyton azzal nyomasztják a gyereket, hogy „a testvérdét szeretni kell”. Az egyetlen általános szabály, hogy a picit nem szabad bántani. A szeretet pedig majd kialakul.

Hogyan segítsünk a gyerekek az óvodában?

- Fogadjuk el, hogy a családban történt nagy horderejű változáshoz nehéz alkalmazkodni!
- Éreztessük vele, hogy számunkra továbbra is ő a fontos! Ne kérdezzük a kistesóról, és ne is hozzuk fel mi, hogy mennyire jó dolog az, hogy valakinek testvére van!
- Fogadjuk el az érzéseit, de a viselkedését tereljük kulturált keretek közé!
- Keressük az óvodapszichológust, ha nem találunk megoldást!

Hogyan segítsünk a szülőknek?

- Osszuk meg a fenti tanácsokat velük is!
- Ha érezzük, hogy nehezen viselik az új helyzetet, kezdeményezzünk velük beszélgetést! De ne tukmáljuk rájuk a saját gondolatainkat arról, hogy hány gyerek kell egy családba, vagy emlékeinket arról, hogy mi mennyire voltunk jó, illetve rossz testvérek!
- Törekedjünk arra, hogy összehangoljuk a kibővült család szükségleteit az óvoda lehetőségeivel! Kifejezetten rossz megoldás azt javasolni, hogy ebéd után vigye haza a család a nagyot, hiszen a gyerek éppen aludna, amikor utazásra kényszerül.
- Javasoljunk nekik segítséget, könyvet, szakembert, ha nehezen boldogulnak az új helyzettel!

Olvasnivalók:

Faber, Adele – Mazlish, Elaine: *Testvérek féltékenység nélkül*. Budapest: Reneszánsz, 2014.

Feldmár András: *Hogyan lesz a gyerekből felnőtt?* Budapest: HVG Könyvek, 2014.

Satir, Virginia: *A család együttélésének művészete*. Budapest: Coincidencia, 1999.

ELJUTNI A GYEREKEK

Egészségfejlesztés az iskolákban

Szöveg: **Hudáky Rita**

Fotó: Nagy Gábor

A Teljes körű Iskolai Egészségfejlesztés (TIE) program létrejöttét széles körű szakmai összefogás tette lehetővé. A program egyik kidolgozója és motorja, **dr. Somhegyi Annamária** gerincgyógyászként kandidátusi disszertációja elkészítésekor szembesült a magyar diákok egészségi állapotával, az egészséges mozgás hiányából fakadó, tömegesen jelentkező károsodásokkal. Az Országos Gerincgyógyászati Központ prevenció igazgatója orvosként már évtizedekkel ezelőtt elkötelezte magát az egészségnevelés ügye mellett.

– **Egyre többen ismerik a TIE programot, hiszen tavasszal minden iskolába eljutott az ajánlás az államtitkári kísérőlevéllel együtt. A program létrejöttének évtizedes előzményeit azonban valószínűleg sokan nem követték nyomon. Kik és miért alkották meg a TIE-t?**

– Az Egészségügyi Minisztérium az illetékes tárcákkal (OM, GYISM, PM) és széles szakmai együttműködéssel tervezte meg évek alatt a teljes körű iskolai egészségfejlesztési programot. A terv megszületésére a civilizációs népbetegségek egyéni és társadalmi terheinek megelőzése, illetve csökkentése érdekében volt szükség, a hazai és nemzetközi tapasztalatokkal és szakirodalommal összhangban.

– **Indokolja a gyerekek mai állapota a különleges odafigyelést?**

– Sajnos igen. Az iskoláskorúak egészség-magatartását vizsgáló nemzetközi HBSC-kutatás (Health Behaviour in School-aged Children, magyarul: Iskoláskorú gyermekek egészség-magatartása) sok éve követi a gyerekek állapotát. A kutatásból egyértelműen látjuk, hogy a gyerekek táplálkozási, dohányzási, alkoholfogyasztási és képernyőhasználati szokásai kockázatosak az egészségükre nézve. Gyakoriak az úgynevezett pszichoszomatikus tünetek, a fejfájás, a hasfájás, a gyomorfájás, illetve a rossz testtartásból eredő hátfájás is. A szexuális tapasztalatokkal rendelkező tizenévesek 26-44%-a nem védekezik a nemi úton terjedő fertőzésekkel szemben, tehát ilyen sokan nincsenek tisztában ezek veszélyei-

vel, miközben egyre fiatalabb korban kezdik el a nemi életet. Az új fittségmérés, a Netfit országos eredménye a gyerekek negyedénél túlsúlyt mutat. Még ennél is megdöbbentőbb, hogy míg a 10 évesek mintegy 70%-a még fittnek bizonyul, addig a 18 éveseknek már csak körülbelül 30%-áról mondható el ugyanez. A gyerekek közt tömegesen tapasztalhatók testtartási rendellenességek, amelyek tudományos igényű vizsgálatok szerint 50-60%-ukra jellemzők.

– **A program neve imponálóan átfogó, nagyszabású célkitűzést sejtet. Miért fontos az egészségnevelés, korszerű szakszóval egészségfejlesztés az iskolában?**

– A gyerekek éveket töltenek az iskolában, ezért az iskolai élet mindenképpen nagy hatással van rájuk. Ahogy a pedagógusok a mindennapokban érintkeznek a gyerekekkel, az jelentősen befolyásolja tanítványaik lelki egészségét. De az egészséges táplálkozás és a rendszeres testmozgás megismertetésében és megkedveltetésében is kulcsszereplővé válhatnak. Például a mindennapos testnevelés bevezetése Európában csak nálunk sikerült, persze még sokat kell dolgozni azért, hogy minél hatékonyabban működjön. Mindezek mellett az egészséggel kapcsolatos ismeretek átadása is fontos nevelői felelősség.

A gyerekek rengeteg időt töltenek az iskolában. Ha az ebből fakadó lehetőségeket elszalasztjuk, akkor védtelenek lesznek a mai, civilizált élet sokféle károsító hatásával szemben, és egészségben töltött éveik száma jóval kevesebb lesz annál, mint amennyit szeretnénk, és mint

SZÍVÉIG-LELKÉIG

amennyi elvárható lenne. Az egészség romlása ráadásul nemcsak a saját életükre, hanem a társadalomra is jelentős terhet ró – a megelőzés tehát nemcsak egyéni, hanem közösségi érdek is.

- Mi az iskolák, a pedagógusok konkrét feladata a programban?

- A programban megfogalmazott tevékenységek az iskolai mindennapok részét alkotják, és a pedagógiai folyamatok keretében megtervezhetők. A pedagógusok részéről arra van szükség, hogy a gyerekek érdeklődését felkeltve, őket bevonva tegyék, amit tesznek. A szülők megnyerésére értelemszerűen szintén nagy szükség van, az ő támogatásuk nélkül egészen biztosan nincs sikeres iskolai nevelés. Emellett a szűkebb környezet, az iskola közelében működő szervezetek, például a települési önkormányzatok segítsége is nagyban hozzájárulhat a sikerhez.

A TIE négy egészségfejlesztési alapeladata közül az első az **egészséges táplálkozás** tudatosítása és megkedveltetése – ebbe a helyi termelés és a helyi fogyasztás összekapcsolása, az iskolakert számos nevelő hatásának kiaknázása is beletartozhat. A második témakör a rendszeres mozgásról szól: azt szeretnénk, ha a **mindennapos testnevelés** révén minden tanuló nap mint nap megélné a mozgás örömét, és a későbbiekben megtapasztalná ennek hosszú távú egészségvédő hatását. A harmadik alapeladat a gyermekek érett személyiséggé, más szóval **lélekben egészségessé válásának előmozdítása** a megfelelő pedagógiai módszerek mindennapi alkalmazása révén. A személyközpontú pedagógiai módszerektől és a művészetek személyiségfejlesztő hatásától joggal várhatjuk a mentális egészség javulását. Az éneklésre, a táncra, a rajzolásra, a mesemondásra, a játékokra, például a népi rítusjátékokra, a kézművességre úgy tekintünk, mint a lelki egészséget és a tanulás eredményességét egyszerre javító eszközökre. Az **egészséggel kapcsolatos ismeretátadás** jelenti a negyedik feladatkört. Idesoroljuk többek között a baleset-megelőzésről, elsősegélynyújtásról, személyi higiénéről, a szenvedélybetegségek kialakulásához vezető szerek fogyasztásáról, valamint a gyerekeket veszélyeztető bántalmazások megelőzéséről szóló elméleti ismereteket és gyakorlati készségeket.

- Milyen segítségre számíthatnak ebben a nevelő munkában a pedagógusok például az oktatásirányítás részéről?

- A közelmúltban három kiemelt TÁMOP-projekt valósult meg a pedagógusok TIE-munkájának segítésére. Az Egészségügyért és az Oktatásért Felelős Államtitkárságok pedig készítettek egy rövid és áttekinthető ajánlást, amelyben 22 oldalon sikerült összefoglalnunk, hogy milyen mindennapi tennivalókat is jelent a TIE a köznevelési intézmények életében. Rengeteg szakmai

segítséget gyűjtöttünk össze a pedagógusok számára – természetesen a mai kor elvárásainak megfelelően honlapok és linkek formájában. Az ajánlást áprilisban minden iskolaigazgató megkapta az Oktatási Hivaltól. A pedagógiai oktatási központok (POK) meghívására a tavaszi pedagógiai napokon országsszerte előadást tarthattunk a pedagógusoknak a TIE-ről, mostanra pedig már a TIE szakmai segítésének és nyomon követésének közös tervezésénél tartunk.

Az Egészségügyért Felelős Államtitkárság számára a TIE fontos prioritás, ezért ösztönzi az iskola-egészségügy és a népegészségügy intézményei által nyújtható segítséget. A pedagógusok az iskolaorvosokhoz, védőnőkhöz, illetve a kormányhivatalok népegészségügyi főosztályaihoz fordulhatnak segítségért. Az iskola egészséggel kapcsolatos ismeretátadó munkájában pedig sokat segíthetnek az iskola közelében elérhető szakemberek, például szakorvosok, mentősök, dietetikusok, nővérek, műtősnők, akik személyes hangon tudnak egy-egy fontos, az egészséggel kapcsolatos témáról beszélni a gyerekeknek. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy az üzenetek eljussanak a gyerekek szívéig-lelkéig.

- Milyen eredményeket várnak a program megalkotói a szemléleti megújulástól?

- A tudományos bizonyítékok alapján abban bízhatunk, hogy a folyamat egyszerre fogja javítani a gyerekek tanulási eredményességét és lelki egészségét. Mivel a mai gyerekekkel másképpen, új módszerekkel kell foglalkozni, a Köznevelési Kerekasztalban folyó munka során is arra törekszünk, hogy azokat a pedagógiai módszereket serkentsük, amelyek lelkesítik, bevonják, motiválják a gyerekeket.

Bár a teljes körű egészségfejlesztést rendelet írja elő minden köznevelési intézmény számára, azt látjuk, hogy sok iskola érdeklődését még nem sikerült kellően felkeltenünk. 2015-ben készült egy online kérdőíves kutatás, amely az iskolai egészségfejlesztésre vonatkozó kérdéseket tartalmazott. A megkérdezett 1728 iskola közül csupán 535 iskolából érkezett válasz. Nagy öröm számomra azonban, hogy a pedagógusok között dolgozva rengeteg kitűnő, elhivatott embert ismerhettem meg, akikkel közösen még sok tennivalónk van, hiszen azt szeretnénk elérni, hogy a neveléssel foglalkozó szakemberek ebből a szempontból is tudatosan tekintsenek a munkájuk egészségre gyakorolt hatásaira – mégpedig minden egyes iskolában.

A TIE ajánlás megtalálható a www.kormany.hu honlapon, linkje: www.kormany.hu/hu/dok?source=2&type=402#!DocumentBrowse

Szemelvények a Teljes körű Iskolai Egészségfejlesztés (TIE) négy feladatkörét leíró ajánlásból

EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS

1

Célkitűzés: az egészségnevelésen túl a helyi termelés és a helyi fogyasztás összekapcsolása

Helyzetfelmérés:

- Milyenek a tanulók táplálkozási szokásai, milyen a tápláltsági állapotuk, szociális hátterük?
- Milyen az iskolai büfék, étel- és italautomaták választéka?
- A mosdón kívül van-e az intézményben ingyenes ivóvízvételi lehetőség?
- Megfelelő idő áll-e rendelkezésre az étkezéshez? Milyenek az étkezés körülményei?
- Milyen a menzát igénylő tanulók aránya, az ételek minősége, a tanulók elégedettsége?
- Együttműködik-e a közétkeztetést biztosító szolgáltató az alapanyagok biztosításánál a helyi termelőkkel?
- Van-e lehetőség kapcsolódni az iskolatej-, iskolagyümölcs-programhoz?
- Van-e iskolakert, tankonyha, ha nincs, van-e lehetőség a kialakítására?

Javaslatok, ajánlások:

- ▶ A menzán étkező gyerekek ebédeltetésében oda lehet figyelni az ebédelés körülményeire, pl. nagy zajban nem kellemes enni. Az alsós osztályok ebédelésére kicsit több időt kell szánni, hogy a kultúrált étkezés elsajátítására is legyen idő. Az ételadagokat úgy kérjék a gyerekek, hogy meg is egyék. Kapjanak kis kóstolóadagot, ha nem ismerik, vagy úgy vélik, hogy nem szeretik az étlapon szereplő ételt.
- ▶ A menza és a büfé környezetét meg lehet újítani a gyerekek ötletei, javaslatai alapján, az ő közreműködésükkel úgy, hogy az egészséges táplálkozást és a rendszeres testmozgást népszerűsítse.
- ▶ A szülők és gyerekek részére közös programokat lehet szervezni a táplálkozással, bevásárlással, háztáji kiskerttel, főzéssel, élelmiszer-tárolással kapcsolatban, amelyekre a háztartási és gazdasági ismeretek is felfűzhetőek: családi napok, főzőverseny, menzakóstoló nap.
- ▶ A gyerekek ötletei, javaslatai alapján, az ő közreműködésükkel megvalósíthatók az egészséges táplálkozás népszerűsítését célzó kezdeményezések. Pl. a tanulók feltölthetik az iskola honlapjára a szerintük fontos tartalmakat az egészséges táplálkozásról, melyet a kisebbek kedvéért a nagyobbak valamilyen mesébe illeszhetnek. Kitalálhatnak kvízt, rejtvényt, interaktív játékokat, plakátokat stb.
- ▶ Az osztályokat párban dolgoztatva egy-egy osztály a másik osztály tanulóit meggyőző foglalkozást tarthat. Készíthetnek a témában társaikat meggyőző mobilalkalmazást, kvízt.
- ▶ A folyadékbevitel fontosságát, különösen a vízivást is lehet a gyerekek ötleteire alapozva népszerűsíteni.
- ▶ A zöldségek és gyümölcsök megszerettetését segítheti a salátakészítés és -kóstolás.
- ▶ Ha van tankonyha, igen hasznos lehet a főzőiskola megszervezése, persze a gyerekek érdeklődésének felkeltése mellett.
- ▶ Egy iskolai konyhakert kialakítása és gondozása nemcsak az egészséges táplálkozásra, de a mozgásra, munkára, fogyasztói tudatosságra is nevel.

MINDENNAPOS TESTNEVELÉS ÉS EGYÉB TESTMOZGÁS

2

Célkitűzés: mindennapos testmozgás

- ▶ Mindennap minden tanuló aktív részvételével valósul meg (kapcsolat a szülőkkel annak érdekében, hogy az indokolatlan felmentések visszaszoruljanak).
- ▶ Minden alkalommal megfelelő keringési és légzőrendszeri terhelés (kipirulás, izzadás, lihegés a jele).
- ▶ Minden alkalommal a jól végzett munka és a játék siker- és öröme mindenképpen minden tanulónak. Ehhez művészi pedagógiai módszerek szükségesek a testnevelők részéről.
- ▶ Minden tanuló részvételével hatékony tartásjavítás.
- ▶ Megfelelő mozgás az eltérő testi adottságú gyermekeknek is.
- ▶ A közösségi mozgásélmény jelentőségének hangsúlyozása a versenyszellem erősítése helyett.
- ▶ Stresszoldás.
- ▶ A nép- és társas táncnak speciális hatása van a lelki egészségre: a fiú-lány szerep különbözőségére tanít szavak nélkül; a néptánc segíti a hagyományokhoz való kötődést is.
- ▶ Az életmódsportok (a kifejezés Monspart Saroltától származik) akár egy életen át is üzhetőek, mert általában az átlagember számára is adottak a hozzájuk szükséges feltételek. Ilyen sport az úszás, a biciklizés, a futás, a foci.

TESIM-kiadványok: Az internetről is letölthető, *Alternatív játékok a mindennapos testneveléshez, testmozgáshoz* című kiadványban 87 hasznos és a gyerekek számára élvezetes játék szerepel, melyet a tornatermen kívüli testnevelésórán alkalmazni lehet.

LELKI EGÉSZSÉGET SEGÍTŐ NEVELÉS

3

Célkitűzés: a gyermekek érett személyiséggé válásának, azaz lelki egészségének elősegítése

A pedagógusok legfőbb eszköze a tanulók lelki egészségének elősegítésére az a bánásmód, ahogyan nap mint nap szólnak hozzájuk, néznek rájuk, és ahogyan a tudnivalókat tanítják. A pedagógus egész lényé és minden megnyilvánulása folyamatosan hat a tanulók lelki egészségére, személyiségfejlődésére.

Azokat a pedagógiai módszereket, melyeket a pedagógusoknak különösen figyelmébe ajánlunk, „személyközpontú pedagógiai módszerek” címszóval foglaljuk össze. Ezek közül többet már megismerhetett a pedagógustársadalom a különböző pedagógus-továbbképző programokon, így feltehetőleg minden tantestületben vannak olyan pedagógusok, akik a többieknek e téren segítséget tudnak nyújtani.

Művészetek alkalmazása:

- ▶ Az éneknek és a zenének kisgyermekkoról jelentős hatása van a ritmusérzetre, a nyelvi fejlődésre, ezen keresztül a magasabb szintű megismerő agyi funkciókra. A közös éneklés, zenélés, tánc beépítése az egész napos iskola vagy a különleges bánásmódot igénylő tanulókat nevelő iskola napirendjébe fontos kognitív és affektív hangolási funkciót tölt be. Az érzélemvilág megfelelő hangoltsága teszi lehetővé a hosszú távú memória működését, vagyis a lelki egészség és a tanulás eredményességének egyidejű javulását.
- ▶ A különböző alkotóművészeti és kézműves tevékenységek a személyes környezet formálásának és az egyéni kibontakozásnak jól ismert alkotóelemei. Beépítésük az egész napos iskola, valamint a különleges bánásmódot igénylő tanulókat nevelő iskolák napirendjébe, szabad órakeretébe a tanulók egészséges érzelmi és értelmi fejlődéséhez nélkülözhetetlen.

EGÉSZSÉG-ISMERETEK

4

Célkitűzés: az egészséggel kapcsolatos ismeretek készségi szintű elsajátításának elősegítése

Példák az egészséget befolyásoló tényezőkre:

- ▶ Médiatudatosság, a médiafogyasztás egészségvédő módja.
- ▶ Fogyasztóvédelem, egészségtudatos vásárlóvá válás.
- ▶ Idő és egészség, alvás és egészség, bioritmus, időbeosztás.
- ▶ Együttélés tartós egészségkárosodással élő társakkal, a rászorulóknak segítése.
- ▶ Lelki egészség (idetartozik az agresszió, a bántalmazás és a szenvedélybetegségek elsődleges megelőzése is).

Betegségek megelőzése (néhány példa):

- ▶ Baleset-megelőzés, elsősegélynyújtás.
- ▶ A szenvedélybetegségek és megelőzésük (dohányzás, kábítószer- és túlzott alkoholfogyasztás, játékszenvedély, internet- és tv-függés).
- ▶ A depresszió megelőzése, felismerése.

Az alaptevékenységet kiegészítő fontos tevékenységek:

- ▶ A környezet bevonása és alakítása: a szülőknek, az iskola nem pedagógus dolgozóinak és az iskola környezetének bevonása, valamint az iskola egészséges munkahelyé alakítása.
- ▶ Nyomon követés.
- ▶ Szakmai segítség.

Forrás: „Az egészség a TIE-d is!” A teljes körű iskolai egészségfejlesztés tevékenységei. Ajánlás a pedagógusok részére

Az ajánlás tartalmazza a program jogszabályi háttérét, valamint azokat a linkeket is, amelyeken keresztül a pedagógusok letölthető anyagokat, ötlettárakat, honlapokat érhetnek el.

Letölthető az alábbi linken: www.kormany.hu/download/a/56/b0000/TIE_ajanlas.pdf

A legfontosabb kapcsolódó oldal: projektek.egeszseg.hu/web/tie

ÉLMÉNYPEDAGÓGIA – KÖRNYEZŐ VILÁGUNK ANYAGAI

3. RÉSZ | A FA

Szöveg, fotó és rajz: **Nagy Gábor**

Sorozatunkban néhány hónappal ezelőtt a növényekkel foglalkoztunk, aminek apropóján szó esett a fákról is, de akkor csak a természetes környezetükben előforduló fákra összpontosítottunk. Most viszont a fával mint az ember által használt anyaggal kerülünk szorosabb kapcsolatba. És habár a fa ettől a ponttól elszakad gyökerétől, illatának köszönhetően továbbra is élő anyagként van jelen a mindennapjainkban.

Nem csak meleget ad

Mire beköszönt a tél, a fahasábok szépen glédában állnak a vidéki házak portáin, várva, hogy a kandallókban, kályhákban meleget adjanak majd az otthonoknak... Ez most így romantikusan hangzik, de a mai Európa jelentős területei veszítették el teljes erdőállományukat azért, mert a középkorban fűteni és építkezni kellett. Mégpedig fával.

Kora ősszel szállítják a tűzifahasábokat egy köbméteres keretekben a házakhoz. Vajon melyik lehet a legjobb tűzifa? Melyik fajta a legnehezebb, vagyis a legnagyobb fajsúlyú? Vajon minden fa képes úszni a vízben? Már egy sima fahasáb láttán rengeteg kérdést fogalmazhatunk meg...

Képzeld el, hogy a képen látható egy köbméternyi fahasábot nem otthonaink direkt fűtésére rakjuk be a kertekbe vagy a pincékbe, hanem még kint a természetben 15-20 köbméteres dombokká, azaz boksákká formázzuk, és szakértő kezek segítségével egy, a „nyers fánál” jobb tüzelőanyagot gyártunk belőle.

A faszénégetés egy, a Kárpát-medencében igen elterjedt foglalkozás volt. Még napjainkban is találkozhatunk szénégetőkkel, de egyre inkább ritkaságszámba megy ez a szakma. Mielőtt végleg feledésbe merülne a szénégetők munkássága, van még hely, ahol biztosan láthatjuk a szakma relikviáit, például a Szalajka-völgyi Szabadtéri Erdei Múzeumban: www.szilvasvarad.hu/index.php?page=latnivalok_muzeum.

Elszigeteltség, természetközelség jellemezte a faszénégető emberfeletti erőnlétet igénylő munkáját a vadonban. Erdélyben, a Börzsönyben, a Vértesben, a Bükkben akár még ma is találkozhatunk igazi szénégetőkkel.

FELADAT DIÁKOKNAK

Hogyan készül a faszén? Miben más fűtőanyag a faszén, mint a sima fahasáb? Mit fűtünk faszénrel, és mit sima fahasábbal? Keressetek hazánk térképén olyan földrajzi helyeket, amelyek erre a mesterségre utalnak (pl. a Bakonyban a Hamuházi-séd)!

Az előzőekben azt mutattuk meg, amikor az ember egyik alapvető szükségletének kielégítésére használjuk a fát, vagyis az otthonaink fűtésére. Tehát energiává alakítottuk a fát. De most kanyarodjunk vissza az egyszerű fahasábokhoz, és készítsünk belőlük tárgyakat!

Mielőtt nagyobb fába vágnánk a fejszénket, kezdjük a legapróbb fatárggyal! Hihetetlen, de még a gyufagyártás is rengeteg fát követelt, hiszen amikor elterjedt, szinte ez volt az egyetlen eszköz, amivel a világ bármely háztartásában gyorsan, és biztonságosan tüzet tudtak csinálni az emberek. És érdekességképpen: jelenleg a legolcsóbb tárgy, amit pénzért megvásárolhatunk, de az eszmei értéke – ha csak Andersen kis gyufaárus lányára gondolunk – felbecsülhetetlen.

FELADAT DIÁKOKNAK

Fejtsünk meg gyufás logikai fejtörőket a matematikaórák elején, hogy egy kicsit más irányból is megmozgassuk a gondolkodásunkat! A www.logikaifeladatok.hu oldalon jó pár rejtvényt találunk.

FELADAT DIÁKOKNAK

Készítsetek infografikus térképet Európáról a következő tartalommal: Jelöljétek a térképen, hogy az országokat jelenleg hány százalékban borítják erdők, illetve hogy az országok jellemzően milyen célból ritkították erdőállományukat az elmúlt évszázadok során! Vagyis egyes országoknak mik voltak és mik ma a tipikus fából készült tárgyai. Beszéljétek meg a következőket:

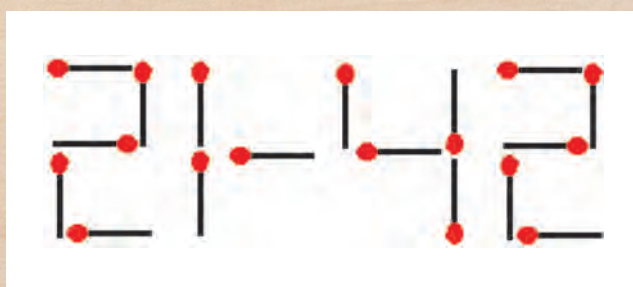
- Mennyi idő kell egy erdő újjászületéséhez?
- Milyen fakitermelési stílusok léteznek, mi pl. a tarvágás, a szálalóvágás? Melyiknek mi az előnye és a hátránya?
- Melyek az iparilag legfontosabb fatípusok?
- Milyen fából milyen tárgyak készülnek jellemzően?

Harmóniában a természettel – fával teremtett egyensúly

Kirándulások elmaradhatatlan mozzanata a faölelés. Ahogy az élő fa megérintése nyugtató hatású, ugyanúgy kellemes érzés a mezítláb járás a már mesterséges fafelületeken. Tervezzünk olyan egyszerű megoldásokat, amelyek segítségével tavasztól őszig a tanórák között egyszerűen fel lehet frissülni egy mezítlábas séta során. A legegyszerűbb példa a fenyőhánccs, azaz mulcs leszórása egy elkerített felületre. A következő felületet befedhetjük fakockákkal, végül pedig telepíthetünk rájuk egyensúlyt fejlesztő eszközöket. Sétáljunk rajtuk sorban végig mezítláb! Az eredmény diáknak, tanárnak egyaránt javára válik, hiszen mindenki felfrissül, és utána jobban koncentrálni.

Fotó: ThinkStock

Egy érdekes feladvány a www.logikaifeladatok.hu oldalról: Helyezz át két szál gyufát úgy, hogy a felírt szám 2006-tal egyezzen meg!

Keresztformájú kilátótorony az Alpokban teljes egészében kezeletlen vörösfenyőből. A legértékesebb fa építőanyag.

A fák királya

Az élő fák közül nehéz lenne választani, hiszen minden élőlényt megillet az egyenlőség joga, de vajon kivágása után melyik fafajta képes úgy ellenállni a természet kihívásainak, mintha élő lenne? Ilyen csak egy van, mégpedig a vörösfenyő. Egyszerűen csak be kell fedni kezeletlen vörösfenyővel egy épületet, és már védi is, díszíti is hosszú ideig fagyban, napsütésben egyaránt.

FELADAT DIÁKOKNAK

Keressetek Magyarországon vörösfenyő-erdőt, illetve vörösfenyőből épített vagy azzal díszített hazai épületet! Mióta használja az ember a történelem során a vörösfenyőt építkezésre, és mit építettek jellemzően ebből a fából?

Egy féreg, ami kagyló. Szerencsére van, amit megkímélt...

Talán nem véletlen, hogy kevés középkori, fából készült hajót tudtak a régészek megmenteni az utókornak. Ennek prózai oka van: a tengerekben az elsüllyedt fát az idő múlásával egyszerűen felfalja a hajóféreg (a Teredinidae családja tartozó élőlény). Kivéve, ha a hajóroncs valamelyik északi, elzárt, édesvízzel felhígított beltengerben lapul az iszapban. Így járt a világ legnagyobb, egy darabban kiemelt hajója, a Vasa is. Kerek 333 évet töltött 1628 és 1961 között hullámsíkjában ez a csodálatos, de már vízre bocsátása előtt gyanúsán instabil hajó. És ahogy már sejteni lehet, épségben maradásának a titka az, hogy az édesvízzel felhígult, majdnem elzárt Balti-tengerben nem él meg a hajóféreg, így nem volt, ami elpusztítsa.

FELADAT DIÁKOKNAK

Derítsék ki történelmi nyomozással, hogy miért süllyedt el valójában a Vasa hajó. Tudjuk, hogy instabil volt, de szándékosan építették így, vagy valami más hiba, hibák sorozata vezetett a hajó katasztrófájához? A hajókon kívül milyen fából készült tárgyakat pusztíthat még Európa partjai mentén nap mint nap a hajóféreg? Gyűjtsetek példákat!

A Vasa hajó. Fenséges, elegáns, gyönyörű. A világ legnagyobb régészeti lelete annak köszönheti épségét, hogy a vízben, ahol elsüllyedt, nem él hajóféreg.

Fából faragott szórakoztatóipar karácsonyra hangolva

A bányabezárások már a késő középkor munkavállalóit is érintették, és ha már a hegy belsejének kincseivel nem tudtak tovább foglalkozni, újabb megélhetést kerestek maguknak a hegyek más tartalékaiból, mint például a környező erdőkből. Ilyen spontán folyamatokból alakult ki az Érchegységben a világhírű játégyártó kultúra, ami szinte egyidős az előbb bemutatott Vasa hajóval. Az új keletű manufaktúris ipar jót tett a harmincéves háborúból kilábaló német területeknek, és munkát adott az ellenreformáció során a cseh területekről elűzött protestánsoknak is. Olyan széles palettát gyártottak hamarosan a játékokat, hogy ilyen választékkal talán csak a mostani játékboltok vetekednek.

FELADAT DIÁKOKNAK

A közelgő karácsonyra gondolva, keressetek tipikus karácsonyi fajtákat, dísz tárgyakat, amelyek mind az érchegységi játékkészítő kultúra termékei! Mi lehet pl. a „Schwibbogen”?

Egy csettintésnyi játék a finommotorikáért

Egy hirtelen ötlettől vezérelve megkérdeztem találmor egy hazai és egy osztrák játékboltot, mely fajták a legkelendőbbek idén. A hazai játékboltban inkább a szezonális érdeklődést emelték ki a puzzle-tól a készségfejlesztő játékokon át a társasjátékokig. Az osztrák játékboltokban mostanában viszont minden generáció a fapörgettyűket keresi, amelyek állítólag nyugtató hatásúak, kikapcsolnak, és fejlesztik a finommotorikánkat. Éppen ezért se szeri, se száma a fapörgettyűknek az ausztriai játékboltokban. Mindjárt rá is kerestem, hogy vajon lehet-e ilyen játékot házilag készíteni, és ezt találtam: www.youtube.com/watch?v=6dzbNjDQdEg. Igaz, itt csak részben tartalmaz fát a házilag készítenő pörgettyűnk, mégis biztonságosan, veszélyes szerszámok nélkül elkészíthető megoldás. ▶

Az ún. „pipázó figurákkal” (Räuchermänner) érte el az érchegységi játékkészítő kultúra a csúcspontját. A kínálatban szinte az összes létező foglalkozásba bújtatott karakter megtalálható. A képen látható figurához hasonlót először 1830 tájékán készítettek.

A fapörgettyű az egyik legegyszerűbb fajták, mely újra reneszánszát éli. Ma is szinte minden generáció kedveli és veszi. Áldásos hatása van a finommotorikára.

A fogaskerekű svábhegyi állomása mintha valahol a Fekete-erdőben lenne. Mind a neve, mind a környezete ebbe az irányba tereli a képzeletünket, pedig Budapesten járunk.

Egy csipetnyi Németország Magyarországon

A Grimm-mesék világából szinte mindenkinek ismerős a favázás házak hangulata. Németül: „Fachwerkhaus”. Habár nem jön velünk szembe ilyen épület nap mint nap Magyarországon, mégis össze lehetne gyűjteni akár egy filmkulisszára való utcányi ilyen stílusú házat innen-onnan hazánkból. A stílust még a 18. század derekán a Duna mentéről betelepülő, szintén fából készült hajóikon, az ún. „Ulmer Schachtel”-eken („ulmi skatulyák”) érkező svábok hozták magukkal. Ők voltak azok a német nyelvű betelepülők, akik a török idők után új kulturális színfoltot hoztak Magyarországra. Érdekeség, hogy az egykor törökök által lakott Tolna–Baranyai-dombvidékre a török után nagyon hamar betelepülő németek úgy is nevezték el ezt a vidéket, hogy „Schwäbische Türkei”, azaz „Sváb Törökország”.

FELADAT DIÁKOKNAK

Gyűjtsetek össze magyarországi favázás épületeket, és próbáljátok meg lerajzolni a jellemző épületek favázszerkezetét!

A Bokodi-tó nem lenne világhírű fotótéma, ha nem lenne a partján sok száz keszekusza, mégis harmóniát sugárzó fahíd és kunyhó.

Vízen ringó „összebarkácsolt” kunyhóváros

Magyarország az utóbbi években egyik legtöbbet fotózott építménye nem valami híres kőépület, palota vagy templom, hanem sok száz fakunyhó egy mesterséges tó partján. Az ipari környezet és a faházak sokasága valami egészen egyedi látványt nyújt mind a szemnek, mind a léleknek. Az első híres fotók a tó felett úszó sejtelmes köddel, a párában szinte lebegő fahidakkal végükön egy-egy egyedi stílusú fakunyhóval szinte ikonikussá váltak. A helyszín, az Oroszlány melletti kis település, Bokod egy szempillantás alatt világhírű lett a látszólag komolyabb tervezés nélkül, szinte spontán épített, vízen ringó favárosnak köszönhetően. A témát ezerféle módon meg lehet örökíteni, anélkül hogy ugyanazok a motívumok akár csak kétszer is visszaköszönének.

Fa-epilógus

Végezetül pedig tanárt és diákot meghívunk egy klasszikus osztálykirándulás-útvonalra, a Visegrádi-hegységben magasodó Prédikálósziókra, amely idén októberben a hozzá méltó, a tetejére már régóta megalmódott kilátótoronnyal gazdagodott. Természetesen egy faépületről van szó, mi másról is lehetne szó az erdő közepén egy olyan ponton, amely a hazai kilátóhelyek közül talán a legmesszebb található bármilyen civilizációtól?

Kellemes barangolást kívánunk hát a fa mikro- és makrovilágába minden évszakban!

A HÓNAP TÉMÁJA

Jó gyakorlatok

„Mondd el, és elfelejtem;
mutasd meg, és megjegyzem;
engedd, hogy csináljam, és megértem.”

Konfuciusz

A Komplex 3+T módszer mindenkinek

Sport, művészet és kutatás a tudatosság jegyében

Szöveg és fotó: **Orbán Sándor** testneveléstanár, osztályfőnök, Neumann János Számítástechnikai Szakgimnázium

Bevezetés

A módszer a **sport**, a **művészetek** és a **kutatás** három pilléréen nyugszik és az agy két féltekéjének összehangolt működését, valamint a tehetség kibontakozásához szükséges képességek fejlődését kívánja elősegíteni. A sportmozgásokkal a neurológiai harmóniát, a művészetek bevonásával az értelem és az érzelem területét, a sporttudomány terén végzett kutatásokkal pedig a rendszerben való gondolkodás képességének fejlesztését célozza meg. Mindezekhez pedig a **tudatosság (T)** elve kapcsolódik.

Miért született meg a módszer?

„A szakközépiskolában eltöltött két és fél évtized alatt számos jó képességekkel rendelkező diákkal találkoztam. Ezeket a kiváló képességeket különböző területeken lehetett megfigyelni, de csak nagyon ritkán nyilvánultak meg kiemelkedő művészi alkotás, szakmai innováció vagy éppen sporteredmény formájában. A pedagógusi pályán eltöltött évek során szerzett tapasztalataimat idővel egy rendszerbe foglaltam össze, amely tehetséggondozói tanári munkámat volt hivatott segíteni. Tulajdonképpen azokat a hiányosságokat szerettem volna pótolni, amelyek iskolánk profiljából szükségszerűen adódnak, és véleményem szerint nélkülözhetetlenek a képességek és a tehetség kibontakozásához.”

A módszer eredményessége

A módszer két és fél évtizedes alkalmazása során az érintett diákok számos kiemelkedő sport-, művészeti, kutatási és tanulmányi eredményt értek el.

A módszer sikere

Az EMMI 2013-ban „**Bonis Bona – A nemzet tehetségeiért**” díjjal jutalmazta Orbán Sándort a Komplex 3+T tehetséggondozó módszer kidolgozásáért, valamint a módszer alkalmazása által elért eredmények alapján.

2016 októberében beválasztották abba a csapatba, amely hazánkat képviseli jövőre az innovatív oktatási projekteket felvonultató „**Science on Stage Europe**” nemzetközi megmérettetésén.

Orbán Sándor

Testnevelő tanár, szakedző, négy danos karatemester. 13 éves korában kezdett versenyezni, Európa- és világbupák helyezettje. 1990 óta a Neumann János Számítástechnikai Szakgimnázium tanára.

A **tudatosság** elvét első ízben a diáksport keretein belül a karatesportkör edzésein alkalmaztam. Ennek érdekében az anatómia, fiziológia, biomechanika és a táplálkozás tanítását iktattam be a sportkörü munkába. Következő lépésként a testnevelésórákon is bevezettem a tudatosság elvének alkalmazását, elkülönítve erre a célra egy-egy elméleti órát, amelyen az éppen aktuális sportmozgást elemeztük ki a funkcionális anatómia szempontjából, valamint rámutatva a szervezetben zajló fiziológiai folyamatokra és pozitív hatásokra.

A **művészetek**, elsősorban a vizuális művészetek, abból a megfontolásból kerültek a programba, hogy bizonyos képességeket leginkább a kézírás (folyóírás), illetve az egyvonalas rajzolás fejleszt. Manapság az olvasás visszaszorulásával, a televízió és az internet hatására kész képeket kapunk, nem fejlődik a képzetalkotásunk és az elemző logikai gondolkodásunk sem. Ráadásul a gépi írás és a nyomtatott írás komoly hátránya, hogy alkalmazásuk során kimarad az előre gondolkodást igénylő, fejlesztő folyóírás. E tények ismeretében épült be osztályfőnöki óráimba a kézzel írott mesék, novellák és egyvonalas (azaz a toll felemelése nélküli) rajzok gyakorlata, valamint a festészet.

A **kutatások** célból kerültek a programba, hogy a rendszerben való gondolkodásra késztessek a gyerekeket. Ez szoros összhangban áll a már említett tudatosság elvével is, hiszen az ilyen projektek során a diákok mérnek, következtetnek, elsajátítják a rendszerszerű gondolkodást, sporttudományi kutatásokat, fejlesztéseket alapoznak meg.

A tehetség érdekében

Hazánkban a nyolcvanas években megindult tehetséggondozás leggyakrabban a pszichometriai, mechanisztikus tehetséggondozói szemléletet követi. Ez a megközelítés abból a feltételezésből indul ki, hogy a tehetséges diákok hiányt szenvednek az oktatásban, és ezt kiemelésükkel, megfelelő csoportba helyezésükkel, az azonosított tehetségüket célzottan fejlesztő speciális oktatással kell kompenzálni. E szemléletnél a fejlesztés szükségszerűen **csak az azonosítást követően** kezdődik.

A Komplex 3+T módszernek viszont az a célja, hogy **még az azonosítást megelőzően**, a tehetség kibontakozásához szükséges szomatikus, affektív és kognitív képességeket komplex módon fejlessze.

Mit várhatunk az egyes területeken végzett fejlesztő munkától?

Sport. A különböző sportágak technikáinak párhuzamos alkalmazása egy mozdulatsorozaton belül fokozni fogja a kívánt fejlesztő hatást. Az így megtervezett gyakorlatok kivitelezése közben megnyilvánulnak és így a fejlesztés folyamatában azonosíthatók a kreativitás, valamint a kognitív szférához tartozó elemző, tervező és kivitelező képességek egyaránt. E képességek mindegyike a tehetségre jellemző vonások közé tartozik.

Művészetek. Az olvasás, az irodalmi művek elemzése, a kézzel, folyóírással írt kisebb irodalmi alkotások, valamint a rajz és festészet technikáinak gyakorlása, saját írásaik illusztrálása fejleszteni fogja az előre gondolkodás, a képzetalkotás, az összpontosítás és az elemző logikai gondolkodás képességét. Nem utolsósorban a művészetekhez kapcsolódó gyakorlatok felszínre fogják hozni a diákok kreativitását, mely képesség a tehetség egyik meghatározó jellemzője.

Kutatások. A kutatások során a diákoknál fejlődni fog a rendszerben való gondolkodás képessége, a kitartás és a kreativitás annak köszönhetően, hogy egy-egy kutatás során nélkülözhetetlen a különböző területeken szerzett kognitív tudás kreatív alkalmazása.

Együttesen. Az összetett sportmozgások, a kutatások és a művészetek gyakorlása hatással lesznek a diákok érzelmi és értelmi oldalára is. Az érzelmi szféra – az értelmi szférára kifejtett hatásán keresztül – fejleszteni fogja a tanulók tanulási képességeit, ennek fejlődésével párhuzamosan pedig vélhetően a tanulmányi átlaguk is javulni fog.

A kognitív szférához tartozó **tanulási képesség** azért releváns visszajelző a fejlesztő munka szempontjából, mert tényezőinek fejlesztése a komplex programot alkotó pillérek kiemelt célkitűzései közé tartozik. Az összetett sportmozgások kivitelezése, a sportversenyek magas elvárásainak való megfelelés, a kutatások megtervezése és lebonyolítása, valamint a művészetek gyakorlása egyaránt hatással van a diákok érzelmi és értelmi oldalára, melyek kölcsönhatásban vannak egymással. Az érzelmi szféra az értelmi szférára kifejtett hatásán keresztül befolyásolja a tanulók tanulási képességeit, hiszen kölcsönhatásuk markánsan befolyásolja a figyelmet, melynek alapvető szerepe van a tanulás folyamatában. A figyelem az a szűrő folyamat, amely szelektál az ingerek, információk között. A figyelem koncentrációja viszont az a képesség, hogy a figyelmünket egy tevékenységre, például a tanulásra összpontosítsuk. Az érzelmi (affektív) és élettani (fiziológiai) tényezők együttesen befolyásolják a figyelem szintjét. A figyelmet mint a tanulást befolyásoló alapvető tényezőt fejleszthetjük tehát affektív, kognitív és szomatikus irányból egyaránt. A Komplex 3+T program lényegét képezi a tehetség e három irányból való megközelítése, így érthető, hogy miért releváns visszajelző a tanulás terén elért eredmény.

A három terület hatását az affektív, a kognitív és szomatikus képességek fejlődésére a tanulók művészeti pályá-

zatokon, természettudományi diákkonferenciákon és sportversenyeken elért eredményein keresztül figyelhetjük meg, a tanulási képességeik fejlődését pedig a tanulmányi eredményeik és a tanulmányi versenyeken elért eredményeik alapján értékelhetjük.

Tananyag

1. Sportmozgások

1.1. Elméleti oktatás

A tudatosság elvéből kiindulva, a sportmozgások magas szintű elsajátítása azok lényegének megértését igényli mind a funkcionális anatómia, mind a sportélettan szempontjából (1. ábra). Ennek érdekében részletesen kidolgoztam és évfolyamokra bontottam a szükséges elméleti tananyagot.

1. ábra: Funkcionális anatómia

1.2. Gyakorlati oktatás

A Komplex 3+T módszer egyik kiindulópontja az, hogy az oktatás és nevelés folyamatának elsődleges célja megteremteni a tehetség fő tulajdonságainak kibontakozásához szükséges ingergazdag környezetet. Azért helyeztem a sportmozgások pillérének fókuszába egy **távol-keleti küzdőrendszert**, konkrétan a karatét, mert a távol-keleti önvédelmi küzdőrendszerek (harcművészetek) rendkívül széles skálán mozgó, igen összetett technikai repertoárja kiválóan alkalmas a legkülönbözőbb képességek fejlesztésére. Ezek a rendszerek nem kizárólag az emberi vázizomzat fizikai erejére támaszkodva lettek felépítve. Előtérbe kerülnek bennük a pszichés tulajdonságok, az anatómia, valamint a mozgásokat befolyásoló biomechanika törvényeinek ismerete és alkalmazása. Természetesen a mozgásokat kivitelező lokomotorikus rendszer, valamint a szervrendszerek (pl. szív-ér rendszer, légzőrendszer) állapota és fejlesztésére is nagy hangsúlyt fektetnek.

A karateedzés rendszerének alapja az, hogy a motorikus képességek magas szintű fejlesztése nem öncélú, hanem a testedzés magában hordozza olyan tulajdonságok megerősítését és fejlesztését is, amelyek egyben a tehetség alapvető jellemzői is. Ilyen tulajdonság például a célorientált elszántság és a kitartás.

Az **összetett karatetechnikák** gyakorlásának központi idegrendszerre kifejtett fejlesztő hatása azon alapul, hogy az agy különböző részeinek összehangolt működése és irányítása által valósulnak meg a mozgásszervrendszer által kivitelezett mozgások. A központi idegrendszer (KIR) szerepe a mozgások végrehajtásában a koordináció szervezésében mutatkozik meg. Az agy különböző részeinek együttes szerepe van a koordinált mozgás szervezésében:

- az agy kérgi részei megtervezik, szervezik a mozgást;
- az agytörzs szabályozza az izomtónust és testtartást;
- a kisagy összehasonlítja a központ felőli parancsokat a periféria felől érkező információkkal, szükség esetén módosítja a testtartást, illetve a mozdulatot.

Dr. Gyarmathy Éva véleménye szerint a táblás stratégiai játékok, pl. a sakk alkalmazása a tehetség gondozás egyik fontos fejlesztőeszköze. A karate sok tekintetben hasonlít a sakkhoz. A sportolónak fel kell mérnie az adott helyzetet, ki kell ismernie az ellenfelet, és meg kell jósolnia a lehetséges lépéseit, szükség esetén pedig változtatnia kell az eredeti elgondolásán – és mindezt versenyhelyzetben (stressz), minimális gondolkodási idővel, magas pulzusszám mellett. Edzőként tudatosan készítem fel erre a gyerekeket úgy, hogy olyan erő- és állóképességet fejlesztő gyakorlatokat végeztetek velük, amelyek egyben a mozgáskoordináció fejlesztését is célozzák. Például egy olyan gyakorlat kivitelezése során, ahol elsődleges cél a kar, a váll és a mellkas izomzatának erősítése, edzőpartnerek által mozgatott tárgyakat kell érinteniük. A gyakorlat közben tehát gyorsan fel kell mérniük a tárgy térben való elhelyezkedését és a feladatnak megfelelően cselekedni, reagálni. Egy-egy ilyen, a koordinációt, az egyensúlyt, a dinamikus erőt, a gyors helyzetelemzést és a megfelelő reakció kiválasztását egy időben igénylő (fejlesztő) gyakorlat végrehajtását nem lehet félig-meddig odafigyelve, automatikusan végezni. Tudatosan, folyamatosan „dolgoztatjuk” tehát a központi idegrendszert.

A Komplex 3+T módszer egyik fejlesztőeszköze a **különböző sportágak technikáinak párhuzamos alkalmazása egy mozdulatsorozaton belül**. A kívánt fejlesztő hatás fokozásának érdekében a pozitív transzferre épülő párhuzamos gyakorlással az egyes küzdőtechnikákat úgy kell alkalmazni, hogy közvetle-

nül a kivitelezés előtt csatoltan végre kell hajtani egy, a talajtorna repertoárjába tartozó akrobatikus elemet, majd azonnal reagálni egy folyamatosan változó küzdőhelyzetre. Ez azt jelenti, hogy egy adott technika biomechanikailag pontos kivitelezése után, ami a kognitív képességeket veszi igénybe, a KIR-nek egy olyan, a mindennapi mozdulatoktól eltérő gyors és összetett mozdulat kivitelezését kell irányítania, amely magas szintű koordinációs és egyensúlyi képességeket igényel, majd közvetlenül ezután felmérni és elemezni az adott váratlan feladatot, és kreatív megoldással reagálni (2. ábra). Mindezt legfeljebb 2-3 másodperc leforgása alatt. Ebben a pár másodpercben tehát megnyilvánulnak a kognitív szférához tartozó elemző, tervező és kivitelező képességek és a kreativitás egyaránt. Az ilyen, sok szempontból összetett pszichomotorikus mozdulatsor magas szintű kivitelezése hosszan tartó, elszánt gyakorlást igényel: foglalkozásonként több, magas ismétlésszámú sorozat végrehajtását (*cooping*). Gyakorlással erősíthetjük a felsorolt tulajdonságokat, melyek mindegyike a tehetségre jellemző vonások közé tartozik.

A karatetechnikák be vannak építve a tanmenetbe, viszont az alkalmazandó csatolt akrobatikus elemek nem képezik a tanmenet részét. A csatolt akrobatikus elemeket egy-egy diák képességeihez és fejlődéséhez igazodva, egyénre szabottan kell alkalmazni. Az elsajátítandó technikák és fejlesztendő képességek szintén évfolyamra vannak lebontva.

2. Művészetek

Dr. Vekerdy Tamás gyermekpszichológus véleménye szerint napjainkban az érzelmi nevelés egyre inkább háttérbe szorul, pedig az életben való boldoguláshoz az értelmi intelligencia (IQ) helyett sokkal inkább az érzelmi intelligenciára (EQ) van szükség. A művészeti nevelésre tehát többek közt azért van szükség, mert az érzelmi nevelést célozza meg.

A művészetek alkalmazása – a sportmozgások területétől eltérően – a programban nincs szigorúan évfolyamokhoz rendelve. Az alkalmazott technikák alapjainak elsajátítását követően gyakorlásukat minden évfolyamon alkalmazzuk, lehetőleg párhuzamosan.

2. ábra: Koordináció, kreativitás

	Elmélet	Gyakorlat
9. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> • Csontok ismerete: koponya, gerincoszlop, kulcs-csont, lapocka, szegycsont, bordák, felkarcsont, alkarcsontok, medence, combcsont, a lábszár csontjai, sarokcsont • Izmok ismerete: kétfejű felkar, háromfejű felkar, delta, csuklyás, nagy mell, széles hát, gerincfeszítő, nagy-közepes far, csípőhorpasz, négyfejű comb, kétfejű comb, vádli. • Szív-ér rendszer: szív, kis vérkör, nagy vérkör; vér • Az izom működése (miofibrillumok, mozgatóideg) • A gerinc anatómiája, gerincdeformitások (prevenció) • Funkcionális anatómia: a tanult technikák, mozgásformák elemzése • Az elméleti tudás alkalmazása, a kondicionális képességek ismerete és gyakorlatban történő alkalmazása, majd elemzése <ul style="list-style-type: none"> – erő (erősítő feladatok) – gyorsaság (futóiskolai feladatok) – állóképesség (hosszútávú futások) • Az elméleti tudás alkalmazása, koordinációs képességek ismerete és gyakorlatban történő alkalmazása, majd elemzése: <ul style="list-style-type: none"> – térérzék (labdás feladatok) – egyensúlyérzék (torna-, padgyakorlatok) – ízületi lazaság, hajlékonyság (statikus nyújtó hatású gyakorlatok) 	<ul style="list-style-type: none"> • Motorikus képességek fejlesztése; akarati tulajdonságok fejlesztése: küzdőképesség, kitartás, bátorság, fájdalomtűrő képesség (küzdőjátékok) • Az egyensúlyvesztés fogalmának megismertetése gyakorlati példákon keresztül • A biztonságos esés technikáinak (ukemi) elsajátítása • A biomechanikailag pontos és stabil támadó-védő állások (dachi) elsajátítása • A biomechanikailag pontos ütő kéztechnikák (zuki) elsajátítása • A biomechanikailag pontos védéstechnikák (uke) elsajátítása • A biomechanikailag pontos lábtechnikák (keri) elsajátítása • A tanult technikák alkalmazásának a képessége változatos, de egyszerű helyzetekben <p>Követelmény: aktív részvétel a feladatok tanulásában és gyakorlásában, a saját képességekhez képest maximális teljesítmény nyújtásának a szándéka, fair play magatartás</p>
10. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> • Az izomrostok összetétele: I. típusú rostok, II. típusú rostok, vegyes rostok • Az izmok ismerete, az izomműködés mechanikája: izotóniás kontrakció, izometriás kontrakció, excentrikus kontrakció • Szív-ér rendszer: szív, kis vérkör, nagy vérkör; vér • A gerinc anatómiája, gerincdeformitások (prevenció), az izom működése, anaerob és aerob folyamatok; a funkciókörök • Funkcionális anatómia: a tanult technikák elemzése • Ismétlés: a gerinc anatómiája, gerincdeformitások (prevenció), az izom működése (miofibrillumok, mozgatóideg); anaerob és aerob folyamatok; a funkciókörök • Az elméleti tudás alkalmazása: a bemelegítés szerkezeti felépítésének ismeretében keringésfokozó, erősítő, nyújtó hatású gimnasztikai gyakorlatok megtervezése és bemutatása • A kondicionális képességek ismerete és gyakorlatban történő alkalmazása, majd elemzése: <ul style="list-style-type: none"> – erő (erősítő feladatok) – gyorsaság (futóiskolai feladatok) – állóképesség (hosszútávú futások) • A koordinációs képességek ismerete és gyakorlatban történő alkalmazása, majd elemzése: <ul style="list-style-type: none"> – térérzék (labdás feladatok) – egyensúlyérzék (torna-, padgyakorlatok) – ízületi lazaság, hajlékonyság (statikus nyújtó hatású gyakorlatok) 	<ul style="list-style-type: none"> • Motorikus képességek fejlesztése; akarati tulajdonságok fejlesztése: küzdőképesség, kitartás, bátorság, fájdalomtűrő képesség (küzdőjátékok) • Tanult eséstechnikák különböző kiinduló helyzetből való alkalmazásának az elsajátítása (egyensúly-koordináció) • A tanult, biomechanikailag pontos és stabil támadó-védő állások rutinos használata • A tanult, biomechanikailag pontos ütő kéztechnikák csiszolása, alkalmazása, új technikák tanulása (uchi technikák – csapások) • A tanult, biomechanikailag pontos védések gyakorlása, új védések tanulása • A tanult, biomechanikailag pontos, egyenes indítású lábtechnikák csiszolása, új, félköríves és köríves technikák tanulása <p>Követelmény: aktív részvétel a feladatok tanulásában és gyakorlásában, a saját képességekhez képest maximális teljesítmény nyújtásának a szándéka, fair play magatartás</p>

	Elmélet	Gyakorlat
11. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> • Edzéshatások az izomban: anyagcsere-kapacitás, hipertrófia-atrófia, fáradékonyság • Funkcionális anatómia: a tanult sportmozgások elemzése • A légzőrendszer szervei, légzéstérfogat, légzésfrekvencia, vitálkapacitás, a légzést segítő izmok • Edzéstervezés • Táplálkozás 	<ul style="list-style-type: none"> • Motorikus képességek fejlesztése; akaratilag tulajdonságok fejlesztése: küzdőképesség, kitartás, bátorság, fájdalomtűrő képesség • Tanult eséstechnikák különböző kiinduló helyzetből és vetődésből, valamint a tanulón végrehajtott dobás utáni alkalmazásának az elsajátítása • A tanult, biomechanikailag pontos és stabil támadó-védő állások rutinos használata • A tanult, biomechanikailag pontos ütő és csapó kéztechnikák csiszolása, alkalmazása, új technikák tanulása • A tanult, biomechanikailag pontos védekek gyakorlása, új védekek tanulása • A tanult, biomechanikailag pontos lábtechnikák csiszolása, új technikák tanulása • A tanult technikák alkalmazásának a képessége, sport- és valós helyzetben egyaránt <p>Követelmény: aktív részvétel a feladatok tanulásában és gyakorlásában, a saját képességeikhez képest maximális teljesítmény nyújtásának a szándéka, fair play magatartás</p>
12. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> • A központi, a periférikus és a vegetatív idegrendszer • Az idegrendszer: a célmozgás szabályozása: <ul style="list-style-type: none"> a) intramuszkuláris koordináció; b) intermuszkuláris koordináció • Edzéstervezés • Sporttáplálkozás 	<ul style="list-style-type: none"> • Motorikus képességek fejlesztése; akaratilag tulajdonságok fejlesztése: küzdőképesség, kitartás, bátorság, fájdalomtűrő képesség • A tanult, biomechanikailag pontos ütő és csapó kéztechnikák csiszolása, alkalmazása • A tanult, biomechanikailag pontos védekek gyakorlása, alkalmazása • A biomechanikailag pontos lábtechnikák csiszolása, új technikák tanulása • A tanult technikák alkalmazásának a képessége, nem sportszerű, élethű támadásokkal szemben <p>Követelmény: aktív részvétel a feladatok tanulásában és gyakorlásában, a saját képességeikhez képest maximális teljesítmény nyújtásának a szándéka, fair play magatartás</p>
13. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcionális anatómia, sportélettan, edzés módszerek, periodizáció az edzés tervezésében (előző tanév anyagának rövid áttekintése) • Funkcionális anatómia: a tanult sportmozgások elemzése • Sportélettan: sportterhelések elemzése • Edzésterv és étrend készítése saját részre • Edzésterv és étrend készítése más személy részére 	<p>A foglalkozások keretében összetett, magas szintű koordinációt igénylő technikák és a technikák kombinálásának gyakorlásával rögzítjük az előző években tanultakat. A versenyztetés célja egyrészt a figyelem koncentrációjának gyakorlása, másrészt a kreativitás (jobb félteke) és stratégia (bal félteke) összehangolt alkalmazása a sportversenyre jellemző stresszhelyzetben.</p>

2.1. Irodalom

A diákok kézzel írt esszék, mesék, novellák megalkotását kapják feladatként. Ezek a feladatok mellett, hogy gyakran megmutatják egy-egy diák addig szunnyadó tehetségét, gyakoroltatják a diákokkal a folyóírást, az előre gondolkodást és ritmustartást. A képzetalkotás és elemző logikai gondolkodás is szükségszerűen fejlődik, hiszen ahhoz, hogy egy jó írás megszülessen, olvasniuk kell, hogy ihletet merítsenek az olvasott művekből. Ezenkívül olyan feladatokat is adjunk, hogy egy kortárs író jelenkorban játszódó írását „konvertálják át” nép-

mesévé, és fordítva, úgy, hogy egy másik történelmi korba áthelyezve is megmaradjon az írás vezérgondolata. Ez sok olvasással (képzetalkotás képessége) és összehasonlító elemzéssel jár. Az önálló munka mellett gyakran kapjanak csapatfeladatokat, amikor közösen hoznak létre egy alkotást (3. ábra). Ez több szempontból is hasznos, mivel a szövegértés, a szövegalkotás és a képzetalkotás fejlesztése mellett a cél olyan kompetenciák fejlesztése is, mint a szociális intelligencia és a kommunikáció.

3. ábra: Irodalom és rajz

2.2. Rajz és festészet

A gyakorlás célja:

- alapvető rajzkészségek kifejlesztése, technikák kreatív felhasználása
- különböző művészeti területek megismerése
- kritikus hozzáállás, megfigyelés
- képek, festmények értelmezése, eltérő látásmódok befogadása, önálló véleményformálás
- megfigyelőképesség, egy-egy téma sajátosságainak kiemelése
- kreativitás: az adott technika jellegzetességeinek, tulajdonságainak felismerése, felhasználása
- egyéni színérzékelés, ízlés és saját vélemény formálása, esztétikumra törekvés.

A kép megalkotása előtt az egyik legfontosabb döntés az, hogy milyen módon rakjuk össze a különböző részeket, a kompozíció alapeleme befolyásolja a technika megválasztását is (előre tervezés).

Alkalmazott technikák és azok fejlesztő hatása:

- ceruza: olcsó, egyszerű, lehet impresszionista vagy részletekben gazdag kép, illusztráció, vonalrajz (kreativitás, összpontosítás, esztétikum, előre gondolkodás és ritmustartás)
- grafika: fények és tónusok, háromdimenziós formák, a térlátás fejlesztése, tanulmányozás a kivitelezés előtt
- akvarell: a színek összemosása, a véletlenek kihasználása, a festék sokoldalúsága nagy egyéni szabadságot ad
- olajfestészet: sok lehetőséget tartalmazó eljárás, lassan száradó anyag, így többször át lehet egy képet dolgozni, textúra és színek megismerése.

Ahogy az irodalom esetében, úgy itt is az önálló munka mellett gyakran kapják teamfeladatként egy közös kép megtervezését és megalkotását.

3. Kutatások, rendszerben való gondolkodás

A kutatások – amelyek a rendszerben való gondolkodást hivatottak fejleszteni – megkövetelik a diákoktól a megszerzett ismeretek széles körű, kreatív alkalmazásának a képességét, kitartást a munkavégzésben,

továbbá a teammunkához szükséges szociális kompetenciákat, mint amilyenek az alkalmazkodás és az együttműködés. A diákoknak lehetőségük van egyéni munkára, saját ötleteik megvalósítására, de egy-egy ötlet megvalósítására alkothatnak csoportot is.

9. évfolyam	<p>A későbbi munkához szükséges ismeretek megszerzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – anatómiai, funkcionális anatómiai ismeretek, – élettani-sportélettani ismeretek, – táplálkozásban, valamint – a szakirodalomban található kutatások tanulmányozása. <p>A diákok egy-egy feldolgozott témát egyénileg prezentáljanak az osztály előtt.</p>
10. évfolyam	<p>Ezen az évfolyamon olyan feladatot kapjanak, amely meglévő ismereteik önálló kibővítését célozza meg olyan téma feldolgozásának segítségével, amely egyaránt igényli az informatikai (IKT) eszközök alkalmazását, valamint az írott szakirodalom tanulmányozását. Ilyen lehet például: „A harántcsíktal izomzat működése és fejlődése a prenatális kortól a felnőttkorig, valamint a fejlődésére való ráhatás lehetőségei a sportmozgások eszközével”. Ez a téma igényli az ember biológiai fejlődésének a vázizomzatra vonatkozó ismeretei kombinálását különböző sportmozgások hatásának ismeretével és az alkalmazás elméleti szinten való megtervezésével.</p> <p>A diákok a feldolgozott témát közösen prezentálják az iskola előtt.</p>
11. évfolyam	<p>A program harmadik évében a kutatásra tervezett téma már olyan jellegű, hogy az emberi szervezet működéséről szerzett ismereteket egy konkrét sporttudományi kutatás szolgálatába állítva kell mérésekkel választ adni az adott kérdésre. Ebben a kutatásban a méréseket az osztályban, illetve a sportkörön belül bonyolítják le, a teamen belül gyakorolva a mérések megszervezését, a megfelelő eszközök kiválasztását, a mérések operatív kivitelezését, ellenőrzését, dokumentálását és az eredmények prezentálását.</p>
12. évfolyam	<p>Ezen az évfolyamon olyan kutatási témát választunk, amely jellegénél fogva a kutatást kiterjeszti az osztály, illetve a sportkör keretein kívülre. Ez azt jelenti, hogy például a kérdőíves adatgyűjtés és a mérések terjedjenek ki az iskola többi osztályának tanulóira, valamint az iskolán kívüli sportegyesületek tagjaira is.</p> <p>Kutatási téma lehet például a nikotinfüggőség problémája.</p>

Ajánlás

A módszer hasznosulási lehetőségét abban látom, hogy alkalmazható az általános iskolától a középiskoláig, és a mechanisztikus szemlélettel párhuzamosan is ki fejteni hatását. Véleményem szerint a módszer akkor lenne a leghatékonyabb, ha egy tantestület programjává válna, és kiterjedne az iskola minden tanulójára. Ebben az esetben nagyobb esély lenne az átütő tehetségek azonosítására is.

Az iskolakertek sokszínűsége

Az iskolakert nem csupán egy elkerített terület az iskola udvarán, ahol a gyerekek kertészkedhetnek. Sokkal több annál. Az iskolakertek pedagógiája legalább olyan sokszínű, mint a rajta termő növényvilág.

Az összeállítás az **Iskolakertekért Alapítvány** honlapja alapján készült.

Ahány, annyiféle iskolakert

Az iskolakert, tankert a kertészet, élelemtermelés alapjainak elsajátítását szolgáló oktatási eszköz, a megfelelő mennyiségű és minőségű, egészséges élelmiszerhez való hozzáférésre, földművelésből való megélhetésre alakít ki az iskolásokban igényt, készségeket, képességeket.

Ahol és amikor az élelem kevés lehet (a múltban, a szegénység kapcsán a jelenben, az energiahordozók megfogyatkozása nyomán a jövőben), a gyermekek iskolakerti oktatása egyértelműen szolgálta és szolgálja az élelemhez való hozzáférésüket, az ahhoz szükséges igényeket, készségeket, szakmai tudást. A jóléti társadalmakban elsősorban az egészséges táplálék iránti igény felkeltése a cél. Másról a diákok speciális fejlesztési igénye. Szinte mindenhol megjelenik a fenntarthatóságra nevelés: az iskolakert nemcsak segít megismertetni a természetet, hanem felelős, gondozói magatartás kialakítását is szolgálja.

Mint a kreativitás fejlesztésének egyik eszköze, szimbolikusan is teremtett világ: ezért ahányféle közreműködőt, annyiféle iskolakertet is találhatunk. Önmagán túlmutató, hogy az iskolások haszonnövényeket természetnek: ezen ősi, alapvető emberi tevékenység beavat a világ rendjébe, tevékenykedtet, probléma-megoldásra és munkára nevel, fejleszti az együttműködést, a közösségeket. Napi tapasztalata a pedagógusoknak: segít a tanulásban. Konfuciusz szavaival: „Mondd el, és elfelejtem; mutasd meg, és megjegyzem; engedd, hogy csináljam, és megérttem.”

Mire jó egy iskolakert?

Ma az iskolakert fogalma nem egyezik meg a múltban használt „tankert/gyakorlókert” fogalmával, mint ahogy a mai gyerekek is egész más környezetben nevelkednek, mint a korábbi generációk. Ma az iskolakerti tevékenység, a kertészeti ismereteken túl, magába foglalja környezetünk megóvásának és helyes használatának mintáit, az együtt munkálkodás örömét, a feltöltődést és a játékot. Egyben egy olyan típusú közösség építését is szolgálja, amiben szülők, pedagógusok és a környezet civil szereplői működnek együtt.

Ennek jegyében az iskolakertben megvalósul:

- ▶ az ökológiai szemléletformálás és kísérletezés
- ▶ a természetes környezet körfolyamatainak bemutatása, átélése
- ▶ a környezeti problémák felvetése, megoldási lehetőségek kipróbálása
- ▶ kapcsolódás a környezeti elemekhez és a mindennapi táplálékhoz
- ▶ közös munka révén a környezeti és szociális felelősségvállalás érzékenyítése
- ▶ a gyerekek virtuális élményeinek ellensúlyozásához valóságos élmények biztosítása
- ▶ a fej, a szív és a kéz együttes fejlesztése.

Az iskolakert építően hat az iskolai és iskola körüli közösségekre is:

A kapcsolatépítés megvalósulhat iskolán belül:

- ▶ társosztállyal
- ▶ technikai dolgozókkal (gondnok, portás, konyhás)
- ▶ szülőkkal, nagyszülőkkal.

Vagy iskolán kívüli szereplőkkel:

- ▶ civil csoportokkal: nyugdíjasklub, természetbarát-kör, madártani egyesület
- ▶ felügyelő szervekkel: KLIK, önkormányzat
- ▶ helyiekkel: szomszéd, másik helyi iskola, gazdaboltos, önkéntes diákok
- ▶ térségben tevékenykedő gazdákkal.

Iskolakertek által kínált további lehetőségek:

Az iskolás korosztályon belül külön célcsoportként látjuk megjeleni:

- ▶ a sajátos nevelési igényű gyerekeket, akik számára az iskolakerti tevékenység terápiás jelleggel is bír
- ▶ a hátrányos helyzetű térségekben felnövő gyerekeket, akik számára a háztáji kertek művelésének alapismertete létfeltétellé vált.

Az iskolakertek típusai

(A Gróf Széchenyi István Általános Iskola ajánlása)

Azt, hogy milyen típusú kertet szeretnénk, nagyban meghatározza, hogy mire van igényünk, és mekkora a rendelkezésünkre álló földterület.

Iskolakertek típusai:

- ▶ **Szemléltetőkert:** Sok növény található benne kis területen. A bemutató területek alkalmasak ökológiai összefüggések közvetlen megfigyelésére.
- ▶ **Oktatókert:** Fő célja a kertészeti ismeretek oktatása (palántanevelés, kiültetés, tápanyag-utánpótlás, növényvédelem stb.).
- ▶ **Haszonkert:** Haszonnövények megtermelésére alkalmas, melyek pl. az intézmény konyhájára kerülnek. (Szembe kell nézni a kártevők elleni védekezés kérdéseivel.)
- ▶ **Biokert:** A vegyszermentes növénytermesztés jellegzetes módszereit és fogásait mutatja be (komposztálás, mulcsozás, növényi tápelvek használata, kedvező-kedvezőtlen növénytartás szerinti ültetés, növényi permetelvek használata, esővízgyűjtés stb.).
- ▶ **Pihenőkert:** A kikapcsolódás, a játék színtere. Szinte egészében gyepfelület borítja. Ülőhelyek, játszótér, grillezők, szalonasütők stb. kapnak helyet benne.

A fenti kerttípusok nagyon jól kombinálhatóak egymással.

Szemléltetés:

A tanítás során az egyik leggyakrabban használt módszer a szemléltetés. A tanulók megfigyelhetik az adott növény részeit, jellemzőit, valamint a teljes életciklusát. Természetesen a kertben a növényeken kívül számtalan állat is megfordul, testközelből tanulmányozhatók a férgek, csigák, rovarok, kételtűek, madarak, apróbb kisemlősök. A kertben szerzett személyes tapasztalat maradandóbb tudást eredményez.

Haszonnövények:

Kis területen is számottevő mennyiségű zöldséget, gyümölcsöt ad egy kert. Feltétlenül használjuk ki ezt a lehetőséget, hiszen művelése közben számtalan hasznos ismeretet szereznek a gyerekek. Tavasszal megtanulják, hogyan kell a talajt előkészíteni a veteményezéshez, palántázáshoz. Megismerik a különböző növények magvait, majd később megtapasztalják a sűrű vagy ritka vetés eredményét. Megtanulják az egyelés, ritkítás szerepét. Rendszeresen gondozzák a veteményest (locsolás, kapálás). Nyár elején élvezhetik a munka gyümölcsét, amikor borsót szednek, felszedik a salátát vagy a retket. Hatalmas élmény a betakarított finomságokból a közös főzés.

Az ősz további terményeket kínál: paprika, paradicsom, padlizsán, cékla, sárgarépa, sütőtök. Majd a fagyok beköszöntével újabb munkákat ismerhetnek meg a gyerekek: a betermett növények felszedését, komposztálását, majd a kert trágyázását, felásását.

Biokert:

- ▶ Ma már feltétlenül tanítanunk kell az általános iskolában azokat az ismereteket, amelyek bolygónk fenntarthatóságát és a biodiverzitás megőrzését biztosítani tudják. Az iskolakert művelése során ezek az ismeretek nagyszerűen taníthatóak.
- ▶ Összel a talajba szerves trágyát, komposztot dolgozunk be, nem használunk műtrágyát.
- ▶ A letermett növényekből folyamatosan komposztot készítünk. (Fontos, hogy a gyerekek lássák a természetben tapasztalható körforgást, ahogy a növények lebomlanak, és talajjá alakíthatóak.)
- ▶ Tavasszal a növényeket a kedvező-kedvezőtlen társítás szerint vetjük, ültetjük. Az adott növényből több fajtát is vetünk, szemléltetve és őrizve a biológiai sokféleséget. (Különösen látványos ebből a szempontból pl. a sokféle paprikafajta vagy a különböző tökfélék.)
- ▶ Vegetációs időszakban folyamatosan mulcsozunk.

- ▶ A kártevők elleni védekezésben csak biogazdálkodásban engedélyezett szereket, növényi permetleveket használunk.
- ▶ A kertbe csalogatjuk a biológiai védekezésben használt élőlényeket (katicabogár, fülbemászó, békák, sün, madarak stb.).
- ▶ Gyűjtjük az esővizet.
- ▶ Ősszel a növények magját megszedjük, biztosítva ezzel a körforgást. (A hibrid vetőmagok özönében ez némi nehézséget okozhat, a helyi piacokon idősebbektől még talán beszerezhetőek az ősi növényfajták. Felvehetjük a kapcsolatot a tápiószelai génbankkal is.)
- ▶ Helyi, ősi gyümölcsfajtákat telepítünk. Ezek a betegségekkel szemben jóval ellenállóbbak, saját környezetükbe illőek.

Fűszerkert:

Ha nincs szabad földterületünk, akkor sem kell lemondanunk a kertről. Már egyetlen négyzetméteren vagy akár betonozott udvaron cserepekbe ültetve létrehozhatunk egy fűszerkertet. A fűszerek gondozása nem igényel komolyabb ismereteket, ápolásuk nagyon egyszerű. A legtöbbjük szárazságtűrő, és elviseli a tűző napot is. Gondozásuk szinte azonnali sikerrel jutalmaz bennünket, hiszen néhány hét múlva le lehet vágni az első hajtásokat, s elkészíteni belőle pl. az első mentadét, limonádét.

Díszkert:

Nagyon fontos szerepe van a kertnek az esztétikai nevelésben is. Csak úgy várhatjuk el a gyerekektől az igényességet, ha a környezet is igényes, ami a szabadban körülveszi őket. Az intézmény számos pontján helyezhetünk el konténerekbe, virágládákba, kisebb ágyásokba dísznövényeket. Könnyen gondozható: muskátli, petúnia, bársonyvirág, canna-változatok, hajnalka, begónia.

A kertbe ültetett díszcserjék, díszfák tavasszal gyönyörűen virágoznak, ősszel pedig mutatós termésükkel vagy színesedő lombjukkal pompáznak.

Üvegház:

További lehetőséget kínál a kertészeti ismeretek szerzése terén, ha rendelkezünk üvegházzal. A gyerekek már kora tavasszal elkezdhetik a palántanevelést. A csírázási próba elvégzése után elkészítik a tápkockát. Kelés után a megfelelő időben elvégzik a tűzdelést. Gondos ápolás következik (szellőztetés, a palánták edzése), majd a szabadföldi kiültetés.

Mire jó még?

A kert növényei alapanyagot biztosítanak a rajz- és technikaórákra (színes, préselt levelek, friss virágok, hajtások, őszi termések stb.). Egész éves kézműves program kapcsolódhat az iskolakerthez, és szervesen hozzátartozhat a hagyományápolás is, hiszen számtalan népszokásunk a földműveléshez, a gazdasági esztendőhöz köthető.

Kertművelés, havi tevékenységek

(Részlet a Váci Egyházmegye Vidékfejlesztési Iroda által készített *Útmutató iskolakert kialakításához* című munkájából)

SZEPTEMBER

Ismerkedés a kerttel, balesetvédelmi oktatás

A tanévkezdés első heteiben el lehet kezdeni az **ismerkedést a tankerttel**. Fontos, hogy a tanulók már a tanév kezdetétől tudják, hol helyezkedik el a kert. Ha még az ágyások nincsenek is kialakítva, ismerkedjenek a területtel: hol lesz kialakítva, mekkora lesz, és mikor lehet a kertet meglátogatni. (A szülők és a tanári kar többi tagjának is jelezzük a kert adta lehetőségeket.) Ha a gyerekek már ismerik a kert helyét, és tudják a feltevéleit annak, hogy hogyan és mikor tudnak odamenni, beszéljük meg velük az **évi teendőket**.

Szintén a tanév legelején kell megtartani a **balesetvédelmi oktatást**, valamint lefektetni a **viselkedés alapszabályait** a kertben.

Áttelelő növények elvetése, fák ültetése

Az **őszi vetést tűrő növényeket** (pl. a téli salátát) már ilyenkor el lehet vetni. Ezek betakarítása kezdődik legkorábban, így a kertet gondozó gyerekek már kora tavasszal megkóstolhatják „munkájuk gyümölcsét”. Az őszi munkák közé tartozik a **gyümölcsfák ültetése**. A legegyszerűbb, ha ezek már mint oltványok kerülnek elültetésre, de lehet ilyenkor még csak alanyokat eldugványozni és egy év múlva az erősebbeket beoltani valamilyen nemesebb gyümölcscsel. Gyümölcsfák esetében kiváló lehetőség az iskolakertekben a **tájfajták** megőrzése. A tájfajták olyan régi gyümölcsfajták, amelyek az adott táj éghajlatához, fekvéséhez, talajtípusához jól alkalmazkodtak, ezért a növényvédelem sok esetben szinte teljesen szükségtelen. Ezek a tájfajták a táj jellegzetes képét és értéktárát bővítik. Legtöbbször már nem felelnek meg a 21. század piaci igényeinek, ezért már nem termesztik őket többhektáros gyümölcsösökben, így ezeknek a magas genetikai értéket képviselő fáknek a megőrzése erősen függ a nem profitorientált gazdaságok tevékenységétől, például a tanulókertektől. A gyerekek, megismerkedve a helyi jelentőségű tájfajtákkal, oltóvesszőt gyűjthetnek, és otthon, saját kertjükben később tovább szaporíthatják, őrizhetik ezeket a genetikai erőforrásokat.

OKTÓBER

Mintagazdaság meglátogatása

Még az év elején érdemes egy mintagazdaságot meglátogatni. Ezt egyrészt azért fontos a szeptember-októberi időszakra tenni, mert ilyenkor még sok gazdaságban vagy kertészetben lehet látni mezőgazdasági munkát, illetve még nem kezdődött meg a növények nyugalmi időszak. Másrészt az év elején már a tanulók megértik a mezőgazdaság összetettségét, sokrétűségét és a tervezés fontosságát, amit később személyesen is elsajátíthatnak. Tangazdaság lehetőleg az iskolától nem messze egy kertészet, gyümölcsös, esetleg állattartással vagy növénytermesztéssel foglalkozó gazdaság, illetve mezőgazdasági termék- vagy élelmiszer-feldolgozó üzem legyen.

Növényismeret: gabonák

Táplálkozásunk alapját a gabonanövényekből előállított ételeink alkotják. A kenyértől kezdve az összes péksüteményen át nagyon sok ételünkben megjelenik valamilyen gabona. A különböző gabonák lehetnek őszi vagy tavaszi vetésűek. Az őszi vetésűeket hívjuk őszi gabonáknak, mint az őszi búza, az őszi árpa (a tavaszi a gyakoribb), durumbúza, rozs. E fajokat alapvetően a malomipar számára, valamint takarmányozás céljából termesztik. Magyarországon a legnagyobb területen termesztett növényünk a **kukorica** (*Zea mays*) mellett az **őszi búza** (*Triticum aestivum*).

Két okból érdemes a növényismeretet a gabonafélékkel kezdeni: egyrészt, mert ezek képzik táplálkozásunk alapját, másrészt, mert a búzavetés ideje október elejére és közepére esik. Így a téli fagyokig van elég ideje őszi szel megerősödni és átvészelni a hideget. A téli fagyok szükségesek is ahhoz, hogy a búza egyáltalán termést hozzon. Be lehet mutatni a különböző gabonamagvakat (búza, durumbúza, rozs, zab, cirok, kukorica, árpa stb.), és csíráztatni őket.

Készítsünk kenyeret, számos recept elérhető az interneten!

A kert felásása, gyógy- és fűszernövények ültetése, őszi termények gyűjtése

Az őszi eleji munkák közé tartozik a **kert felásása vagy rotálása**, ami tavasszal könnyen művelhető talajt tesz lehetővé. A felásást nyugodtan rá lehet bízni 7–8. osztályos tanulókra. Ehhez szükség van jobb szerszámokra, egy erősebb ásóra vagy ásóvillára.

A **gyógy- és fűszernövények** (levendula, rozmaring, kakukkfű, stb.) palántáit is ilyenkor érdemes elültetni, így tavaszra megerősödvé indulnak meg az ágyásokban. Ehhez azonban már előkészített talajra van szükség.

Az összegyűjtött **őszi termésekből** (pl. vadgesztenye, tobozok, tölgyemák stb.) dekoráció és játékok készíthetők.

NOVEMBER

Talajlazítás, tápanyag-utánpótlás, gereblyezés

A már felásott területen a korábbi használatától függően érdemes kiválogatni a termőtalaj közül a tarackot, kavicsokat vagy egyéb idegen anyagokat. A felásással egy időben érdemes **megtrágyázni** a talajt. A trágyázás alapanyaga lehet állati trágya, zöldtrágya vagy komposzt. Ha erre a területre már őszi akarunk vetni vagy ültetni, akkor kizárólag érett trágyát, illetve komposztot használjunk. Ha a területnek csak egy részét tudjuk trágyázni, akkor azt a részét válasszuk, ahova a tápanyagigényes növények fognak kerülni.

A **falevelék összegereblyézése** szintén fontos feladat. A gyepről összegyűjtött levelek így nem hátráltatják a fű sarjadását, és számos felhasználási lehetőségük van. A levelek gyűjtésével, szárításával, préselésével az iskola és az osztályterem díszíthetőek, őszi hangulatot árasztva. A nagyobb levéltömeg pedig a zöldségágyások között mulcsréteggé funkcionálhat. Az összegyűjtött lomb nemcsak mulcsréteggé, hanem a komposzt alapanyagaként is szolgálhatja a későbbi tápanyag-utánpótlást és a talajszerkezet javítását.

DECEMBER

Madáretető-, darázsgarázs-készítés

Az első hó leesésével a madarak kezdenek a táplálékhiánnyal találkozni, ezért helyezünk ki **madáretetőket** a kertbe. Fontos, hogy ez következetesen, minden héten újra legyen töltve, és minden évben ki legyenek helyezve, hogy az énekesmadarak számíthassanak erre a táplálékforrásra. Ha odaszoknak, különösen értékes elemei lesznek a kertnek, amely így megtelik étellel télen is. Minden héten **legyen felelőse** az etetők újratöltésének, ami a felelősséget erősíti a diákokban. Az odaszoktatott madarak a kártevők szabályozásában is

segítenek nyáron. Ha van elég nagy terület az iskolaudvaron, telepítsünk bokrokat, sövényeket, melyek búvó- és fészkelőhelyet biztosítanak a madaraknak.

Ha a madáretető elkészültek, folytathatjuk a munkát a márciusi kihelyezésre váró **darázsgarázssal**.

A darázsgarázs elnevezés jól hangzó, de megtévesztő, ugyanis elsősorban magányos méhek költöznek bele. A beköltözött hártácsszárnyúak ott fészkelnek, táplálékot gyűjtenek, itt fejlődnek ki az újabb generációk, és itt telelnek az imágók és lárvák is. Ez javítja a kiskerti növények megporzását, csípésüktől viszont nem kell tartani. A rovarvilág sokszínűsége is bemutatható egy ilyen kihelyezésével, azonban itt is hosszú távon kell gondolkodni, hiszen minden évben egyre több rovar fog meghonosodni a kertben. Ha csak egy rövid időre is megszüntetjük ezt a fészkelőhelyet, annak hosszú távú káros hatása van.

A madáretető és darázsgarázs készítésénél **két fő szempontot** kell figyelembe venni: 1. a kert díszítőelemei legyenek, tehát elkészítésüknél az esztétikai szempontok is érvényesüljenek; 2. elkészítésüknél az újrahasznosítás lehetőségeit is be kell mutatni. Tehát erdőben gyűjtött alapanyagokból vagy hulladékokból is készülhetnek, nem kell az alapanyagokat boltban vásárolni. Így tobozból, gallyakból, öreg tuskóból, nádkötegből, cserepekből vagy PET palackból is készülhetnek.

JANUÁR

Kerttervezés, vetésforgó kialakítása

A kertészkedés szerves része a tervezés. Ezért már a tél folyamán meg kell tervezni, hogy **milyen ágyások és hol** lesznek kialakítva. Ez sok szempontból fontos. Egyrészt tudnunk kell, hogy mikor kell elkezdeni a magok vetését, és hogy milyen magokra lesz szükségünk. A **zöldségmagok** a tél végén, tavasz elején állnak legnagyobb mennyiségben rendelkezésünkre, így ha nagy kínálatból szeretnénk választani, akkor elsőként fel kell keresnünk a vetőmag-árusító helyeket.

A tervezés a **vetésforgó** és a **trágya kijuttatása** szempontjából is fontos. Figyeljünk arra, hogy az egyes növényfajok minden évben máshova kerüljenek. Ezt

azonban csak úgy tudjuk garantálni, ha egész évben egy (négyzetrácsos) fűzetben vezetjük az ágyásainkon található növények sorrendjét. Így a tervezés fogja ennek az alapját képezni. Ha igazán hatékonyak szeretnénk lenni, alkalmazzunk másodvetést. Ez azt jelenti, hogy a kora tavasszal elvetett – rövid tenyészidejű – növényeink lekerülése után jöhetnek a májusi vetésű, illetve palántás növények. Elővetemény-növényeink lehetnek a korán szabadföldbe kerülő és rövid tenyészidejű növények, mint a borsó, saláta, retek, zöldborsó.

Ezeket – ha előveteménynek szánjuk – május közepéig betakarítjuk, a helyükre pedig jöhetnek a melegigényes zöldségek magjai vagy palántái, mint a paradicsom, paprika, de akár céklát, karalábét, cukkinit vagy padlizsánt, tökféléket is ültethetünk még abban az évben. A vetésforgót a különböző zöldségnövények tápanyagigényéhez is szokták igazítani. A tápanyagigényes növények az őszi szerves trágyázás (komposzt, állati trágya) helyére kerülnek, a kevésbé tápanyagigényes növények pedig megelégszenek azzal, ha a tenyészidőszak alatt gondosan mulcsozzuk a soraikat. A tápanyagigényes növények közé soroljuk a burgonyaféléket (burgonya, paradicsom, paprika), a tökféléket (tök, cukkini, dinnye, uborka) és a káposztaféléket (káposzta, karalábé, karfiol, brokkoli, retek), míg a kevésbé igényesek a gyökérszöldségek (sárgarépa, petrezselyem, zeller, pasztinák, cékla), a hagymaféléket (fokhagyma, vöröshagyma, póréhagyma) és a levélzöldségeket.

A **trágyázást** kevésbé igénylő növények egy különleges csoportját képezik a hüvelyesek (hüvelytermés), más néven pillangósok (pillangós virág). Ezek a növények – mint például a borsó, bab, cukorborsó, lóbab, de ide tartoznak a kiskertben ritkábban előforduló lucerna és here félék – azért különlegesen, mert gyökérgümők légköri nitrogént megkötő baktériumokkal lépnek szimbiózisba. A nitrogén pedig a növények fejlődéséhez nélkülözhetetlen tápanyag! Így ha a pillangós virágú növényeket már betakarítottuk, az elszáradt növényt ne gyökerestül húzzuk ki, hanem hagyjuk a gyökeret a talajban, ahol a gyökérszövet hamar elkorhad, és nitrogénben gazdag, mélyen fellazított talajt hagy maga után. A következő évben idekerülhetnek a tápanyagigényes növényeink, azaz a pillangósok remek előveteménynek számítanak.

FEBRUÁR

Szerszámismertetés

Februárban már szinte kézzelfogható a tavasz közelsége, érdemes megismerni a kertben használatos **eszközöket, szerszámokat**. Fontos a fogalmak tisztázása: az ásóval és az ásóvillával a talajt forgatjuk, a kapával és a sarabolóval lazítjuk, és így tovább. Meg kell tanulnia minden gyereknek, aki a kerti munkában részt vesz, hogy miért kell a locsolókannára felhelyezni a szórófejet, és ha nincs szórófej, hogyan kell úgy öntözni a növényeket, hogy ne tegyünk kárt bennük. Ilyen és ehhez hasonló műveletek megismerése tartozik a szerszámismerethez.

Komposztálás

A **komposztáló** már jó esetben ott áll a kiskertben, de ha csak tavasszal tudjuk elkészíteni, akkor is fontos az alapvető mechanizmusok megismerése. A kom-

posztálás során nedves, oxigéndús környezetben a szerves anyagból humusz képződik. A korhadás (nem rothadás!) során a szerves anyag humusszá alakul, és tömörödik. Ez a folyamat pedig rendkívül fontos, hiszen jelenleg Magyarországon a hulladék 1/3 része komposztálható lenne. Azaz komposztálással csökken a hulladék mennyisége. A komposztált szerves anyag humusszá alakul át, így azt a talajba juttatva visszapótoljuk a szükséges tápanyagokat, és javítjuk annak szerkezetét.

Gyomfelismerés

A **gyomnövények** tájanként és talajtípusonként más-más mértékben károsítanak. Így mindenhol az adott területre legjellemzőbb gyomok bemutatása a cél. **Három alapvető ismeretet** azonban mindenképp érdemes átadni a tanulóknak. Az első, hogy minden gyomnövény az adott környezetben tekinthető gyomnak. Egy pázsitfűféle is gyomnak számít, ha a zöldségeink közül bújik elő, és elnyomja azokat, ugyanakkor ezek a fajok a gyepek hasznos alkotói, abban a környezetben nem szükséges ellenük a védekezés. A második, hogy minden gyom ellen még azelőtt kell védekeznünk, hogy elvirágozna, mert ekkor még nem tudja elszórni a magjait. A harmadik pedig, hogy meg tudják különböztetni a tarackot más gyökerektől, ugyanis a tarackos növények ellentétben más gyomnövények gyökérzetével nem kerülhetnek a komposztra sem.

Alternatív gyomszabályozási módszer a **talajtakarás**. Ilyen a földieper esetében jellemző fólia, mely a teljes talajfelszínt takarja, és csak a palántáknál van rajta egy lyuk. Azonban ha természetes anyagokat használunk talajtakarásra, azaz mulcsot, akkor a ráfordítási költség nulla, hiszen nem kell rengeteg pénzért megvásárolni a speciális fóliát, hanem a kerti hulladékot hasznosítjuk.

MÁRCIUS

Növényápolás, kerti élőhelyek megfigyelése

Márciusban a természet életre kel. Itt az ideje, hogy a természetismeret-órán megtanult állatokat, növénytársulásokat, folyamatokat felidézzük. Bár elméleti anyagról van szó, elsajátítására mégis legjobb módszer a **szemlélődés**. Ha kimegyünk a tankertbe, biztos számos előbújó virágot (hóvirág, ibolya, téltemető), rovar és madarat látunk majd. Meséljünk a gyerekeknek ezeknek az élőlényeknek a viselkedési szokásairól és kölcsönhatásairól, kiemelve a hasznukat.

Hamarosan elkezdődik a **növények ápolása** is, így jó, ha már előtte átbeszéljük, milyen folyamatokra van szükség. A gyomszabályozásról már volt szó, de a kapálásnak a talaj szellőzése szempontjából is fontos szerepe van. A növényápolási munkák között szerepel a már szintén bemutatott mulcsozás is.

Vannak növények, melyeket már márciusban **helyükre lehet vetni**, mint a dughagyma és más hagymafélék, a sóska, spenót, saláta, karalábé, retek, borsó, spárga, sárga- és fehérrépa, metélőpetrezselyem, kapor, zeller és karfiol. Azonban ehhez elengedhetetlen a tavaszi magágy-előkészítés. Gyomláljuk ki az őszi talajmunka óta előbújt gyomokat, kapáljuk fel az ágyásokat, és lazítsuk a talajt, ha szükséges. A talaj legyen apró morzsás szerkezetű.

Az előnevelést igénylő növények egy részét már márciusban lehet palántázni. Ehhez használjunk érett

komposztföldet, összekeverve virágfölddel vagy akár homokkal. A gyökérzöldségeket nem szokás palántázni, de a paradicsom, a paprika, a kabakosok és számos más zöldség meghálálja az előnevelést.

ÁPRILIS

A növények ellenségei

A szabadföldbe vetett növényeink már kibújtak a földből, a palánták már talán arasznyira is megnőttek, azonban a melegebb idővel felébredtek téli nyugalomból a **kártevők** is. Az időjárás a **fertőzéseknek** is kedvez, és a napfény a gyommagokat is csírázásra serkenti. Érdemes tehát a **védekezés** szükségességére és módjára rávilágítani. A kórokozók esetében a gombás megbetegedések környezeti igényei a legmeghatározóbbak. A magas páratartalom, a meleg és a sötét elősegíti számos gombabetegség megjelenését. Védekezésként nemcsak a réz- és kénkészítményeket vehetjük elő segítségül, hanem csalánlevél- és más trágylevekkel permetezve is megerősíthetjük a növényeket.

Vetés, ültetés

Áprilisban folytassuk a **helybevetést** és a **palántanevelést**. A szabadföldbe vethetjük a következő zöldségeket: nyári retek, spárgatök, sütőtök, sárgadinnye, görög-dinnye, paradicsom, paprika, spenót, csemegekukorica, sóska, fejes káposzta, kelkáposzta, karalábé, bimbóskel, cékla, uborka, bab, kukorica, kapor. Egyes gyógy- és virágos növényeket lehet ilyenkor tavasszal ültetni, vetni. Például a borsmenta, ha már van a kertben, ilyenkor kiásva a tarackjáról szaporítható. Már az első gyomok is kidugják ilyenkor a fejüket, ezeket kézi lazítóval vagy kapával szorítsuk vissza. A kertápoláshoz tartozik a gyepek területen a **fűnyírás**. Ez nem feltétlen a gyerekek feladata, mégis kövessük ezt a folyamatot is figyelemmel, mert a levágott fű a gyepon szétterítve és egyszer átforgatva kiszárad, és az így kapott száraz fűnyesedéket használhatjuk a veteményesben takaró mulcsréteggént.

MÁJUS

A növények barátai: növénytársítás, hasznos rovarok (természetes ellenségek, megporzó rovarok, megporzás)

Ha már megismertük, mi az, ami károsíthatja a növényeket, ismerjük meg, mi segíti őket. Elsősorban a **növénytársításokat** lehet megemlíteni mint segítő szervezeteket. Egyes növények pozitívan hatnak egymásra. A bazsalikom közelében termesztett paradicsom ízletesebb lesz, a hagyma elűzi a répát károsító legyeket, a répa meg „cserébe” a hagyma károsítóit űzi el. A paprika a padlizsánnal párosítható, a retek a mustárral, a salátával és a borsóval, a brokkoli a borsmentával, a cékla a hagymával és így tovább – rengeteg jól társítható növényfajunk van. A növények „barátai” lehetnek továbbá a már említett **megporzó rovarok** (házi méh, vadméhek), valamint a **természetes ellenségek**. A legismertebb természetes ellenségek a katicabogár, fülbemászó, ragadozó poloskák, pókok, fűrészdarazsak. Ezek valamilyen módok csökkentik a kártevők számát. Itt egy rövid időre megállhatunk, hogy átbeszéljük, mi is az a **megporzás**, és miért van erre szükségük a növényeknek, és miért hasznos a méheknek. Az általunk fogyasztott táplálék 30%-a ugyanis is a megporzásnak köszönhető. A növényfajok 84%-a

pedig valamilyen szinten függ a megporzástól. A méhek pedig mind virágpont, mind nektárt tudnak gyűjteni a virágokról, előbbiből mézet készítenek.

Vetés, palántanevelés és -kiültetés, betakarítás

Folytathatjuk a **vetést** és a **palántanevelést**, de május végén már a palánták **kiültetésre kerülhetnek**. Ezelőtt azonban érdemes néhány napot arra szánni, hogy palántáinkat fokozatosan szoktassuk a szabad körülményekhez, mint az ingadozó hőmérséklethez, az esőzésekhez és az erős UV-sugárzáshoz. A kapálásra vagy mulcsozásra ekkor már biztos nagy szükség van. A kiültetett palánták kaphatnak egy-egy pohárnyi fészektrágyát érett komposztból.

A kerti munkák közül itt már szóba jön a leghálásabb feladat is, a **betakarítás**. A retek, borsó, saláta már szedhető, ahogyan a zöldhagyma is. A frissen betakarított termékek népszerűsítése céljából lehet szervezni ebben az időben egy **egészségnapot**. Az egészségnapon a kertben megtermett zöldségekből (gyógynövényekből, fűszerekből, gyümölcsökből) salátákat készíthetünk, vagy nyersen, ízlésesen tálalva lehet fogyasztani őket. Nagyon fontos célja az egészségnapnak, hogy felhívja a figyelmet az egészséges táplálkozásra, arra, hogy nem drága, és magunknak is elő tudjuk állítani ezeket az ételeket.

A mi kertünk

Ahogy a címből is látni lehet, egy kertről írok. De nem akármilyen kertről, hanem a mi kertünkről, az iskolánk udvarán.

A kertészkedést a tavalyi „Vesd bele magad” programmal kezdtük el. De nemcsak egy parcella van ám az udvaron, hanem hét. Ezeket hét alsós osztály műveli.

A mi kertünk nem hatalmas, ha három lépést lépsz előre és kettőt oldalra, már a felét körbejártad. Persze, ha akkorát lépsz, mint én. A mi kis parcellánk alacsony fakerítéssel van körbekerítve, és egy kis táblára rá van írva az osztályunk neve: 4/a. Sok mindent szerettünk volna ültetni, de akkor igencsak zsúfolt lett volna. Amikor elmentünk először megnézni a parcellát, volt, aki kapott ásót, kapát, gereblyét. Felástuk a földet, utána kiszedtük a földben lévő nagyobb gyökereket. Eközben láttunk egy csomó gilisztát. Amikor már szépen elegyengettük a talajt, elkezdtünk ültetni. Vetettünk paradicsomot, salátát és hónapos retket. Azóta szorgalmasan gondozzuk őket, és már kibújnak a földből. Én vittem kétféle virágmagot is, hogy a kert még szebb lehessen. Remélem, hogy a tanév végéig ehetünk a finom zöldségekből.

Pintér Anna tanuló írása, Újpesti Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola és Gimnázium, Budapest, IV. kerület

Kertmozgalmak, szakmai támogatás

2010 körül érezhető volt a változás, új igény alakult ki iskolakertek indítására: kertek bukkantak fel országszerte itt is, ott is. Minden kertvezető önállóan próbálta megteremteni a saját kertjének működési feltételeit, azonban az elszigetelt helyzetben ezek a kezdeményezések többször az első nagyobb akadállynál megtorpantak, elhaltak.

2015 márciusa óta már nincsenek egyedül az iskolakertek: ekkor jegyezték be az Iskolakertekért Alapítványt, mely ernyőszerzettként koordináló és ismeretközvetítő munkájával kívánja segíteni az iskolakertet indítani szándékozó vagy már kerttel rendelkező iskolai közösségek munkáját. Az alapítvány széles körű ismereteket közvetítő honlapot működtet, iskolakert-hálózatot szervez, melynek jelenleg 108 csatlakozott tagja van, szakmai műhely keretében eseményeket szervez, a témához több szakterület felől kapcsolódó szervezetek, érintett döntéshozók bevonásával.

Elérhetőségek:

Iskolakertekért Alapítvány
www.iskolakertekert.hu
info@iskolakertekert.hu

Stratégiai-taktikai társasjátékok az iskolában

Szöveg és fotó: **Papp Zoltán**, a Városligeti Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola nyugalmazott rajztanára

„...Merj! A merészség a fene fátumok
Mozdíthatatlan zárait átüti,
S a mennybe gyémánt fegyverével
Fényes utat tusakodva tör, s nyit.”
(*Berzsenyi Dániel*)

Mindig szerettem játszani, ám az idő múlásával egyre nagyobb élvezetet leltem játékok kitalálásában, játékalakalmak és játékmenetek megszervezésében. Tanári pályám során, évtizedeken át új és új lehetőségeit próbáltam ki mind a tanórai, mind pedig a tanórán kívüli iskolai játékoknak. Ha kellett, ismert játékszabályokat gyúrtam át új célok érdekében, vagy egy adott helyzethez alakítottam ki egy-egy játékot.

E játékok kezdetben az iskolai tanulmányokhoz köthető ismeretek feldolgozását, bővítését tűzték ki célul. Később, amikor a Fővárosi Pedagógiai Intézet továbbképzéseim ismerkedni kezdtem a tehetséggondozás kérdéseivel, módszertani lehetőségeivel, magam is ebbe az irányba haladva fejlesztettem iskolai játékszervezői, játékkalkotói tevékenységemet: elsősorban az alkotó gondolkodásra, a mérlegelésre, kockázatvállalásra, a döntésképeségre, az együttműködési készség fejlesztésére összpontosítottam. Az utóbbi évtizedben azonban újra kellett gondolnom a játék iskolai személyiségfejlesztő szerepét.

A kifejlett személyiséghez nem hanyagolhatjuk el azon képességek fejlesztését sem, amelyek létfontosságúak lehetnek az élet nehézségei, a kudarcok – és néha a sikerek – sokszor alig-alig elviselhető tehertételeinek feldolgozásában. Így a tűrőképesség növelése mellett fejlesztenünk kell a személyiség önvédelmi képességét is, amely a kitartásban, a szövetséges keresésében, a vele való együttműködésben, a stratégiai-taktikai ismeretekben is megnyilvánul.

Néhány éve ilyen céllal szervezek stratégia-taktika szakkört iskolámban.

Megdöbbenő, hogy számos kiváló tanulmányi eredményű tanulónknak nagyon alacsony szintű a kudarc-tűrőse. Nehéz helyzetben sokan leblokkolnak, nem képesek segítséget kérni, megfogalmazni ez iránti igényüket, és gyakran feladják a további játékot. Személyiségük védelmében képpé kell tennünk őket arra, hogy ha szükséges, tudjanak terveket kovácsolni a támadás elhárítására vagy akár az ellentámadásra.

Ahogy az egyes sportágak fejlesztik a személyiség létfontosságú képességeit, úgy ad lehetőséget egy sor szellemi viadal, színvonalas stratégiai-taktikai játék is hasonló eredményre.

Stratégia

A szó eredete: *sztratégosz* (gör.) – 'hadvezér'

A szó jelentése: 1. 'hadvezetés, hadászat, hadművelés'; 2. 'távlati, átfogó terv'

A stratégia olyan **tervsorozat**, amely távlati célokat foglal egységbe. Olyan **célrendszer**, amely eleve meghatározza a megvalósítás lehetőségeit, korlátait.

Taktika

A szó eredete: *tattó* (gör.) – 'elrendez, csatarendbe állít'

A szó jelentése: 1. 'harcérintkezés, harcmód, harcászat'; 2. 'cselvetés, fortély, ravaszkodás, trükk'; 3. 'ütemezés, időzítés'

A taktika olyan tevékenység, amelynek során a lehetőségek és a rendelkezésre álló eszközök használatával valósulhat meg a követett célrendszer. A célrendszerből adódó lehetséges körülményeken és eszközökön alapuló **eljárásrendszer**.

A tevékenységek folyamata

1. helyzetelemzés	}	<i>stratégia</i>
2. értékelés		
3. mérlegelés		
4. hosszú és középtávú célmegjelölés		
5. helyzetfelismerés	}	<i>taktika</i>
6. rövid távú célmegjelölés		
7. eszköz- és eljárásválasztás		
8. cselekvés		

Ha valaki sok éven át figyelemmel kíséri komolyan sportoló gyerekek tanulmányi előmenetelét, szemébe ötlük, hogy a legtöbb esetben a kimagasló tanulmányi eredmények mellett állhatatos, harcos szellem, nemes jellem, egészséges gondolkodásmód jellemzi őket.

Stratégiai Játék Klub

Papp Zoltán rajztanár hívta életre a Városligeti Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola tanulóinak kedvenc délutáni szakkörét, a Stratégiai Játék Klubot. Hetente egyszer három órán át élénk taktikai vitáktól hangos a negyedik emeleti rajzterem. Fiúk és lányok egyaránt önfeláldozóan játszanak a jó ízléssel válogatott játékokkal. A szakkört leginkább a 8–10 évesek látogatják, de időnként feltűnnek a magasabb évfolyamok diákjai is.

Ahogy egy volt tanítványa írta róla:

„Zoli bácsi felvilágosult pedagógiával elültette a gyerekekben az igényes szórakozás iránti vágy csíráját, és hogy ne rettenjenek meg a döntést igénylő helyzetektől. Ő nem egyszerűen szabályt magyaráz, hanem ráveszi a gyerekeket, hogy képzeljék bele magukat a társasjáték virtualitásában zajló eseményekbe és a játék történetébe. Zoli bácsinak a játszás mellett a játékkészítés is szenvedélye. A szellemes újraértelmezések mellett sok saját ötletből született kiváló társasjátékot próbálhattam ki. Ezek a játékok élményszerűen juttatják célba az azt létrehozó pedagógus üzenetét, aki a játékaiba a valós élet helyzeteinek tapasztalatát ülteti bele. Csapatként kell együttműködnünk katasztrófák megelőzésében, túlélésében vagy valaminek a megvédésében. A játékokban az a legszebb, hogy mindemellett nem a versenyről és a győzelemért, hanem a játék örömeért lehet játszani őket. Nem egy játéka a kooperatív játékok mintapéldája lehetne.”

Mit is fejleszt a sport a személyiség alakulása során, aminek hatására ilyen eredményeket tapasztalhatunk?

- az alkalmazkodóképességet,
- a céltudatosságot,
- az együttműködési képességet, az együttérzést,
- az értékfelismerést,
- a helyzetfelismerést,
- a kitartást,
- a kockázatvállalást,
- a kudarc- és sikertűrést,
- a küzdelmi ismereteket,
- a mérlegelési képességeket,
- az önállóságot,
- a rugalmasságot,
- a segítségnyújtás és -kérés képességét,
- a szabálytartást,
- a szerepvállalást, szereptudatot,
- a szervezőképességet,
- a testbeszéd felismerését,
- a türelmet

stb.

mint a játékok általában.

A játékok különböző mértékben tartalmaznak különféle stratégiai-taktikai elemeket:

- **erő-ügyességi** stratégiák-taktikák (pl. erőbeosztás, ütemezés)
- **mozgási** stratégiák-taktikák (pl. mozgásirányítás, ritmus)
- **térfogalmai** stratégiák-taktikák (pl. térhelyzetek rangsorolása)
- **kézműves** stratégiák-taktikák (pl. fogások, eszközhasználat)
- **gazdálkodási** stratégiák-taktikák (pl. értékfelismerés, mérlegelés)
- **együttműködési** stratégiák-taktikák (pl. segítségnyújtás, feladatmegosztás)
- **társalgási** stratégiák-taktikák (pl. beszéd, testbeszéd).

Az iskolai nevelés-oktatás új lehetőségeit aknázhathatnánk ki olyan játékokkal, amelyek a fenti elemeket **képzetes** vagy **valós** formában tartalmazzák. A mai iskolai nevelési céljaink között kiemelt fontosságot kellene tulajdonítanunk az együttműködési és a gazdálkodási stratégiák-taktikák gyakorlásának, hogy tanítványaink felnőttként versenyképesek lehessenek a világban.

Játékok és oktatás

Miként egészíthetik ki e játékok az oktatásunkat? A kérdés sokakban felvetődik, ám gyanítom, hogy a kérdésfeltevés nem jó: miért kellene a játéknak kiegészítenie az oktatást? E korosztályok jellemző tevékenységtipusa sok éven át a játék, nem pedig az intézményesített tanulás. Valószínűleg nem a tanulási formákat kellene kiegészíteni színesítő, pihentető, esetleg szórakoztató játékokkal, hanem a játék kedvéért kellene játszani a gyerekeket, és a játék sikeressége érdekében belső érdekük szerint használhatják a tanulás valamely alkalmas folyamatát. Egy adott játékot elsősorban a benne rejlő

nevelő hatás miatt érdemes megszerveznünk. (Jó példa az eredményes fejlesztő hatásra a hejőkeresztúri iskola 2007 óta működő nevelési programja.)

Versenyhelyzet: Életünk során gyakran kell átélnünk. Az ebből fakadó feszültségek feldolgozása azok számára könnyebb, akiknek több az ez irányú tapasztalatuk. Kellően sok tapasztalat erősíti a lelket és az akaratot, ami többletet adhat a küzdelemhez.

Taktikai ismeretek: Döntően a gyakorlat során szerezhetők meg a legbiztosabban a ráfordított idő mértékében.

Stratégiai-taktikai gondolkodás: Nem fejlődhet ki eléggé, ha nem elég edzett a lélek a versenyhelyzetekre, és kevés a megszerzett taktikai ismeret.

A stratégiai játékokról legtöbbszörnek elsőként a *sakk*, a *malom*, a *go*, az *amóba*, esetleg valamely hasonló páros játék jut eszünkbe. Ám ezek a játékok az előzőekben említett stratégiáknak-taktikáknak csak egy kisebb részét alkalmazzák, és nem szabad azt hinnünk, hogy a fenti nevelési célok csak páros mérkőzéssel érhetők el. A többi stratégiára-taktikára is számos, kevésbé elterjedt vagy ismert játék létezik. (Például egy sakkjátszma nemcsak a bábuk erő- és lépésszabályaiból következő térfoglalási stratégiák-taktikák által fejleszhető képességeket célozhatja meg. Ha két csoport küzd egymás ellen, akkor az előbbieken kívül együttműködési és társalgási stratégiákat-taktikákat is célba vehetünk. Mivel a játékosok a nemes küzdelemben testbeszédüket is használják, az ehhez tartozó mozgási lehetőségek is a fejlesztés sodrába vonhatók. Vagyis a csoportos tevékenységeknek többszörösen összetett a személyiségfejlesztő hatásuk.)

Valós stratégiák-taktikák

A tantárgyakhoz kötődő nevelő-oktató folyamatban szinte mindegyik területen jó lehetőségek kínálkoznak:

- testnevelés: erő-ügyesség, mozgás, térfoglalás, együttműködés, társalgás
- ének-zene: mozgás, együttműködés, társalgás
- rajz – vizuális kultúra: kézművesség, térfoglalás, együttműködés, társalgás
- technika: erő-ügyesség, gazdálkodás, kézművesség, térfoglalás, együttműködés, társalgás
- történelem, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek: együttműködés, társalgás
- természettudományos tantárgyak: kézművesség, együttműködés, társalgás.

Valós tapasztalatszerzésre legkevésbé a gazdálkodási stratégiák-taktikák körében van lehetőség az iskolában.

Képzetes stratégiák-taktikák

Míg egy kosárlabda-mérkőzésen a gyerekek a valóságban tapasztalják meg az erő és az ügyesség, a térfoglalás, az együttműködés, a társalgás alkalmazásának le-

hetőségeit, addig egy sakkjátszmában csak a térfoglalás és a társalgás szerény változatait éljük át a valóságban, ezen túl az erőviszonyok alakulásának képzetes elemei adják a fő fejlesztő élményt.

Ilyen képzetes elemeket sűrítethetnek magukba a stratégiai-taktikai játékok, amelyek közülük évszázadokra nyúlik vissza a táblás logikai játékok hagyománya. Ma már a vállalkozói képzésekben nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy olyan játékokat vonjanak be a folyamatba, amelyek sűrítve tartalmazzák a megfelelő stratégiai-taktikai, valós vagy képzetes elemeket a gazdálkodás, az együttműködés, a társalgás stb. területeiről. Ilyen fejlődésnek lehetünk tanúi az elmúlt húsz évben megjelent új kártya- és táblás játékok esetében. Ezek a játékok döntően kis csoportnak készülnek (családi vagy baráti kör), így az iskolai életben is kis csoportok számára alkalmazhatóak. Ez természetesen komoly beruházást is igényel, akár megvásároljuk, akár elkészítjük a játékokat.

De hogyan lehetne nagyobb közösségekkel hasonló fejlesztő játékokat megvalósítani? Hogyan lehet e nevelő hatásokat az oktatáshoz kapcsolni? A nagyobb közösségeket a csoportos vetélkedők mintájára felbonthatjuk kisebb csoportokra, amelyekben a közös feladat, a csoportérdek erőteljesen vezérli a feladatok során a lehetséges stratégiai-taktikai tapasztalatok megszerzését. Az így szervezett játékban az együttműködési, társalgási és gazdasági elemek már-már valóságossá válnak...

A használható stratégiai-taktikai elemeket a feladatok határozzák meg. Fontos, hogy a feladatok megoldása során szükség legyen a többi csoporttal való kapcsolatteremtésre is.

Személyes játékok

A közvetlen kapcsolaton alapuló személyes játékoknak óriási kihívást jelentenek a számítógépes játékok. A mai műszaki lehetőségeknek köszönhetően oly lenyűgöző látványt adnak, hogy bármely korosztály számára nagy a vonzerejük, különösen azért, mert a mai életvitelben sajnos nehezen valósítható meg egy-egy játékos alkalom megszervezése több játékosárral.

Megfigyeltem, hogy az otthon rendszeresen számítógépes játékkal játszó tanítványaim jelentős része a személyes játékban nagy nehézségekkel küzd. Bár a számítógép ellen felvállaló támadó jellegű játékot, személyesen, a közvetlen játékban kevésbé. Nagy lelki terhet jelent számukra a személyes jelenlétben játszó társ ellen agresszióval támadni vagy elviselni annak hasonló támadásait. (A támadó jellegű játék hallatán nem kell mindenképpen háborús játékokra gondolnunk. Egy gazdasági játékban is lehet a játékosársat nehéz, akár ellehetetlenítő helyzetbe hozni.)

Mi lehet ennek az oka? Valószínűleg az, hogy a számítógépes játékban az ismétlések révén lecsökken a kockázat veszélye. Az akadály szinte képzetessé válik, mivel újra és újra visszatölthető a helyzet. Lehetőségessé válik a hibás lépések javítása. A személyes játékban viszont szembe kell nézni tévedéseinkkel, azok következményeivel anélkül, hogy azokat meg nem történtté tudnánk nyilvánítani.

Úgy tűnik, a személyes játék sokszorta nagyobb hatással van a játékosra. Mivel

1. az iskolai nevelésben megvan a lehetőség nemcsak a páros, de a kis- és nagycsoportos személyes játékra is,
2. a személyes játékok többszörösen összetett képesség- és készségfejlesztésre alkalmasak,
3. a személyes játék személyiségalkító hatása oly erős, hogy megelőzi a számítógépes fejlesztés hatékonyságát,

az iskolai nevelésbe bevonható személyes játékok alkalmas eszköznek kínálóznak a nevelés médiumok hatására kialakult minőségihiányainak ellensúlyozására.

Stratégiai-taktikai játékok szervezése az iskolában

E játékfolyamatok eredményes megvalósításához több feltétel együttes teljesülése szükséges:

- **Zavartalan helyszín:** A játékok menetét, nevelő hatását erősen csökkenti, ha a játék alatt a játékosok figyelmét elvonó, zavaró események, képi vagy hanghatások érvényesülnek. Az alkalmi vagy rendszeresen szervezett játékokhoz mindenképpen biztosítani kell a nyugodt körülményeket, amelyeket nem zavar meg jövés-menés, a „kibicek érdeklődése”.
- **Megfelelő méretű, körülülhető asztalfelületek:** A csoportos játékok asztalfelület-szükséglete a 4–8 fős létszám igénye körül ingadozik. A rögzített pad-sorok és a gyakran nehezen egymás mellé illeszthető egyszemélyes tanulóasztalok erre alkalmatlanok. A mozgatható, kétszemélyes, vízszintes lapú tanulóasztalokból könnyűszerrel állítható elő megfelelő nagyságú játékfelület. Nagy asztalfelületeket úgy is ki lehet alakítani, hogy egy-egy kisebb asztalra megfelelő méretű asztallapot helyezünk.
- **A játékok védelmét, használatát és a hangulatot kedvezően befolyásoló asztalterítők.**

- **Játéktárolásra alkalmas, jól kezelhető bútorok:** Az iskolai körülmények nem igazán kedvezőek, mégis törekednünk kell elegendő számú és tárhelyű bútor beszerzésére, könnyen hozzáférhető elhelyezésére, hogy az amúgy is a gyermekkezekkel használt értékes játékokat a tárolás és az előkészítés ne károsíthassa. A nagyobb dobozos készletekhez célszerűek a polcok, ám a kisebbek inkább olyan fiókokat igényelnek, amelyekben egyetlen rétegben elhelyezhetőek.

Játékválasztás

A játékkalkalmak során felmerül a szabad játékválasztás lehetősége, ami népszerűségével azonban kezdetben félrevezethet bennünket, hiszen a nagy szabadság nem segíti kellőképpen nevelési célkitűzéseink megvalósulását. (Tetemes idő elveszhet az egyezkedés elhúzódása miatt, miközben a játékkészlet elemeinek előkészítése és az új játékok szabályainak elsajátítása is a játékidőből megy el.)

Célszerű ezért egy előre kialakított menetrend szerint kiválasztani a játékokat, így már a játékidő megkezdése előtt elő lehet készíteni őket a játszókhoz.

Bár a játékok különféle stratégiai-taktikai gondolkodást kívánnak, mégis érdemes egy-egy időszakra hasonlókat kiválasztani. Például egy teljes tanévre megtervezhetjük a játékokat:

1. szeptember–október: gazdálkodási-együttműködési stratégiák-taktikák

(4–8 fős csoportoknak)
Agricola; Puerto Rico; San Juan; Catan telepesei; Catan – tengeri utazó; Catan – lovagok és városok; Hé! Taxi!; Monopoly; Lovagkor – Kereskedelem; Anti-Monopoly; Stone Age; Factory manager, Pandemic stb.

2. november: térfoglalási stratégiák-taktikák

(párviadalok)
Amóba; Camelot; Dámajáték; Fantazmi; Francia sakk; Go; Íjászles; Malom; Neutron; Pylos; Sakk; Tetroid; Várvédelem stb.

3. december–január: gyűjtögető stratégiák-taktikák

(4–10 fős csoportoknak)
Aranyásók; Atlantis; Babszüret; Carcassone; Citadella; Coloretto; Dominion; Galaxis Roncsderbi; Kryzis; Tikal I–II.; Sárkánytojás; Mammutvadász stb.

4. február–március: hadászati jellegű stratégiák-taktikák

(4–8 fős csoportoknak)
Attila vagy Aetius?; Bang!; Magic the Gathering; Lovagkor – Itt te vagy a király!; Rizikó; Snapszer, Stratégia; Svindli; Texas holdem póker; Trónok harca; Ulti stb.

5. április–május: mozgásos stratégiák-taktikák

(csoportosan szabadon választott játékok)
Kő-papír-olló csatajáték; Lovagrendek viadala.

Utószó

A megfelelően kiválasztott játékok a kellemes időtöltés mellett nemcsak a személyiségfejlesztésben nyújtanak segítséget, hanem a személyiség eredményes és hatékony cselekvéséhez szükséges, nagy fontosságú képességeinek kialakításában is.

A stratégiai gondolkodás alapvető elemeit stratégiai intelligenciának is nevezhetnénk.

Ezek kulcsfontosságúak a sikerek elérésében:

- **előrelátás:** a pillanatnyi lehetőségek és fenyegetések irányvonalainak érzékelési képessége
- **jövőképzés:** az eszményi jövő megfogalmazásának képessége
- **rendszerben való gondolkodás:** érzékszervi ismeretek egymáshoz kapcsolásának, egységesítésének képessége
- **társas kapcsolat:**
 - a testbeszéd megértésének képessége
 - a nyelvi társalgás képessége
 - az együttérzés képessége (a személyiséget ösztönző elemek felismerése, megértése)
 - segítőkészség
 - a segítségkérés képessége
 - vezetői képesség
- **mérlegelés**
 - az értékelés, értékbecslés képessége
 - döntésképesség.

Tanórai és tanórán kívüli személyes játékok

1. Készletgyűjtő cserekereskedelem
2. Árverések
3. Árverés jellegű játékok
 - „Fogadd el vagy fizess ” típusú játék
 - „Haditanácsok hadvezetése”
4. Tippelések játékok
 - Szópóker csapatverseny
 - Barkochba csapatverseny
 - „Nyulak-rókák”
 - „Kő-papír-olló csatajáték”
 - „Lovagrendek viadala”
5. Táblás játékok páros mérkőzésre
6. Csoportjátékok

A játékok részletes leírása megtalálható az **Új Köznevelés** honlapján:

folyoiratok.ofi.hu

Adaptív oktatás a moodle segítségével

Szöveg: **Király Sándor**, az Eszterházy Károly Egyetem Információtechnológiai Tanszék vezetője

Az elektronikus tananyagok többsége továbbra is lineáris szerkezetű. Az elsajátítandó lecke után kapunk egy tesztet, melynek kitöltése után következik az újabb lecke, függetlenül attól, hogyan sikerült a teszt, megértette-e a diák a tananyagot. Mivel a tanulók kognitív képességeik szempontjából különböző szinten állnak, a tanulási-tanítási folyamatot az elektronikus tananyagok esetében sem szabad egységesen szervezni. Hogy állíthatjuk tehát úgy össze a tananyagot, hogy figyelembe vegyük a tanulók képességeit, a kérdésekre adott válaszaikat, és azok alapján válasszuk ki a következő leckét? A megoldást a Moodle Lecke taneszköze jelentheti. A Moodle egy nyílt forráskódú, ingyenesen használható e-learning keretrendszer, amely letölthető a download.moodle.org címről.

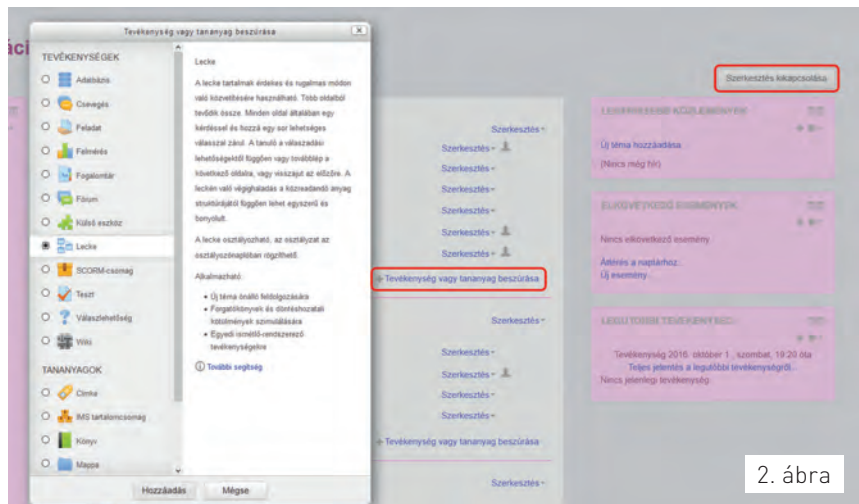
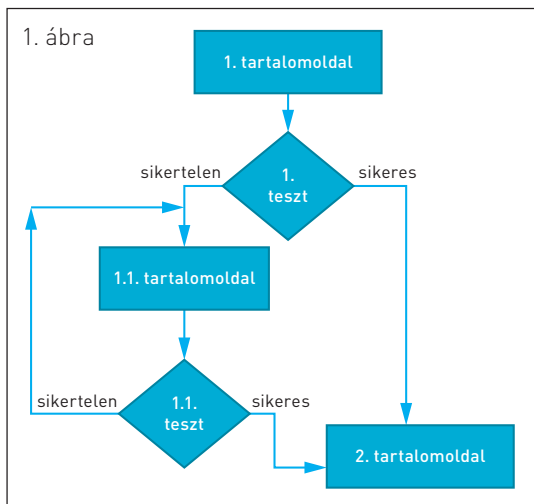
Az adaptív tananyag

Az adaptív e-learning tananyag olyan online elérhető, digitális tankönyvként értelmezhető, amelyet a tanulók számára előre megtervezett oktatási instrukciók, ismeretanyag és gyakorlati feladatok birtokában készítenek el, figyelembe véve az egyéni felkészültséget és a hatékony, személyre szabott tanítási-tanulási folyamatot. Azt is meg kell említeni, hogy az adaptív tananyagok elkészítése sokkal több időt és energiát követel a tananyagírótól, mint az általában használt, lineárisan bejárható tananyagok létrehozása. Az adaptív tananyag többféle megvilágításban, visszalépési, gyakorlási lehetőségeket biztosítva, sőt gyakran különféle médiumok bevonásával alkalmazkodik a tanuló képességeihez, aktuális tudásához, tanulási stílusához.

Ebbe a keretrendszerbe felvihetünk különböző kurzusokat (vagy tantárgyakat), amelyekhez tanárokat és diákokat rendelhetünk. A kurzusokba pedig feltölthetjük a tananyagot, amely lehet például egy PDF-fájl, egy videó vagy akár egy másik oldalra mutató URL.

A **Lecke** a Moodle-ban lehetőséget ad új témakör önálló elsajátítására: a tanuló a saját tanulási sebességének megfelelően járhatja be a tartalomoldalakat. Bármikor visszaléphet a korábban meglátogatott oldalakra, szabadon dönthet a továbblépésről, vagy akár különböző tanulási stílusok támogatása is megoldható a Lecke segítségével. Mivel egy ilyen tananyag összetett szerkezetű, nehezebben szerkeszthető, elkészítését alaposan át kell gondolni, meg kell tervezni.

Illusztrálásként készítsünk egy olyan Leckét, amelyben 3 tartalomoldal van! (Tartalomoldalnak nevezzük az elsajátítandó tananyagot tartalmazó oldalt.) Az első tartalomoldal (jelölése: 1.) után következzen az első teszt (jelölése: 1.), amellyel megmérjük, hogyan sikerült a megértés. Ha nem sikerül a teszt kitöltése a diáknak, akkor következzen a második tartalomoldal (jelölése: 1.1.), amely az első alternatívája – ezt azoknak készítettük, akiknek például videó alapján könnyebben megy a tanulás, vagy több példára van szükségük a megértéshez. Készítsünk egy további tesztet! (Tesztjeink most csak egyetlen kérdésből állnak majd.) Az első teszt az első tartalomoldalhoz tartozzon, a második (jelölése: 1.1.) pedig az 1.1.-es tartalomoldalhoz. A harmadik tartalomoldalt (jelölése: 2.) pedig valamelyik teszt helyes kitöltése után lehet csak elérni (1. ábra).

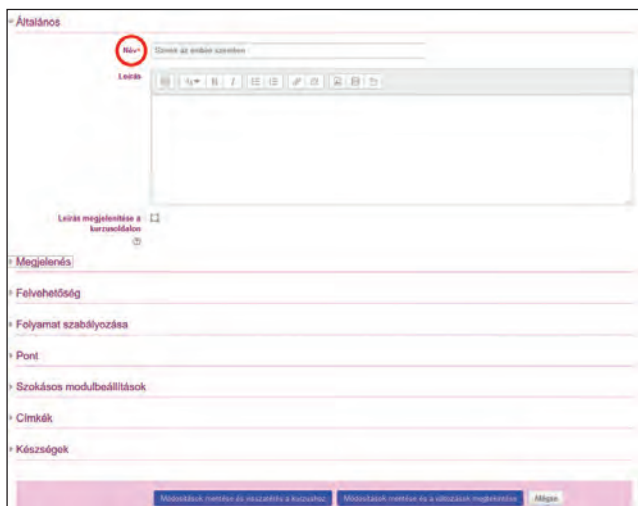
2. ábra

Természetesen azt is megtehetnénk, hogy az 1.1.-es teszt sikeres kitöltése után ismét az 1. tesztet kelljen megoldaniuk a diákoknak. (Vagy akár egy harmadik, más stílusú, de a 2. tartalomdallal azonos tartalomdalt helyezünk el.) A 2. tartalomoldal után pedig ismét jöhetne a mérés, melynek eredményétől függően ismét következhetne egy elágazás. Egészen addig, amíg a lecke tervezett tananyagát nem sikerül feldolgozni.

Lecke készítése a Moodle-ban

Ebben a részben megmutatjuk, hogyan lehet a fenti Leckét elkészíteni a Moodle 3.1-es változatában.

A Leckét általában egy adott kurzusba szeretnénk beépíteni. Ilyen kurzus (tanfolyam) lehet például: Angol nyelvtan a 9. osztályosoknak vagy Informatika-szakkör OKTV-re készülőknek. Ehhez először be kell kapcsolni a szerkesztést, a jobb felső sarokban található **Szerkesztés bekapcsolása** gombra kattintva, melynek felirata a kattintás után a **Szerkesztés kikapcsolása** szövegre változik. Majd a **Tevékenység vagy tananyag beszúrása** linkre kattintva tudjuk kiválasztani a **Lecke** tevékenységet (2. ábra, piros keretek).

3. ábra

Ezután következhet leckénk paramétereinek megadása. A **Név** az egyetlen kötelező mező, amit meg kell adnunk, a többi elemet most változatlanul hagyjuk (3. ábra). Több mint 30 paraméter állíthatunk be, például azt, hogy hogyan jelenjen meg a lecke, mutassa-e a rendszer, hogy a diák hol tart a leckében, stb. Ezeket érdemes tanulmányozni, most azonban nem változtattunk a beállításokon.

Mentsük a módosításokat, majd térjünk vissza a kurzushoz, ahol megjelenik a leckénk neve. A **Szerkesztés** listából kiválasztva lehet a leckét törölni, elrejtetni, esetleg módosítani a jellemzőit. A lecke nevére kattintva lehet hozzáadni a korábban megtervezett elemeket a leckéhez.

A következő lehetőségeink vannak:

Alapértelmezésben a **Szerkesztés** fül az aktív (4. ábra). Ha meg szeretnénk nézni, hol tartunk a leckében, akkor az **Előzetes megtekintés** fülre kell váltani. A **Jelentések** részben meg tudjuk nézni, hogyan teljesítettek a diákok. Az **Esszé** típusú kérdéseket pedig nekünk kell kijavítani, pontozni.

4. ábra

5. ábra

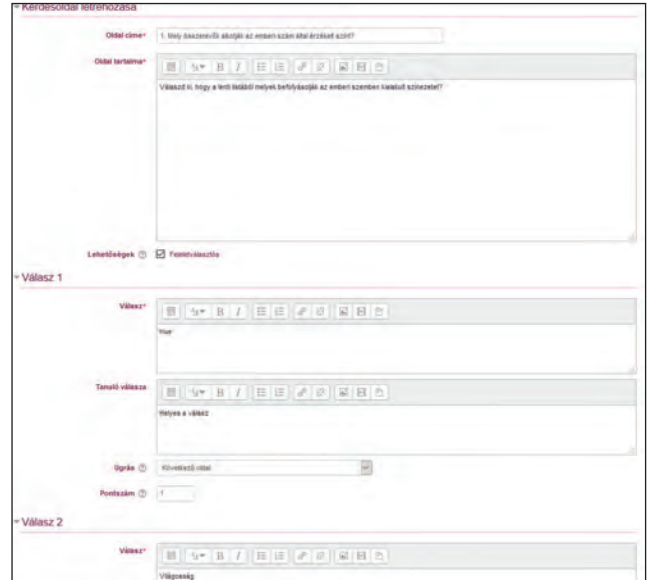
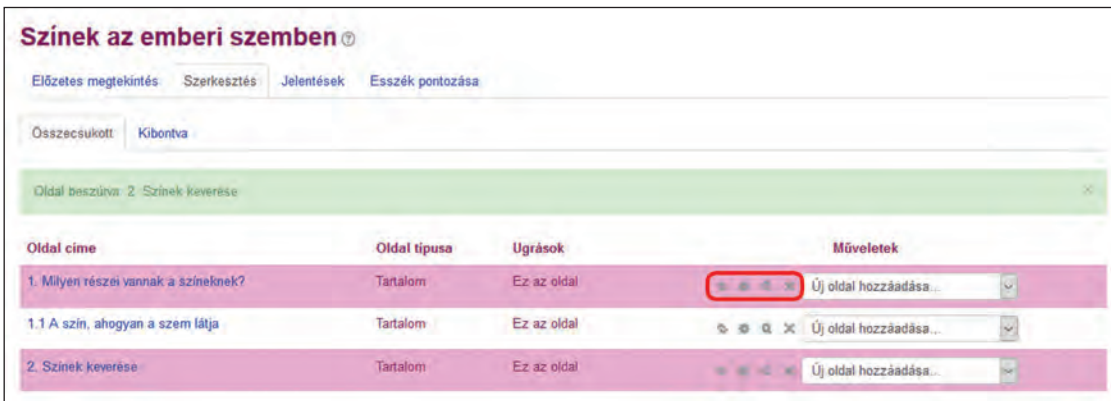
Az általunk készített terv szerint mi két lehetőséget fogunk használni: a **Tartalomoldali beszúrása** és a **Kérdésoldali beszúrása** menüpontokat. A **Tömb beszúrását** akkor kell választani, ha egy kérdéscsoportot akarunk létrehozni.

Először adjunk hozzá három tartalomoldalt a leckéhez (lásd a tervet az 1. ábrán)!

Adjuk meg az oldal címét, majd a tartalmat! A tartalom tartalmazhat szöveget, URL-t, képet, illetve tetszőleges multimédiás elemet (5. ábra).

A **Tartalom 1** leírásrészében megadott szöveg fog megjelenni a diáknak, az alatta lévő **Ugrás** részben pedig azt tudjuk beállítani, hogy a tartalom után mi legyen a következő elem, amelyet a diák láthat. Mivel most még csak tartalomoldalunk van, ami után majd egy kérdés következik, amelyet még nem hoztunk létre, most nem változtatjuk meg az ugrás helyét. Ha beszúrtuk mindhárom tartalomoldalt, akkor a következőket kellene látnunk (az 1. és az 1.1.-es ugyanazt akarja a diákkal megtanítani, de más nevet adtunk neki) (6. ábra):

6. ábra

8. ábra

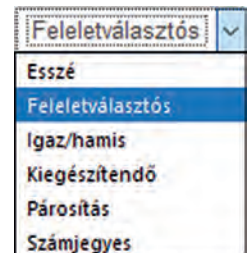
Az oldalak címe előtt látjuk a sorszámukat. A **Műveletek** előtti négy ikonnal (6. ábra, piros keret) lehet az oldalt áthelyezni, módosítani, megnézni, hogyan látja a diák, valamint törölni.

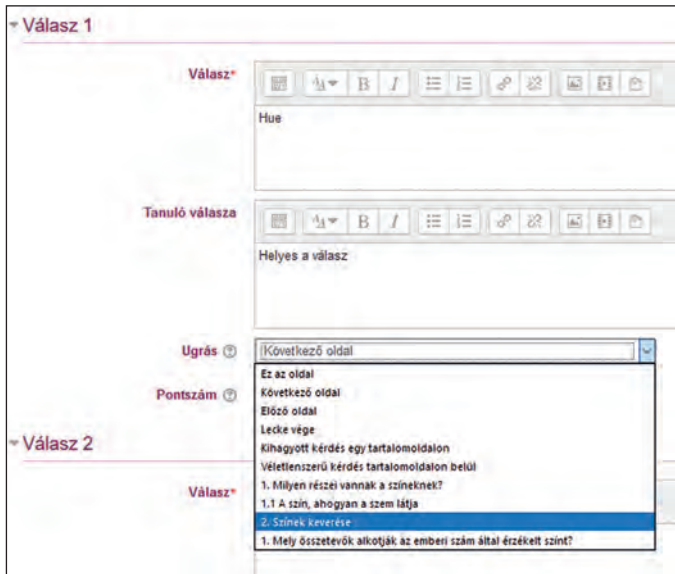
A következő lépés a kérdések létrehozása. Egy Leckében a Moodle-ban közvetlenül 6-fajta kérdéstípust használhatunk (7. ábra).

Ha legördítjük az **Új oldal hozzáadása** kombinált listát, akkor a **Kérdés** elemet választva adhatunk kérdést a Leckénkhez. Mivel a sorrend változtatható, mindegy, hogy a három közül melyik listából választjuk ki ezt a lehetőséget. Az 1. tartalomoldal után terveink szerint egy tesztnak kell következnie, amely most egyetlen feleletválasztós kérdésből fog állni.

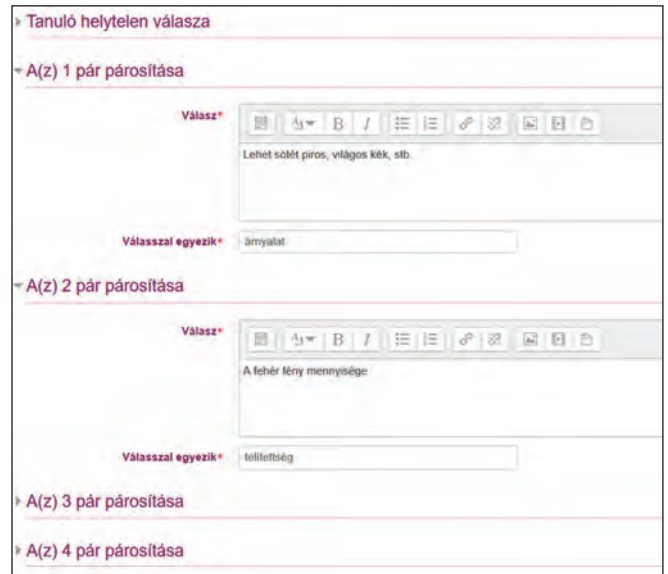
Adjuk meg az oldal címét, majd a tartalomban a kérdést! Ha bepipáljuk a **Feleletválasztós** előtti jelölőnégyzetet, akkor több lehetőség közül választhat a diák (8. ábra).

7. ábra

9. ábra

10. ábra

A **Válasz** részbe beírt szöveg fog megjelenni lehetőségként, a **Tanuló válasza** részbe írhatjuk a visszajelzést. Ha a **Pontszám** értéke 1, akkor a rendszer ezt helyes válasznak tekinti, ha marad 0, akkor helytelennek. Az **Ugrás** részben adhatjuk meg, hogy helyes válasz esetén hol folytatódjon a tanulási folyamat. Ezt később is be tudjuk állítani, de ha rendelkezésre áll az oldal a folytatáshoz, akkor megadhatjuk most is: helyes válasz esetén ugrás a 2. tartalomoldalra („Színek keverése”), helytelen esetén az 1.1.-es tartalomoldalra (9. ábra).

Hozzuk létre most az 1.1.-es tesztet, amelyben a **Párosítás** típust válasszuk ki (10. ábra)!

A **Válasszal megegyezik** részbe kell írni azokat, melyeket a rendszer felajánl a diáknak, a **Válasz** részbe pedig azt, amihez a válaszokat párosítani kell. Ezután már csak azt kell beállítani, hogy helyes válasz esetén a 2. tartalomoldal, helytelen válasz esetén pedig az 1.1.-es tartalomoldal jelenjen meg. Mivel minden lecke-részt létrehoztunk, mindegyikre be lehet állítani, hogy teljesítése után mi legyen a következő oldal. Tartalom-oldalak esetén valamelyik teszt, tesztek esetén pedig valamelyik tartalomoldal.

A 11. ábrán az **Ugrások** alatt láthatjuk, hogy az egyes „oldalak” után a diák melyik oldalt kapja. Az ugrások beállítása utólag is elvégezhető, csak a módosítás ikonra kell kattintani, majd elvégezni a módosítást. Ezzel el is készült a megtervezett, egyszerűsített, de adaptív leckénk.

Mit tegyünk akkor, ha egy tartalomoldalt nem egyetlen kérdéssel akarunk lezárni, hanem több kérdésből álló teszttel? A válasz: használjunk kérdéscsoportokat, melyhez az **Új oldal hozzáadása** listából a **Tömb beszúrását** kell választani. Egy ilyen tömbbe kérdéseket lehet felvinni, és akár azt is be lehet állítani, hogy a kérdések véletlenszerűen következzenek egymás után. A **Tömb végének hozzáadása** esetén pedig lezárhatjuk a kérdéscsoport végét, megadva, hogy melyik legyen a diák számára betöltött következő oldal.

A Moodle tehát nemcsak tesztek, feladatok készítésére, valamint a diákok munkájának ellenőrzésére, elemzésére használható, hanem arra is, hogy segítségével korszerű, adaptív tananyagot készítsünk különböző képességű diákjaink számára.

Oldal címe	Oldal típusa	Ugrások	Műveletek
1. Milyen részei vannak a színeknek?	Tartalom	1. Mely összetevők alkotják az emberi szám által érzékelt színt?	Új oldal hozzáadása...
1.1 A szín, ahogyan a szem látja	Tartalom	1.1 Hogyan keletkezik a szín?	Új oldal hozzáadása...
2. Színek keverése	Tartalom	Ez az oldal	Új oldal hozzáadása...
1. Mely összetevők alkotják az emberi szám által érzékelt színt?	Feleletválasztós	2. Színek keverése 1.1 A szín, ahogyan a szem látja Ez az oldal	Új oldal hozzáadása...
1.1 Hogyan keletkezik a szín?	Párosítás	2. Színek keverése 1.1 A szín, ahogyan a szem látja	Új oldal hozzáadása...

11. ábra

Egy kis odafigyelés

Szöveg: Sárkány Izabella

1

„Még jó, hogy van köztünk egy lángelme, emeli az iskola színvonalát!” – kiáltotta elragadtatásában egy eminens diák.

Nagyon előreszaladtam a történetmesélésben. Valójában sokkal korábban kezdődött, pontosan három évvel ezelőtt, amikor a főváros egyik nagy múltú iskolájába kerültem. Olyan gyerekeknek segítettem, akiknek nehezen ment a tanulás.

Egy napon halk, alig észlelhető kopogásra lettem figyelmes. Bátortalan hatodikos fiú állt az ajtóban, Nózi. Illett hozzá ez a tréfás becenév. Udvarias volt, meglepően tisztelettudó. Termete átlagos, kedves arc, pisze orr, szőke haj, hatalmas kék szemek, amolyan lányok által hön áhított, hosszú szempillákkal. Mintha egy modern kori Gárdonyi-novellából lépett volna elő.

Első látásra feltűnt, mennyire szorong. A család egy kis faluból költözött a fővárosba, szerény körülmények között, albertben laktak az iskola közelében. Napjai egyhangúan teltek. Az órák után a legtöbb tantárgyból korrepetálásra járt. Így aztán nem maradt ideje semmire. Hosszan sorolta az iskolai kudarcokat, végül csendesesen megjegyezte: „És csúnya az írásom.” Elővett egy füzetet. A nehezen olvasható, kusza vonalvezetésű sorokat olvasva feltűnt, hogy egyetlen helyesírási hiba sincs benne. „Nekem tetszik” – mondtam, és így is gondoltam.

A tanulás, főleg a matematika, számára egyet jelentett a leküzdhetetlen akadállyal, mintha a K2 hegycsúcsot kellett volna megmásznia minden reggel oxigénpalack nélkül. Csetlett, botlott, a rengeteg energia, amit a tanulásra fordított, nem járt eredménnyel. Próbáltam segíteni, de az elégtelenek egyre csak gyűltek. A tanév végén nagy nehezen sikerült a bukást elkerülnie.

A tanárok is, gyerekek is szerették kedves, maga kedveltető lényét. Volt benne valami a vidéki emberek ősi alázatából.

A következő tanév elején már nem volt kedve a tanuláshoz. Félév előtt öt tantárgyból állt bukásra. Asztmás lett. Stresszhelyzetben képtelen volt teljesíteni.

„Ez így nem mehet tovább!” – mondtam. Ezzel Nózi is egyetértett. Megbeszéltem a döntéshozókkal, matematikából a felmentését javasoltuk. A család is így látta jónak.

Ma már tudom, hogy kis változások nagy fordulatot hozhatnak az ember életében. Így volt ez Nózi esetében is.

2

Egyik alkalommal lelkesen újságolta, írt egy verset magáról. Legalább ötször olvastattam fel velem, mert nem hittem a fülemnek. Kedves volt, ötletes, szellemes. „Remek, írd meg!” – biztattam. Közben sikerült felmentést szereznie matematikából. Mintha kicserélték volna. „Mázsás tehertől szabadultam meg” – mondta. Megjött a kedve a tanuláshoz, kisebb volt a teher, úgy látszott, megbirkózik a tananyaggal. Lassan rendbe jött az élete, lakást kaptak, megnőtt az önbizalma, a jegyei az előzményekhez képest jobban alakultak.

Tavasszal jelezte: van egy új vers, a ballagásra írta. „Halljuk!” – mondtam. A vers némi kiigazítás után kifejezetten jó lett. Szép Ernő verseit ajánlottam neki, jól illettek a karakteréhez. Gondoltam, keresek egy mentort, aki segít neki a versformák, a költészeti stílusok között eligazodni. Én mégis csak műkedvelő vagyok.

A verset elküldtem az igazgató úrnak, aki a matematikusok szemszögéből szemlélte a világot. Tetszett neki, minden kollégájának felolvasta.

Költeményeit megpróbáltam különböző újságokban megjelentetni. Azt hiszem Petőfi korában könnyebb volt ismertté válni, mint most. Minden újság elutasított, a legkülönbözőbb indokokkal. A sikerre még várni kellett.

3

Az utolsó tanév jól indult. Figyelmét lefoglalta az írásbeli felvételire való készülés. Tervezte a jövőt. Minden rendben ment, ez volt az első olyan félév, amikor nem bukott meg semmiből! Az asztmája elmúlt. Már nem szorongott annyit, mint régen. Több ideje maradt élni.

Mindig lelkesen újságolta, ha valami jó történt vele. Így volt ez azon a januári napon is, amikor megértettem, hogy a tehetség milyen különös dolog. Van, akinél időben megmutatkozik, felfigyelnek rá, hisznek benne – ő az igazán szerencsés ember.

„Írtam egy új verset! – kiáltotta, amikor belépett az ajtón. – Felolvashatom?” Nagyon izgatott volt. A betűk most is táncoltak a papíron, mint az első alkalommal, csak most boldog kuszaságban. Ő már tudta, amit én még nem, hogy valami nagyszerűt alkotott. Eddig is sejtettem, hogy tehetséges, de ez a vers minden kétségemet eloszlatta. Lenyűgözött a tartalom és a forma teljes egysége. Igazi stílusbravúr! Az osztályfőnöke, aki egyben a magyartanára is volt, örült a versnek. „Már évek óta tanítom, de semmi jele nem volt annak, hogy ilyen jó érzéke van a versíráshoz” – mondta.

A legújabb költeményt elküldtem egy magániskola által hirdetett versíró pályázatra. Csak kapjon valami elismerést! Legalább egy oklevelet! Izgatottan vártuk az eredményt. Két hétig nem jött válasz.

4

A foglalkozásokon próbáltam képekkel inspirálni, írjon még verseket, de az ihlet mindig elkerülte. Egy nap az elkezdett sorait olvastam. Azon kaptam magam, hogy rímeket keresek, megírtam életem első versét. Nózinak olvastam fel először. Tetszett neki. Azonnal észrevette, hogy én teljesen más stílusban írok, mint ő. „Az ön verse elbeszélő költemény, egy történetet mesél el” – állapította meg szakavatottan. Igaza volt.

A várva várt elismerés végre eljött. Nózi különdíjat nyert, kedves szavakkal méltatták a tehetségét, a szavalóversenyen zúgó tapsvihar fogadta a versét. Lehet, hogy különösen hangzik, de beindult a karrierje.

Ezután felgyorsultak az események. Ifjú költőnk egy csapásra a felső tagozatos lányok kedvence lett, felnéztek rá. A fiúk csak vele akartak kerékpártúrára menni. Még a költségeket is állták. Az osztályfőnöke rendhagyó irodalomórát szervezett. Mikor először jártam az osztálytermében, Nózi szorongva várta a matematikaóra végét. Most büszkén, kicsit megilletődve olvasta fel a verseit. Mindenki őszinte lelkesedéssel fogadta. A különdíj átvételekor nem ő volt az egyetlen, aki meghatódott.

Az igazgató úr az irodájában várt bennünket. Nózi sápadt volt, mikor felmentünk a fényesre kopotott lépcsőn. Az iroda közepén egy hosszú asztal uralta a teret, kétoldalt székekkel. Leültünk az igazgató úrral szemben. Amíg felolvastam a versét, éreztem, hogy feszeng a széken. Távozóban félénken fogadta a gratulációt. „Büszke vagyok rád” – mondta az igazgató úr, és férfiasan megszorította a kezét. Az ilyen szép pillanatoknak szívesen vagyok tanúja, mint amilyen ez a találkozás volt. A hirtelen jött sikerrel nem tudott mit kezdeni. Egy ideje hangosan kettőt koppantott az ajtón, mielőtt belépett. Fekete napszemüvegben járt, mint egy rocksztár. Valójában az maradt, aki volt.

Egyre jobban teljesített, és ez a jegyein is meglátszott. A felvételi is sikerült. A ballagásán az ő versével búcsúztak a hetedikesek. Közvetlenül az ünnepség előtt érkezett még egy elismerő díj. Az iskola előterében álltunk. A falon lévő képekről híressé vált régi diákok mosolyogtak ránk. „Örülsz?” – kérdeztem, és sietősen odaadtam a frissen érkezett ajándéksomagot. „Igen, csak olyan furcsa.” „Furcsa?” – kérdeztem vissza.

Valóban az. Olyan, mint az élet.

KÉPZÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS CÉLJAINAK MEGVALÓSÍTÁSA ÉRDEKÉBEN

Komlóska a Zemplénben fekvő varázslatos kis ökofalu, mely számos saját termékkel is büszkélkedhet. Itt található az ország legkisebb létszámmal működő iskolája is. Nyolc gyerek jár a négy évfolyamba, részben összevont osztályokba. A látogató, amint belép Komlóska-ra, ami a magyarországi ruszinok egyik központja, szinte egy új világba csöppen, ahol a béke, a tisztaság, a vendégszeretet és a hagyománytiszteltet köszön vissza rá.

Komlóska az osztálykirándulások, nyári táborok, családi pihenés és céges rendezvények ideális helyszíne.

Minden évszakban sok a látnivaló: Solymos vára – várron, sziklatornyok, források, túra útvonalak (Szent Erzsébet Út, Engesztelő Zarándokút, Országos Kéktúra, Rákóczi-, Zöld túraútvonal), természetvédelmi és erdészeti tanösvény, ruszin tájház, görögkatolikus templom, kiállítások, sok szép ünnep, egészséges helyi termékek, sajtóműhely, szörpüzem, 5000 rózsa. A Zemplén csodái, a várak és kastélyok, a Tokaji borvidék, a Zempléni Tájvédelmi Körzet pedig elérhető távolságban vannak Komlóska-tól. Vendégeinket szép szobákkal, finom ételekkel és jó szóval várjuk az Erdei Óvoda és Iskolában.

Komlóska Község Önkormányzata megnyitotta az újonnan épített Erdei Óvoda és Iskola intézményét.

A Zöld Óvoda és Iskola program helyi pedagógusok és helyi szakemberek részvételével folyik. A részt vevő diákok és a helybeliek közös aktivitása egészséges környezetben, valódi termékek előállításánál során a természetes értékek felismeréséhez vezet, valamint tudatos használatra és fogyasztásra tanít. Valódi tanulással tartós tapasztalatot szerezhhetnek a diákok.

A 34 fő befogadására alkalmas épületben egy 14 férőhelyes (7 db emeletes ágyas), egy 16 férőhelyes (8 db emeletes ágyas), diákoknak kialakított szobát és 2 db 2 külön ágyas pedagógusszobát alakítottunk ki.

A csoportok számára számos modullal biztosítjuk a tartalmat itt tartózkodást.

Különleges élmény a komlóska-i természeti értékek megismerése, a helyi hagyományok őrzése és a helyi kézműves termékek saját kezű előállítása, kóstolása.

Vállaljuk, hogy a hozzánk látogató csoportoknak az érkezéstől a távozásig segítünk a programokat összeállítani. A csoportjainkat animátorunk segítségével végigvezetjük a modulokon.

Vendégeink igényüknek megfelelően tetszőlegesen összeválogathatják a programot, étkezési igényeiket is figyelembe vesszük.

Tanmodulok:

- A kecskétől a sajtig: kecskefejés, legeltetés, pásztorbotfaragás, sajtkészítés
- A gyümölcsfától a lekvárig és a szörpig: ismerkedés a gyümölcsfákkal, gyümölcsökkel, gyümölcsök feldolgozása hagyományosan és modern módon
- Én kis kertem: házi kertek jelentősége, a zöldségek felhasználási módjai
- Régi tudást újrahaznosítani: gyógynövények és széles körű felhasználásuk, kenyérsütés kemenében
- Az erdő mint természetes élettér: az erdő lakói, vadgazdálkodás, erdei gombák megismerése
- Erdőgazdálkodás: facsetétől a farönkig
- Helyi körforgásokat újból életre kelteni: állatsimogató, ökogazdálkodás, harmóniában a természettel
- A függéstől az önellátásig: a megújuló energia hasznosítása a tündérműhelyben.

Komlóska Magyarország egyik legdinamikusabban fejlődő települése, a Magyar Falumegújítás bajnoka. A Nemzeti Vidék Stratégia mintatelepülése, ahol a számtalan kulturális hagyomány és kultúrtörténeti érték megőrzése mellett egy önfenntartó ökofalumodellt valósítunk meg. Eddigi csoportjainknál óriási siker volt a helyi termékek készítése. Javasolom, próbálják ki moduljainkat.

Elérhetőség és időpont-egyeztetés:

Komlóska Község Önkormányzata

H-3937 Komlóska, Rákóczi F. út 27.

Telefon: 47/338-127

Fax: 47/538-013

E-mail: komloska@t-online.hu

Honlap: www.komloska.hu

Facebook-oldal:

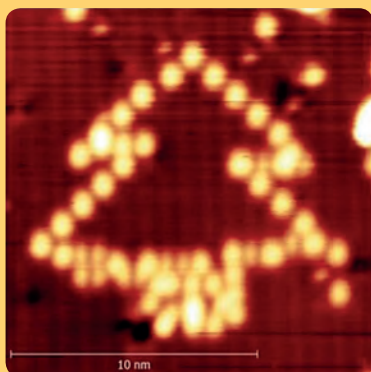
www.facebook.com/komloska.kozseg

FIZIKUSOKNAK

nanokarácsonyfa

A világ legkisebb karácsonyfája, amelyet nanolitográfiával állítottak elő: a szilíciumfelületről 42 hidrogénatomot távolítottak el.

Forrás: <http://goo.gl/6aQdyG>

MATEMATIKUSOKNAK

Karácsonyi egyenlet

$$y = \frac{\log_e \left(\frac{x}{m} - sa \right)}{r^2}$$

$$yr^2 = \log_e \left(\frac{x}{m} - sa \right)$$

$$e^{yr^2} = \frac{x}{m} - sa$$

$$me^{yr^2} = x - msa$$

$$me^{rry} = x - mas$$

Forrás: <http://goo.gl/lQbu27>

BIOLÓGUSOKNAK

baktérium-karácsonyfa

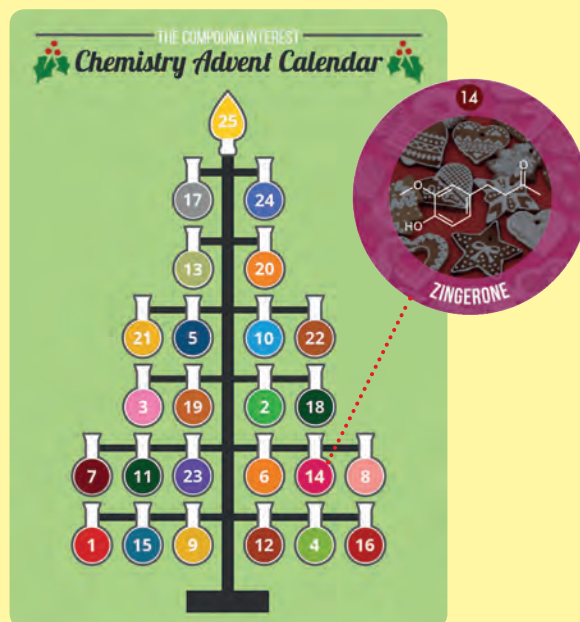

Forrás: <http://goo.gl/0LZNQd>

Karácsonyi válogatás

KÉMIKUSOKNAK

kémiai adventi naptár

Forrás: <http://goo.gl/31gBHT>

TECHNIKATANÁROKNAK

hajtogatott karácsonyfa

Forrás: <http://goo.gl/eWgAhu>

Szöveg: **Indri Gyula**

ELFÚJTA A SZÉL 1939. december 15.

1990 szeptemberében elfújta szél a görögök nagy álmát, az 1996-os olimpia megrendezésének jogát. Athén helyett az egyesült államokbeli Athenstől nem messze fekvő Atlanta lett a centenáriumi játékok színhelye; az a város, amely az *Elfújta a szél* című regény és a belőle készült film révén lett híres. A moziváltozat éppen háromnegyed évszázada, 1939. december 15-én hódította meg a világot. A város szülötte, Margaret Mitchell 1926-ban kezdett hozzá könyvéhez, amikor egy súlyos autóbaleset hosszú időre ágyhoz kötötte. Az 1037 oldalas könyv tíz évvel később jelent meg, s már az első héten 50 ezer példányt kapkodtak szét belőle.

Egy jó orrú producer, David O. Selznick rögtön lecsapott a megfilmesítés jogára, de a forgatás megkezdéséig még éveknek kellett eltelniük. Az anyagi gondokon kívül a szereplők kiválasztása is sok fejtörést okozott. A férfisztárokat, Clark Gable-t és Leslie Howardot – bár mindketten ellenkeztek – a közönség szavazta meg, a női főszereplőt azonban 1900 jelölt közül sem sikerült megtalálni. Ennek ellenére 1939. január 26-án megkezdték a forgatást, méghozzá a legizgalmasabb jelenet, az atlantai tűzvész felvételével. A műteremben egyszer csak feltűnt egy zöld szemű, fekete hajjú, darázsdedekű, ragyogóan szép angol színésznő, aki vőlegényét, Laurence Olivier-t látogatta meg Hollywoodban. Elég volt ránézni, mindenki rögtön tudta, hogy csakis ő, Vivien Leigh lehet Scarlett megszemélyesítője. Meglehetősen merész vállalkozás volt a tipikus amerikai lányt egy európai színésznővel eljátszatni, mégsem vele volt a legtöbb probléma. A film viharos veszekedések közepette 5 hónap alatt 90 helyszínen 3 rendező irányításával készült el.

A forgatást a magyar Cukor György kezdte el, akit Clark Gable tiltakozása miatt Victor Fleming váltott fel, ő viszont szívrohammal kórházba került, így az utolsó hetekben Sam Wood vette át a munkálatok vezetését. A filmhez 500 ezer méter celluloidszalagot és több mint 4 millió dollárt használtak fel. A 3 óra 50 perces alkotás 1940-ben 10 Oscar-díjat nyert, s ekkor történt meg először, hogy fekete bőrű művész is átvehetett egy aranyozott szobrocskát.

A nagyközönség részére természetesen Atlantában tartották meg az ősbemutatót: az akkor 300 ezer lakosú városban 1 millió ember gyűlt össze, és karneváli hangulatban ünnepelte a 19. századi könnyeztető históriát. A „filmtörténet legszebb csókját” megörökítő kópiát szuperbiztos páncélszekrényben őrzik, akárcsak a Coca-Cola receptjét. Persze az olvasókat sem hanyagolták el az élelmes kiadók, így a könyv számos országban és nyelven, több tízmillió példányban jelent meg, s bár sokan giccses történetnek tartják, az irodalmi berkekben rangos Pulitzer-díjat is elnyerte.

Atlanta város pedig büszkén ápolja Margaret Mitchell emlékét: utcát, teret, iskolát és klinikát neveztek el róla, a könyv megjelenésének 50. évfordulóján pedig megnyitották az *Elfújta a szél* múzeumát. A görögök azóta 2004-ben megrendezhették az ötkarikás játékokat, Georgia fővárosa pedig továbbra is büszke halhatatlan szülőterére és a filmre.

Iránytű

Összeállította: **Indri Dániel**

Sikeres a Köznevelési Kerekasztal eddigi munkája

Sikeres a Köznevelési Kerekasztal elmúlt kilenc hónapban végzett munkája – értékelt **Palkovics László** oktatási államtitkár a kerekasztal november 22-i ülése utáni sajtótájékoztatóján. Összegzése szerint: amit elhatároztak és elkezdtek megvalósítani, az jó irányba mutat. Azokon a területeken, ahol gyors döntésekre volt szükség, mint például a fenntartói rendszer, a finanszírozás átalakítása, a gyerekek terhelésének csökkentése, ott ezek megszülettek, és reményei szerint az eredmények is hamarosan láthatóak lesznek. Kiemelte: a pedagógusok kompetenciái határozzák meg, milyen lesz az oktatási intézmény – ezért is fektetnek kiemelt hangsúlyt a tanárképzés és -továbbképzés átalakítására. Emellett a tartalomnak és a módszertannak is fontos szerepe van a jó oktatás megteremtésében. Hozzátette: nem jó, ha az oktatáshoz való hozzáférés differenciált. A PISA-felmérés eredményei erős összefüggést mutatnak a családi háttérrel – egy jó oktatási rendszernek ezt is ki kell küszöbölnie. Fontos továbbá, hogy a fejlesztések minél korábban elinduljanak, a kötelező óvodáztatás ennek jelentős eleme. A szakképzésről szólva kiemelte: ennek továbbra is alacsony a szintje, s a gimnáziumokat preferálják, pedig a felsőoktatásba való továbblépéshez szükséges végzettséget a szakgimnáziumokban is meg lehet szerezni.

A tanácskozáson részt vett **Andreas Schleicher**, az OECD oktatási igazgatóságának vezetője is, aki szerint Magyarország jó úton indult el, és hosszú utat tett meg az oktatás javítása érdekében, ugyanakkor további javulásra van szükség a szakoktatás minőségében és a társadalmi egyenlőtlenségek felszámolása területén. Úgy látta: Magyarország relatíve keveset költ az oktatásra, viszont ilyen esetekben lényeges kérdés, hogy ezt a forrást jól költse el. A tanári fizetések a biztató lépések ellenére sem magasak még – jegyezte meg, és kitért a tanári szakma megerősítésének, a minősége javításának fontosságára. Magyarország nagyot lépett a szakképzés megerősítése területén, ez összhangban áll az OECD ajánlásaival. Az igazgató fontosnak tartotta a vállalati szféra bevonását is, és kitért a tantervi fejlesztésekre, azok alkalmazhatóságára.

(mti.hu alapján)

Továbbtanulási kalauz másképp

Alternatív felvételi tájékoztató kiadvány jelent meg *#felvételi 2017 – felsőoktatásról mindenkinek* címmel. Dr. Duró Zsuzsa pszichológus, pályaorientációs tanácsadó szerint a *#felvételi 2017* különlegessége, hogy nemcsak felvételi tájékoztató, hanem egyfajta önismereti segédlet is ahhoz, hogy a megfelelő döntést hozza meg a jelentkezés előtt álló diák. A mai fiatalok nagyon otthonosan mozognak az interneten, rengeteg információ befogadására képesek, de a rendszerezésükkel nem mindig boldogulnak. A kiadvány ennek a generációnak az igényeit igyekszik kiszolgálni a linkgyűjteménnyel és a QR-kódokkal. „Az interneten rengeteg információt lehet összeszedni a továbbtanulással kapcsolatban. Véleményem szerint azonban ez sokszor inkább egy útvesztő, amelyben nagyon nehéz eligazodni. A kiadvány erőssége, hogy a hatalmas mennyiségű információt rendszerbe foglalja, s ezáltal áttekinthető lesz” – világított rá a pszichológus.

A könyv különlegessége, hogy az internettel karöltve, attól mégis kicsit elkülönülve igyekszik segíteni a középiskolásoknak. A QR-kódok segítségével különféle háttéranyagok, önismereti tesztek érhetőek el, melyek segítségével lépésről lépésre haladhatnak a jó döntés felé. A kiadvány segítséget nyújt abban is, hogy felsőoktatásban vagy inkább egy szakma elsajátításában gondolkodjon-e a fiatal. A szerzők fontos szerepet szántak a jövőkép kialakításának is: a könyv foglalkozik azzal, vajon milyen szakemberekre lesz szükség 10 év múlva, és szót ejt az életpálya-tervezésről is. A szakok rövid leírásánál elolvasható, milyen kompetenciákat igényel az adott foglalkozás, valamint mik a képzésen előforduló legfontosabb tantárgyak. Az egyes képzéseket bemutató infografikákból megtudhatja a diák, mely intézményekben végezheti el az adott szakot; a diploma megszerzése után milyen arányban sikerül szakmán belül elhelyezkedniük a végzeteknek; és átlagosan mennyi a területen dolgozók jövedelme. A kötet felhívja a pályaválasztó figyelmét az egyes szakmákkal járó esetleges kellemetlenségekre is.

A kiadvány foglalkozik továbbá a külföldi továbbtanulás lehetőségeivel is. Pró és kontra érvekkel, statisztikákkal és tesztekkel próbálja segíteni a diákok döntését. Mindemellett megismerteti a felvételizőket az egyéb lehetőségeikkel is: az időszakos ösztöndíjakkal, a csereprogramokkal, valamint a külföldi diploma távoktatásban történő megszerzéséről is tájékoztatást ad. A *#felvételi 2017* erősségei az újszerű struktúra mellett dr. Duró Zsuzsa szerint a fiatalos hangvétel, az őszinteség és a humor: „olyan, mintha egy barátal beszélgetnénk”, aki ha kell, figyelmeztet, de egyébként segítőkészként segíti át a pályaválasztás útvesztőjén a középiskolásokat.

(mti.hu alapján)

PÁLYÁZATOK

II. Sajátosan nagyszerű – tehetséggondozás

Kiíró: Gyermekjóléti Alapítvány; Országos Mécs László Irodalmi Társaság; Pálffy Dénes Népfőiskola Társaság; Rábatamási Móra Ferenc Általános Iskola

Határidő: 2017. 03. 01.

Pályázhat: 1–8.osztályosok

A pályázat célja: SNI tanulók tehetséggondozása, tehetségazonosítása, önálló munkára nevelése, a versenyszellem fejlesztése, az önbizalom erősítése.

Pályázati kategóriák: 1. színezés, 2. rajzpályázat, 3. alkotaspályázat, 3.1. kép/más, 4. irodalmi pályázat, 4.1. vers- és prózaírás, 4.2. szépíráspályázat.

Mindenkik kategóriában pályázhatnak: tanulásban akadályozottak, értelmileg akadályozottak, autizmus spektrumzavarral vagy Asperger-szindrómával élő gyermekek.

Részletek: www.sajatosan-nagyszeru6.webnode.hu

Ne érd be konzervvel! – programfejlesztés

Kiíró: Pannon Filharmonikusok

Határidő: 2017. 03. 15.

Pályázhat: bárki

A Pannon Filharmonikusok ötletpályázatot ír ki a 8–14 éves korosztály számára szóló program fejlesztéséhez. Fiatalok, pedagógusok, szülők, nagyszülők pályanyagát várja a zenekar.

Ezt élvezném!, Ide elvinném!, Ezt díjaznám! címekekkel, három kategóriába sorolva, eltérő témákat kidolgozva adhatnak be kreatív elképzeléseket a pályázók.

A pályázat kiírásának a célja a tizenéves korosztályt megszólító program fejlesztése, hogy a digitális korban élő gyerekeknek úgy mutassa meg a komolyzene gazdagságát, az élőzene-hallgatás fontosságát és közösségteremtő erejét, a családi szabadidő eltöltésének e formáját, ahogy az a számukra a legnagyobb élményt nyújtja.

Részletek: www.pfz.hu/hu/archivum/hirek/ne-erd-be-konzervvel/884

Apor Vilmos Katolikus Főiskola – Az értékorientált minőség

Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola pedagógus oklevéllel rendelkezők számára az alábbi képzéseket hirdeti 2017 februári kezdéssel

Pedagógus szakvizsgát adó szakirányú továbbképzések (4 féléves):

- Fejlesztő, differenciáló pedagógia területen pedagógus szakvizsgára felkészítő
- Drámapedagógia területen pedagógus szakvizsgára felkészítő
- Pedagógus szakvizsga (választható ismeretkör: tehetséggondozás, tehetségfejlesztés)
- Gyakorlatvezető, mentorpedagógus az iskoláskor előtti nevelés és gondozás intézményeiben szakterületen pedagógus szakvizsgára felkészítő
- Gyermektánc az óvodában, iskolában szakterületen pedagógus szakvizsgára felkészítő
- Gyermek- és ifjúságvédelem szakterületen pedagógus szakvizsgára felkészítő
- Hagyományismeret területen pedagógus szakvizsgára felkészítő
- Katolikus oktatás és nevelés területen pedagógus szakvizsgára felkészítő
- Vezető óvodapedagógus szakterületen pedagógus szakvizsgára felkészítő

Nemzetiségi területen (4 féléves):

- Óvodapedagógus alapképzési szak – nemzetiségi óvodapedagógus szakirány (német)
- Tanító alapképzési szak – nemzetiségi tanító szakirány (német)

Ének-zene területen (2 féléves):

- Zeneóvodai foglalkozások vezetése szakirányú továbbképzési szak

Bármely képzési területen szerzett diplomával rendelkezők számára meghirdetett szakirányú továbbképzések (4 féléves):

- Kézműves, hagyományismeret oktató
- Népi gyermekjáték, néptánc-pedagógus, hagyományismeret oktató

Jelentkezési határidő: 2017. január 15.

A képzés helyszíne:

1125 Budapest, Kútvölgyi út 6. (Pető András Főiskola épülete)
1113 Budapest, Zsombolyai utca 6. (TIT Stúdió épülete)

További információ: felnottkepzes@avkf.hu

Tel.: 27/511-145 és 27/511-150/420. vagy 421. mellék

Amennyiben már megszerzett diplomájuk mellé további diplomát kívánunk szerezni, főiskolánkon erre is van lehetőség a felvételi eljárás keretében, az ott érvényes határidőkkel, a következő szakokon: Csecsemő- és kisgyermeknevelő BA, Óvodapedagógus BA, Tanító BA, Kántor BA, Szociálpedagógia BA, Neveléstudomány MA, Kántor MA. Neveléstudomány MA szakunk keretében családpedagógia és/vagy segítő-fejlesztő pedagógia specializációk indulnak a jelentkezők létszáma szerint.

Szeretettel várjuk vaci nyílt napjainkon is:

2016. december 7-én, 2017. január 10-én és 2017. február 7-én.

Programajánló

Összeállította: **Balatoni Kinga Cecília, Indri Dániel**

Hírbe hozzuk magunkat

Budapest, Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum – Elektrotechnikai Múzeum, december 31-ig látogatható

A kiállítás a hírközlés technikájának fejlődését teszi átláthatóvá, felvilágosítva benne a klasszikus elektromos kísérletezők és világhíres feltalálók szerepét, bemutatva rádióadásunk hőskorának hétköznapjait. A rádió feltalálásához vezető mérnökök három teremben, tematikus egységekbe rendezve, csodaszép, egyedi készülékeken és különleges, működtethető modelleken keresztül vezetik a látogatót. Az első rész a távíró és távközlés kezdeteit veszi sorra, a középső terem a hangrögzítés eszközeinek fejlődését járja körbe, a harmadik terem pedig a rádiózás fejlődését mutatja be. A kiállítást egy digitális stúdió berendezése zárja, ahol a múzeum saját anyagainak feldolgozása folyik majd.

További információ: www.mmkm.hu/index.php/hu/legujabb-kiallitasok-elektrotechnikai/484-qhirbe-hozzuk-magunkat

Pénz7 – Pénzügyi és gazdasági témahét

Országsszerte, 2017. március 6–10.

A 2016/2017-es tanévben immár harmadik alkalommal rendezik meg a Pénz7-et, amely Európa-szerte mintegy 30 országban hívja fel a figyelmet a pénzzel való tudatos gazdálkodásra. Az általános és középiskolás diákok pénzügyi tudatosságát interaktív eszközökkel fejlesztő programsorozat tavaly 1500

részt vevő pedagógus segítségével már több mint 100 ezer diákot ért el. A pénzügyi tudatosság és gazdálkodás hetében a pénzügyi témák a Nemzetgazdasági Minisztérium kezdeményezésére – szakmai együttműködő partner bevonásával – gazdálkodási és vállalkozási témával is bővülnek, aminek célja, hogy a 2017-es év pénzügyi témája, a „bankolás” mellett a vállalkozói kompetenciafejlesztés és a vállalkozói ismeretek élményalapú bevezetése is helyet kapjon az iskolákban.

A program ideje alatt a korábbi évek pénzügyi tananyagai is elérhetőek honlapunkon, így a kezdeményezéshez csatlakozó iskolák a helyi igényeknek és a diákok felkészültségének megfelelően akár a családi költségvetés-készítés vagy a pénzügyi tervezés és takarékoság tananyagaiból is válogathatnak. A Pénz7 programjait tovább színesíti, hogy az iskoláknak a témahét keretében – ahogy az eddigi években is – lehetőségük lesz önkéntes banki, illetve vállalkozó szakemberek fogadására is.

További információ és regisztráció: www.penz7.hu

Digitális Témahét

Országsszerte, 2017. április 3–7.

A Digitális Témahét fő célja a digitális pedagógia módszertanának népszerűsítése és elterjesztése a köznevelésben. A program fontos törekvése, hogy a digitális kompetenciafejlesztés az informatikaórán túl kiterjedjen más tantárgyakra is. A részt vevő pedagógusok és diákok változatos és kreatív iskolai projektek keretében fejleszthetik

képességeiket technológiával támogatott tanulás során.

Az 2015/2016-os tanévben óriási siker volt a program: közel 2000 digitális oktatási projekt valósult meg 5000 tanár közreműködésével és 75 000 diák részvételével. A tanárok felkészülését a Tudásbázisban (digitalistemahet.hu/tudasbazis) elérhető, kész mintaprojektsomagok és számtalan pedagógiai segédlet is megkönnyíti. Az iskolai csoportok a témahét partnerei által biztosított ingyenes programokon vehetnek részt, melyek elérhetőségét szintén a honlapon lehet majd megtalálni.

További információ és regisztráció: digitalistemahet.hu

Fenntarthatósági Témahét

Országsszerte, 2017. április 24–28.

Az idei tanévben 2017. április 24–28. között rendezik meg a Fenntarthatósági Környezettudatosság Témahétét. A tavalyi tanévben, az első Fenntarthatósági Témahéten összesen közel 700 iskola 3

ezer osztályából 60 ezer diák vett részt. A Fenntarthatósági Témahét-hoz csatlakozó iskoláknak lehetőségük nyílik az általuk választott témákat interaktív módon feldolgozni, előre kidolgozott óratervek és foglalkozások segítségével. A részt vevő pedagógusok szakmai tapasztalatokkal, a tanulók élményekkel gazdagodhatnak. A tavalyi tanév óratervei elérhetőek az alábbi linken: www.fenntarthatosagi.temahet.hu/letoltheto-oratervek.

További információ és regisztráció: www.fenntarthatosagi.temahet.hu

Tanítsa meg tanulni az osztályát!

Mutassa meg diákjainak, hogy számítógéppel és okostelefonnal is lehet élvezetes a tanulás!

Az NKP oldalai többféle eszközön megjeleníthetők, ezért érdemes bemutatni a diákoknak, hogy eszköztől függetlenül tudnak tanulni. A keresési funkciók segítségével könnyen megtalálhatják a számukra releváns anyagokat akár az önálló tanulás és gyakorlás, akár a tudásuk felmérése céljából.

Állítson össze feladatsorokat!

Válogasson tartalmaink közül, és ossza meg osztályával a leghasznosabbakat! Rendezze át a tankönyvi leckéket, a tanulási útvonalakat!

A praktikus keresési lehetőségeknek köszönhetően gyorsan megtalálhatja a tantárgy, az évfolyam vagy a témakör köré csoportosuló feladatokat. Lementheti ezeket saját tudástárába, és feladatokat hozhat létre, amelyeket megoszthat osztályával. Átrendezheti a tankönyvi leckéket és a tanulási útvonalakat, így a saját gyakorlatának megfelelő módon tudja a tananyagot feldolgozni a diákokkal.

Próbálja ki mások ötleteit!

Mondja el kollégáinak, hogyan old meg mindennapi pedagógiai problémákat, tanítási helyzeteket!

A kollégák által használt módszerek megismerése és a saját tanítási ötletek megosztása nagyon hasznos és előremutató módja a szakmai önképzésnek. Osszák meg egymással ismereteiket, tapasztalataikat, dolgozzanak ki közösen új megoldásokat a mindennapi tantermi gyakorlat érdekesebbé és eredményesebbé tételéhez!

www.nkp.hu

LÉTEZIK JOBB MÓDJA AZ ÚJRAHASZNOSÍTÁSNAK!

NEM NEHÉZ AZ ELROMLOTT HÁZTARTÁSI
GÉPET SZERVIZBE VINNI.

TOVÁBBI EGYSZERŰ KÖRNYEZETVÉDELMI TIPPEK: NEMNEHEZ.HU

médiaunió
rajtad is múlik!